

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Ana Bilim Dalı

İFLASIN ERTELENMESİ İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Osman Nuri DALKIRAN

Sivas
Ekim 2019

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Ana Bilim Dalı

**İFLASIN ERTELENMESİ İŞLEMLERİNİN
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Osman Nuri DALKIRAN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Yüksel AYDIN

Sivas
Ekim 2019

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : İşletme Anabilim Dalı
Tezin Başlığı : İflasın Ertelenmesi İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi
Savunma Tarihi : 06.09.2019
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Yüksel AYDIN

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. M. Mustafa KISAKÜREK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Yüksel AYDIN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Seval ELDEN ÜRGÜP

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Osman Nuri DALKIRAN tarafından hazırlanan İflasın Ertelenmesi İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi başlıklı tez, kabul edilmiştir./..../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

07/10/2019

Osman Nuri DALKIRAN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	v
TABLO LİSTESİ	vii
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. İFLAS VE İFLAS ERTELEME KAVRAMI	3
1.1. İflas Kavramı	4
1.1.1. İflasın Tanımı.....	4
1.1.2. İcra ve İflas Kanunu Açısından İflas	6
1.1.3. Türk Ceza Kanunu Açısından İflas.....	8
1.1.4. İflas Kavramının Kısa Tarihçesi	9
1.1.5. Türk Hukuk Mevzuatında İflasa Götüren Sebepler	11
1.1.5.1. Genel Sebepler	12
1.1.5.2. Özel Sebepler	12
1.1.6. Hukuki Mevzuatımıza Göre İflasa Tabi Şahıslar	17
1.1.6.1. Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Tacir Olanlar	18
1.1.6.2. Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Tacir Olmadıkları Halde Tacirmiş Gibi İşlem Görenler	20
1.1.6.3. Tacir Olmamalarına Rağmen Kanunda Belirtilmiş Özel Hükümler Gereği İflasa Tabi Olanlar	21
1.2. İflasın Ertelenmesi Kavramı.....	22
1.2.1. İflasın Ertelenmesi Tanımı	22
1.3. Türk Hukukunda İflasın Ertelenmesi Kavramı	24
1.3.1. Türk Ticaret Kanunu'nda İflasın Ertelenmesi.....	24
1.3.2. İcra İflas Kanunu'nda İflasın Ertelenmesi	29
1.3.3. Kooperatifler Kanunu'nda İflasın Ertelenmesi	35
1.3.4. Sermaye Piyasası Kanunu'nda İflasın Ertelenmesi.....	36
1.4. Şirket ve Kooperatiflerde İflas Erteleme İşlemlerinin Amacı.....	38

1.5. İflasın Ertelemesi İşleminin Hukuk Mevzuatımızdaki Benzerleriyle Karşılaştırılması	40
1.5.1. İflas Erteleme İşleminin Hukuk Mevzuatımızda Yer Alan Adi Konkordato İle Karşılaştırılması.....	40
1.5.2. Türk Hukuk Mevzuatında Geçen Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato ve İflasın Ertelemesi İşleminin Karşılaştırılması.....	44
1.5.3. Türk Hukuk Mevzuatında Geçen İflasın Ertelemesi İşlemiyle Sermaye Şirketleri ve Kooperatifler İçin Düzenlenen Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırma İşleminin Karşılaştırılması.....	46
İKİNCİ BÖLÜM.....	51
2. İFLASIN ERTELENMESİ İŞLEMİNİN ŞARTLARI, SÜRECİ, SÜRESİ VE ETKİLERİ.....	51
2.1.İflas Erteleme İşleminin Şartları.....	51
2.1.1. İflasın Ertelemesi İşleminin Şekil (Usul) Şartları.....	51
2.1.1.1. Erteleme İşleminde Faydalanabilmek İçin Sermaye Şirketi veya Kooperatif Olma Durumu	51
2.1.1.2. Erteleme İşleminde Faydalanabilmek İçin Sermaye Şirketi veya Kooperatifin Borca Batık Olma Şüphesi Durumu	51
2.1.1.3 Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batık Olma Durumunun Mahkemeye Bildirilmesi	54
2.1.1.4. Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde İflasın Ertelemesi İşleminin Mahkemeden Talep Edilmesi	57
2.1.1.5. İyileştirme Projesinin Mahkemeye Sunulması İşlemi	60
2.1.1.6. Fevkalade Mühletten Yararlanmama Durumu.....	61
2.1.1.7. Başvuru Masraflarının Mahkemeye Ödenmesi Durumu	62
2.1.2. İflasın Ertelemesi İşleminin Esas Şartları.....	63
2.1.2.1. Borçlu Şirket veya Kooperatifin Finansal Yapısının İyileşmesi Ümidinin Olması.....	63
2.1.2.2. Alacaklıların Durumunun İflas Kararının Verilmesinden Önceki Durumlarından Daha Kötüye Gitmemesi Durumu	65
2.1.2.3. Sermaye Şirketi veya Kooperatifin İflasın Ertelemesi İşlemine Layık Görülmesi	67

2.2. İflasın Ertelenmesi İşleminde Süreç.....	69
2.3.İflasın Ertelenmesi İşleminde Süre.....	71
2.4. İflasın Ertelenmesi İşleminin Sürece Etkileri.....	73
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	79
3. BORCA BATIKLIK, BORCA BATIKLIK BİLANÇOSU VE İYİLEŞTİRME PROJESİ.....	79
3.1. Borca Batıklık.....	79
3.1.1. Borca Batıklık Kavramı.....	79
3.1.2. Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklığın Tespit Edilmesi Durumu.....	81
3.1.3. Borca Batıklığın Tespit Edilme Derecesi	90
3.1.4. Borca Batıklık Durumunun Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması.....	91
3.1.4.1. Borca Batıklık Durumu ve İşletmelerde Sermaye Kaybı	91
3.1.4.2. Borca Batıklık Durumu ve İşletmelerde Bilanço Zararı	92
3.1.4.3. Borca Batıklık Durumu ve İşletmelerde Likidite Yetersizliği	93
3.1.4.4. Borca Batıklık Durumu ve İşletmelerde Ödemeden Acizlik	94
3.2. Borca Batıklık Bilançosu.....	95
3.2.1. Borca Batıklık Bilançosunun Uygulamada Yer Alan Diğer Bilançolardan Farkı.....	97
3.2.1.1. Borca Batıklık Bilançosunun Yıl Sonu ve Ara Dönem Bilançolarıyla Karşılaştırılması	97
3.2.1.2. Borca Batıklık Bilançosunun İflas Bilançosuyla Karşılaştırılması. 99	
3.2.1.3. Borca Batıklık Bilançosunun Tasfiye Başlangıç Bilançosu İle Karşılaştırılması.....	100
3.2.1.4. Borca Batıklık Bilançosunda Hesapların Değerlenme Biçimleri .	101
3.3. İyileştirme Projesi.....	119
3.3.1. Kavram Olarak İyileştirme	119
3.3.2. İyileştirme Projesi.....	120
3.3.3. İyileştirme Projesinin Kapsamı.....	122
3.3.4. İyileştirme Projesiyle Mahkemeye Sunulabilecek İyileştirme Tedbirleri	123

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	127
4. İFLASIN ERTELENMESİ İŞLEMİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ...	127
4.1. Literatür Taraması	127
4.2. Çalışmanın Amacı	128
4.3. Araştırmanın Yöntemi	128
4.4. İflasın Ertelenmesi İşleminin Muhasebeleştirilmesi.....	128
4.4.1. Sermaye Kaybı Oranının Tespit Edilmesi	129
4.4.2. Borca Batıklık Bilançosunun Hazırlanması İçin Aktif Hesapların Değerlendirilmesi ve Yevmiye Kayıtlarının Yapılması.....	134
4.4.3. Borca Batıklık Bilançosunun Hazırlanması İçin Pasif Hesapların Değerlendirilmesi ve Yevmiye Kayıtlarının Yapılması.....	145
SONUÇ.....	153
KAYNAKÇA	157
ÖZGEÇMİŞ.....	163

KISALTMALAR

AŞ.	: Anonim Şirketi
B.K.	: Bankacılık Kanunu
E.	: Esas
G.	: Gerekçe
G.K.	: Gerekçeli Karar
H.D.	: Hukuk Dairesi
HMK.	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK.	: İcra İflas Kanunu
İİKDYDK.	: İcra İflas Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
İsv.	: İsviçre
K.	: Karar
Koop	: Kooperatif
KK.	: Kooperatifler Kanunu
md.	: madde
M.Ö.	: Milattan Önce
S.	: Sayılı
SPK.	: Sermaye Piyasası Kurulu
TBMM.	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK.	: Türk Ceza Kanunu
TFRS.	: Türkiye Fianasal Raporlama Standartları

- TL.** : Türk Lirası
- TMSF.** : Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
- TMK.** : Türk Medeni Kanunu
- TMS.** : Türkiye Muhasebe Standartları
- TTK.** : Türk Ticaret Kanunu
- YTTK.** : Yeni Türk Ticaret Kanunu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Borca Batıklık Bilançosunun Düzenlenmesinde Bilanço Hesaplarının Değerlendirilme Biçimleri	105
Tablo 2. XYZ A.Ş.'NİN 31.12.2017 Tarihli Yılsonu Bilançosu	131
Tablo 3. XYZ A.Ş. Yıl Sonu Gelir Tablosu	132
Tablo 4. XYZ A.Ş. Firmsının 02.01.2018 Tarihli Karşılaştırmalı Bilançosu	151

ÖZET

İflas erteleme, Türk Ticaret Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu'nun çeşitli hükümlerinde belirtilerek, borç batağında bulunan ve bu durumdan kurtulma ümidi olan sermaye şirketleri ve kooperatiflerin, borçlarını ödeyebilme, ticari hayatlarına devam edebilme ve alacaklılarının haklarının korunması için oluşturulmuş bir kurumdur.

İflasın ertelenmesi işlemlerinin muhasebeleştirilmesi isimli bu tez çalışmasında iflas, iflasın nedenleri, iflas kavramı, iflasın ertelenmesi kavramı, süreci ve bu işlemlerin Türk Ticaret Kanunu, İcra ve İflas Kanunu ve diğer kanunlar içerisindeki yeri irdelenecektir. Ayrıca iflas erteleme işlemlerinin gerçekleşebilmesi için mahkemeye sunulan borca batıklık bilançosunun hazırlanması için yapılması gereken muhasebe işlemleri hakkında bir örnek uygulama gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler; iflas, iflasın ertelenmesi, borca batıklık, bilanço, iyileştirme projesi, muhasebe

ABSTRACT

Suspension of bankruptcy, the Turkish commercial law and enforcement and bankruptcy law with thw various provisions the companies with share capital and cooperatives that have hopes to get rid of this situation head over heels in debt is an institution to pay their debts, to continue their commercial life and to protect the rights of creditors.

In this thesis, accounting for the postponement of bankruptcy transactions, first of all, bankruptcy, the reasons of bankruptcy, the concept of bankruptcy, the concept of postponement of bankruptcy, the process and the place of these transactions in the Turkish commerical law and enforcement bankruptcy law and other laws be examined. Inaddition, an exemplary application will be carried out on the accounting procedures reguired for the preparation of the swamp balance of the debts of bankruptcy postponement proceedings before the court process.

Keywords: bankruptcy, suspension of bankruptcy, dept spiral, financial accounts, accounting.

GİRİŞ

İnsanoğlunun gelişimine paralel olarak ihtiyaçları da gelişmiş, günümüzde teknolojinin artması ile birlikte ihtiyaçları çeşitlilik arz etmiştir. Bu çeşitlilik beraberinde farklı meslek kollarının doğmasına sebep olmuş, meslek kollarının hukuki kimlik kazanması ise işletmeleri ve sermaye şirketlerini meydana getirmiştir. İşletmelerin zaman içerisinde sayılarının artarak çoğalması, ülkelerin ekonomilerini de büyük oranda etkilemektedir. İşletmelerin büyümesi, büyümenin göstergesi olan istihdam, sermaye dağılımı ve vergi ödemeleri gibi ciddi konularda katkı sağlamaktadır.

İşletmelerin çoğalmasıyla birlikte faaliyet alanlarının genişlemesi olumlu sonuçlar getirdiği gibi, ekonomik yönden birbirlerine bağımlı olma, sermaye yönetimi, işletme yönetimi gibi profesyonellik gerektiren bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Ayrıca işletme yöneticilerinin hızlı büyüme arzuları ve benzeri nedenler de işletmeler için büyük sorun teşkil etmektedir. Bu sorunlar, muhasebe temel kavramlarından işletmenin sürekliliği kavramı gereğince sınırsız sayılan ömrünü kısaltmakta ve zamanla aşılamayınca, işletmeleri ekonomik darboğaza sürüklemekte, hatta iflaslarına dahi sebep olmaktadır. İflas eden bir işletmenin vergi ödeyememe, istihdam sağlayamama ve rekabet edemeyerek, ticari piyasalarda tekelliliği meydana getirmesiyle, fiyat artışlarına sebep olma gibi özellikler arz etmesini hiçbir devlet arzulamayarak, işletme alacaklılarının haklarını da gözeterik, bazı tedbirler almayı uygun görmekteirler. Bu tedbirlere hukuk mevzuatımızda yerleri olan konkordato ve iflasın ertelenmesi gibi kurumlar örnek olarak verilebilir.

Altay'a göre bu tedbirlerden birine örnek olarak Türk Ticaret Kanunu'ndaki komandit şirket yapısı verilebilmektedir. Hemen hemen tüm ülkelerdeki ticaret kanunlarında yer alan komandit şirketler, iflas eşiğine gelmiş kolektif şirketlerin kurtarılabilmesi için geliştirilmiş bir şirket türü olarak düşünülmektedir. Şirket ortakları alacaklılarına karşı tüm malvarlığıyla sınırsız sorumlu olan bir kolektif şirket, iflas aşamasına geldiğinde, tür değiştirerek komandit şirket olup, ortak olmayı kabul eden bir üçüncü şahsı şirket bünyesine katabilmektedir. Fakat doğal olarak bu yeni ortak, eski borçlar sebebiyle sınırsız sorumluluğu, komandite ortak olmayı kabul

etmeyeceğinden, komanditer ortak, yani sınırlı sorumlu olarak şirket ortaklığına devam ederken, eski ortaklar da sınırsız sorumlu, yani komandite ortak olarak devam ederek, şirketi iflastan kurtarabileceklerdir(2016: xii). Bir işletmenin iflastan kurtulması ise hem ülke ekonomisine, hem sosyal yaşantıya, hem de şirket ortaklarına olumlu katkılar sağlayacaktır.

İflastan kurtarılmış bir teşebbüs tekrar katma değer sağlayacak ve ülke ekonomisine büyük oranlarda hizmet etmiş olacaktır. Bütün ülkelerde olduğu gibi bizim ülkemizde de hukuki mevzuatlarımızda çeşitli düzenlemeler yapılmış ve işletmelerin iflasının önüne geçebilmek için birtakım önlemler alınmıştır. Bu düzenlemelerin çoğu Türk Ticaret, İcra ve İflas, Kooperatifler ve Sermaye Piyasası Kanunu'nda açıklanmıştır.

Bu çalışma dört bölümden meydana gelmektedir;

Birinci bölümde; iflas ve iflas erteleme kavramının tanımı yapılmıştır. Türk Ticaret Kanunu, İcra ve İflas Kanunu ve diğer kanunlar açısından iflas ve iflas erteleme kavramı irdelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca iflas erteleme kavramının diğer benzer kavramlarla karşılaştırılması yapılarak, benzerlerinden ayrıldığı yönler ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bunların yanı sıra iflas kavramının tarihçesi ve iflasa götüren sebepler açıklanacaktır.

İkinci bölümde; kanun mevzuatlarımızda iflasın ertelenmesi, iflasın ertelenmesi işleminin şartları, süresi, süreci ve etkileri hakkında bilgi verilecektir.

Üçüncü bölümde; borca batıklık kavramı, borca batıklık bilançosu ve iyileştirme projesi hakkında ayrıntılı bilgi verilecektir.

Dördüncü bölümde iflasın ertelenmesi işleminin muhasebeleştirilmesi işlemi bir uygulama ile gösterilecektir.

Sonuç kısmında ise işletmenin borca batıklık durumu ve iflasın ertelenmesi işleminden yararlanıp yararlanamayacağı hakkında bilgi verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İFLAS VE İFLAS ERTELEME KAVRAMI

İşletmeler de tıpkı biz insanoğluna benzerler, belirli bir hayat döngüsü içerisinde doğarlar, gelişerek büyürler ve arzu edilmeyen çeşitli sebeplerden ötürü son bulurlar. İlk kuruluş aşamasında işletmeler, muhasebenin temel kavramlarından işletmenin sürekliliği kavramı gereğince, sınırsız bir ömürle kurulurlar ve kendi ömürlerinin, sahiplerinin, ortaklarının ve çalışanlarının ömürlerinden bağımsız olduğunu deklare ederek, sonsuza kadar yaşamayı arzu ederler. İşletmeler, bu sonsuz ömürleriyle sürekli kâr elde etme, devamlı ileriye dönük yatırımlar yapma, çalışanlarına ve ortaklarına daha iyi bir gelecek sunma, istihdam sağlama ve sosyal sorumluluklar yüklenerek, ülkenin gelişimine katkı sağlama gibi hedefler edinmektedirler.

Sonsuza kadar devam etme ümidiyle ticari hayatına başlayan işletmeler, ortakları arasındaki yaşanan problemler ve iyi yönetilememe, ticari faaliyetleri sonucu etmiş olduğu zararlar, ekonomik krizler, enflasyonist ortamlarda sürekli artış gösteren işletme maliyetleri, atıl kapasite ve istihdam, alacağını tahsil edememe ve yolsuzluk gibi sebeplerden dolayı ödedikleri ağır vergi cezaları gibi çeşitli sebeplerle karşılaşarak son bulabilmektedirler. Bu ve benzeri gibi sorunlarla karşılaşarak ticari faaliyetlerine son vermek zorunda kalan işletme veya şirketlerin durumu, hukuk mevzuatında tasfiye edilme veya iflas etme ya da iflasını açıklama gibi kavramlarla açıklanmaktadır.

Ekonomi için büyük bir kayıp olan işletmelerin iflası, hiçbir devlet tarafından hoş karşılanmamaktadır, çünkü bizim gibi ekonomisi gelişmekte olan ülkelerin gelir kalemlerinin büyük bir oranını vatandaşlardan ve işletmelerden tahsil etmiş olduğu vergiler oluşturmaktadır. İşletmelerin iflası ise ülkeler için vergi kaybı anlamına gelmekte, ülkeler hem kendi kayıplarını hem de işletmeyi, kurtarılma ümidi varsa, tekrar ekonomiye kazandırmayı düşünerek çeşitli önlemler almaktadırlar. Kurtarılma ümidi olan işletmeler için bu noktada iflasın ertelenmesi kavramı devreye girmektedir.

İşletmeler için iflas kararının verilmesi son çare olarak düşünülmelidir. Çünkü bir işletmenin iflas etmesiyle ülke ekonomisi, ortaklar, hissedarlar, çalışanlar ve kredi verenler dahil herkes zararlı çıkmaktadır. Bu yüzden işletmeleri zarardan kurtarma çabaları bütün ülke mevzuatlarında mevcuttur ve bu konuda çalışmalar hâlâ sürmektedir. Çok büyük kayıplar vermiş, kurtarılamayacak durumda olan işletmelerin ise, biran önce iflasının istenilmesi en doğru karar olacaktır. Çünkü bu tip işletmelerin iflasının ertelenmesini istemesi kendileri için borç stoklarının daha çok artmasına ve aktiflerindeki kıymetli taşınmazlarının ellerinden çıkmasına sebep olma gibi, daha büyük kayıpları da beraberinde getirmektedir. Bu aşamada şirketin iflasını istemek daha doğru karar olacaktır. Kanunlar, bu gibi durumlarla karşı karşıya kalmamak için ne şekilde davranılacağını çeşitli mali mevzuatlarda açıklamaktadır.

1.1. İflas Kavramı

1.1.1. İflasın Tanımı

İflas sistemi, çok eski zamandan bu yana özel bir önem arz etmiştir. Roma hukukunda borçlunun tüm alacaklıların eline bırakılması, önce bedeni üzerinde daha sonra tüm mallarının zilyetliğinin borçluya geçirilmesi şeklinde başlayan uygulama, tarih içinde sadece borçlunun mal varlığıyla sorumluluğuna ve külli bir tasfiye usulüne dönüşmüştür(Atalay 2010: 181). Bu dönemde borçlu, alacaklılarına karşı ödeme yükümlülüğünü yerine getiremediğinde bedenen de sorumlu sayılır ve alacaklısı borçluyu bir köle olarak kullanabilir veya onu köle pazarında satabilmektedir.

İflas sözcüğünün kökeniyle ilgili olarak en kabul gören yaklaşım; Latince'den gelen bancus (masa veya tezgah) ve ruptus (kırılma veya yarıma) sözcüklerinin iflas sözcüğünün orijini olduğu yönündedir. Bankerler, ticari faaliyetlerinde kullandıkları tezgahlarını, bugünkü ifadesiyle desk veya bankolarını, borçlarını ödeyemez bir hale geldiklerinde ticari faaliyetlerini sürdüremez duruma geldiklerini, pazarlık yapma güçlerini de kaybettiklerini sembolize etmek amacıyla kırarlardı. Ortaçağ İtalya'sında iflas eden bankalara banco rotto (kırık banka) teriminin kullanıldığı bilinmektedir(Sayılgan, Ece 2016: 49). Borcunu ödeyemeyen tacirin para masasının

kırılması geleneği bu terimin ortaya çıkmasına sebep teşkil etmiştir(Bacaksız 2011: 63).

Türk Dil Kurumu'nun internet sayfasında yayınlamış olduğu büyük türkçe sözlüğe göre; borçlarını ödeyemez hale geldiği mahkeme kararı ile tespit ve ilan olunan girişimcinin hali, yenilme, değerini yitirme, sorumluluğunu yerine getirememe gibi anlamlara gelen iflas terimi dilimize Arapçadan geçmiştir (www.tdk.gov.tr).

Adalet Bakanlığı'nın düzenlemiş olduğu hukuk sözlüğünde ise iflas; “Borcunu ödemeyen veya ödemelerini tatil eden borçlu hakkında yapılan takip sonucunda, mahkeme kararı ile tespit ve ilan edilen durum” olarak açıklanmaktadır. Ticaret mahkemelerince şahsında iflas kararı verilen kişilerin; iflas eden kişi; mahkemelerce iflasına karar verilen kimse, yani müflis olarak adlandırıldığı da yine aynı sözlükte belirtilmektedir (www.sozluk.adalet.gov.tr/).

Hukuki anlamda iflas; ticaret mahkemelerince iflasına karar verilen ve borcunu ödeyemeyen bir tacirin, hacze uygun olan tüm malvarlığının, devletin yetkili aracılığı ile cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi sonucu elde edilen paradan, bütün alacaklılarının alacaklarını ödemeyi hedefleyen toplu bir icra yoludur (Altay 2016: 2).

İflas, borçlunun bütün malvarlığının, iflas organları tarafından alacaklılar yararına tasfiyesini sağlayan kolektif bir icra müessesesi olup, bu yolla borçlunun haczi kabil bütün mevcudu, bütün alacaklılarına tahsis edilir. Alacaklılar bu yolla genellikle alacaklarının tamamını değil, ancak, belli bir yüzdesini sağlarlar (Bilgen 2016: 3)

Şirketlerin varlığının sona ermesi durumuna iflas denir. İflastan negatif yönde etkilenen şirket sahipleri, çalışanlar, kreditorler, satıcılar, alıcılar ve devlet de olmak üzere birçok taraf vardır (Özkan 2013: 194).

İflas, alacaklı şahsın rızasını kazanabilmek için, borçlu olan şahsın mevcut bütün mal varlığına kanun yoluyla el konularak satılması sonucu elde edilen gelirle, borçlarının tamamını karşılamayı hedefleyen bir tasfiye işlemidir.

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi'nde belirtildiğine göre ise iflas, malın tükenmesi sonucu, paraya muhtaç duruma düşme şeklinde belirtilmektedir. İslâm hukukunda iflâs bir şahsın borç batağına sürüklenmesi, borçlarının elinde bulunan varlıklarından, hak ve alacakları toplamından çok olması, yani kişinin mal varlığına karşılık ağır bir borç yükü altında bulunması halini, teflîs ise borçlunun durumunun mahkemece karar altına alınması, neticede borçlunun haczi ve borçların cebrî tasfiyesine gidilmesi işlemini ifade etmektedir. Mahkeme tarafından iflâsına karar verilen borçluya müflis denilir. Bu sebeple borçlu, sözlük ve adet yani örfi hukuktaki anlamında iflâs etmiş olsa bile hukuken iflâs etmiş sayılabilmesi için bunun mahkemece karar altına alınması gerekmektedir (<https://islamansiklopedisi.org.tr/iflas>).

Hukuk terimlerinde belirtilen iflas sözcüğü ile halk arasında söylenen iflas sözcüğü arasında bir takım farklılıklar bulunmaktadır. Hukuk terminolojisinde, borçlu şirketin bütün mal varlığını kaybetmesi durumunda dahi mahkeme tarafından iflas kararı verilmediği sürece şirketin iflas etmiş sayılması söz konusu değildir. Ancak halk arasında, borçlunun bütün mal varlığını kaybetmiş olması iflas ettiği anlamına gelmektedir. Ayrıca hukuk terminolojisinde, borçlunun borçlarını ödeyebilecek düzeyde mal varlığı bulursa dahi alacaklılara olan borcunu zamanında ödememesi ya da ödeme düşüncesi bulursa bile mal varlığının borçlarını ödemeye yeterli olmaması durumunda iflas kararı verilebileceği ifade edilmektedir. Buna karşın, halk arasında borçlunun yeterli malının bulunması durumunda iflas etmiş sayılacağından bahsedilememektedir (Ercan 2012: 739).

Bu tanımlardan anlaşıldığı üzere alacaklılar, borçludan alacaklarını devletin kanuni yaptırım gücünü kullanarak istemektedirler. Borçlunun hacz edilen malvarlığının bütün borçlarını karşılamaının mümkün olmadığı borca batıklık halinin gerçekleştiği de yine bu tanımlardan anlaşılmaktadır.

1.1.2. İcra ve İflas Kanunu Açısından İflas

İcra İflas Kanunu, iflas sürecini genel (adi) iflas yolu (md.155-166), kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu (md. 171-176) ve doğrudan doğruya iflas yolu (md. 177-181) şeklinde üç ayrı bölümde açıklamaktadır.

Genel yani adi iflas yolu ile kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu, alacaklıların önceden icra mahkemesinde icra takibi yaptıktan sonra iflas davası açabilmesi noktasında birbiriyle benzerlik göstermektedir. Bu usul takipli iflas yolu olarak da adlandırılmaktadır.

İflas kavramı, icra hukukunda cebri icraya konu olan bir kavramdır. Bu kavram cüzi icra (icra takibi) ve külli icra (iflas) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Cüzi icrada alacaklı, alacağını tahsil edebilmek için, borçlunun mal varlığının alacağına denk gelen kısmına devlet aracılığıyla el koydurarak onun satılmasını sağlayıp alacağını tahsil etme yoluna gitmektedir. Cüzi icrada alacaklı sayısı bir ya da birkaç kişi olabilir ve borçlunun malvarlığının sadece bir kısmına el konulmaktadır. Borçlu sadece icra takibi yapan alacaklısına karşı sorumluk yüklenmektedir.

Külli icrada ise borçlunun karşısında tüm alacaklıları vardır ve borçlunun haczedilebilen kişisel malvarlığı da dahil her şeyine el konulur ve el konulan tüm malvarlığının satışı ile tüm alacaklıların alacağının tamamı veya bir bölümü karşılanmaya çalışılmaktadır. Burada alacaklıların ve borçlunun malvarlığının tamamı söz konusu olduğundan külli icra yani iflas kavramı gerçekleşmektedir.

Ayrıca cüzi icra (icra takibi) ile külli icra (iflas) arasındaki farklar şu şekilde sıralanabilir;

1- İcra takibinde bir ya da birkaç alacaklının alacağı ödenmeye çalışılırken, iflasta tüm alacaklıların alacağı ödenmeye çalışılmaktadır.

2- İcra takibinde borçlunun malvarlığının bir kısmına el konulur. İflasta ise bütün malvarlığı haczedilmektedir.

3- İcra takibi ister şahıs işletmesi isterse sermaye şirketi olsun tüm borçlular için uygulanmaktadır. İflasta ise bu konuda kısıtlama olup Türk Ticaret Kanunu açısından tacir sayılanlar, tacir olmadıkları halde tacirmiş gibi işlem görenler, sermaye şirketi ve kooperatifler için uygulama bulunmaktadır.

4- Cüzi icrada bir alacaklının açmış olduğu dava sadece kendisini kapsar, külli icrada yani iflasta ise açılan bir dava tüm alacaklıları ilgilendirmektedir. Bir alacaklının bir şirkete iflas davası açıp, alacağını bu şekilde tahsil edebilmek için adli

organdan aldığı iflas kararı tüm alacaklıları kapsamaktadır. Bu durumda alacaklılar alacaklarını iflas eden kurumdan değil, iflas masasından talep etmektedirler.

5- Cüzi icrada mahkemeye başvurma şartı aranmamakta ve icra takibini icra dairesinin yapması yeterli görülmektedir. Külli icrada ise iflas kararının açıklanması ticaret mahkemesi kararıyla mümkündür yani tasfiye kararı ticaret mahkemesinin onayı ile gerçekleşmektedir.

6- Cüzi icrada, borçlunun malvarlığının bir kısmından, icra dairesi tarafından haczedilen mallar, icra dairesi eliyle satılmaktadır ve alacaklıların alacağı bu satış sonrası elde edilen değerlerden yine icra dairesi eliyle ödenmektedir. Külli icrada ise haczetme ve haczedilen malların satılması ve ödeme yetkisi iflas masasına aittir.

Külli icra, işletmelerin son bulduğu mercidir yani işletmeler iflas ettiklerinde ticari ömürleri sona ermektedir. İşletmelerin iflası bir çare değildir. Çünkü iflas eden bir işletmenin tüm malvarlığının satışı sonrasında elde edilen değer, bazen borçların karşılanmasına yetmemektedir. Bu durumda, işletmenin muhatap olduğu tüm şahısların zararı demektir. Bu yüzden başta devlet olmak üzere, kredi verenler, alacaklılar, işletme çalışanları, hissedarlar ve işletme yönetimi, alacağı olan tüm gerçek ve tüzel kişiler işletmenin zarar etmesini istememektedirler.

1.1.3. Türk Ceza Kanunu Açısından İflas

Türk Ceza Kanunu da iflası, tacirin işlemiş olduğu cürüme göre, Taksirli ve Hileli İflas olmak üzere ikiye ayırmaktadır.

Türk Ceza Kanunu'nun 161. maddesinden hileli iflasın tanımını; şirket adına iflas kararı verilsin veya verilmesin, şirketin mal varlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunularak, alacaklıları zarara uğratmak maksadıyla hileli işlemler yaparak gerçekleştirilen iflas, şeklinde yapılabilmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun 162. maddesinden de taksirli iflasın tanımı; şirket yönetim kurulunun veya şirket sahiplerinin tacir olmanın gerekliliğini yerine getirememesi ve gerekli özeni gösterememesi sonucu gerçekleşen iflas, şeklinde çıkarılabilmektedir(TCK. md. 161-162).

Bilindiği üzere sosyal devlet olmanın gereği olarak bütün devletler, tüm tebaalarına hizmet götürmek zorundadırlar. Bu hizmetlerin finansı ise gerçek ve tüzel

kişilerden toplanan vergilerle sağlanmaktadır. Bir işletmenin iflas etmesi de devlet için vergi kaybı anlamına gelmektedir. Devletler bu gibi kayıplara imkân vermemek için çok ciddi tedbirler alarak, kurtarılması mümkün olan işletmeler için bir takım çareler sunmaktadır. İflas erteleme işlemi de devletin, iflas etmekten kurtarılmaya imkânı olan işletmeler için sunmuş olduğu bir çaredir.

İflasın ertelenmesi süreci, bir işletmenin iflastan kurtarılıp kurtarılamayacağına iyi bir şekilde analiz edilme sürecidir. Bu süreç içerisinde iyi bir kurtarma planı yapılabilirse işletme hayatına devam etmekte ve sonuçtan tüm alacaklılar karlı çıkmaktadır. Aksi takdirde işletmenin iflası kesinleşmektedir.

1.1.4. İflas Kavramının Kısa Tarihçesi

İflas kavramının ne zaman ortaya çıktığını sorgulayabilmek için tarihi süreçteki borç alacak ilişkilerinin iyi bir şekilde irdelenmesi ve o dönemlerdeki borcun çeşitli sebeplerden ötürü ödenmemesinin iflas kavramıyla ilişkilendirilebilirliğine bakmak gerekmektedir.

Eski çağlarda yaşayan ulusların hukuklarının analizi, günümüzde bu karmaşık kurumun izlerinin ayrıntılı araştırılmasına yardımcı olabilir. Gelişmemiş bu uluslarda borçlunun malvarlığından çok kendisi ve aile bireyleri borcun teminatı hükmündeydi. Bu kural sadece kast sisteminin çok sıkı uygulandığı Hint Kanunları'nda değil, kutsal kitap sayılan Tevrat'ta da saptanmıştır. Bu kurala Mısır ve Yunan Kanunları'nda da rastlanmıştır. Eski İbranice yazıtlarda (11 Kralların Kitabı, 4. Bölüm) belirli borç ilişkilerinin izleri bulunmaktadır. Bir kadının Hz. Elyesa'ya şikâyeti: "...Kocam öldü, alacaklı iki oğlumu köle yapma niyetiyle geldi..." ve Hamurabi Kanunu'nda "Biri borcunu ödeyemezse kendisini, eşini, oğullarını ve kızlarını para için satarsa ya da zorunlu çalışmaları için verirse..." denilmektedir. Borçlunun kendisinin veya aile bireylerinin, borç teminine konu olması Roma Hukukunun erken gelişiminde de yaygındı(Küçükkaya 2015: 2392).

Eski Roma Özel Hukuku kurumlarının analizi, yazarların iflas prosedürü prensiplerinin tam olarak Roma Hukuku'nda oluştuğu sonucunu çıkarmalarına imkân sağlar. Yazarların bu şekilde düşünmesine; borçlunun kendisinin ve aile bireylerinin sorumluluğunun maddi sorumlulukla değişimi; açık artırmayla borçlunun kendisinin ve aile fertlerinin satılması yerine, malvarlığının paraya çevrilmesi, borçlunun

malvarlığının tümünün değil de kısmi parçalarının paraya çevrilmesi, borçlunun malını, açık artırmada teminat altına alınarak, haksızlığa sebep vermeden kimin yöneteceğine karar verilmesi, borçlunun borcunu karşılması ve iddia konusu uyuşmazlığının çözümü için 30 gün süre verilmesi, başlamış borç temini prosedürüne ilişkin alacaklıların bilgilendirilmesi kurumunun oluşturulması ve bu prosedürlere teşvik edilmesi, borcun, borçlunun ev eşyalarından karşılanmasının yasaklanması ilkesi, borçlu ile alacaklının anlaşması ilkesinin temellerinin oluşturulması, alacaklının haklarının korunması için yasal çare olarak Actio Pauliana denilen hileli mal aktarımının önüne geçilmesi için çarelerin oluşturulması(Küçükkaya 2015: 2389-2390) örnek olarak verilebilmektedir.

Yukarıda sayılan bu kurallar zamanla Roma İmparatorluğu dışında da iflas halinden kaynaklanan hukuksal yaptırımlara uygulanan eylemler halini almaktadır.

Dünyada çoğu hukuk dalına öncülük eden Roma Hukuku İcra ve İflas Hukuku'na da önyak olmaktadır.

Roma Hukuku'nda ilk dönemlerde icraya düşen borçlunun kendisine karşı icra takibi yürütülmektedir. Borçlu olan bir şahıs alacaklı tarafından rehin alınarak özgürlüğü kısıtlanabilmekte, hatta borçlu alacaklı tarafından ya kendi hizmetinde çalışan, ya da köle pazarında satılan bir köle olarak kullanılabilir.

M.Ö. 313 tarihinde çıkarılan ve **Lex Poetelia** diye adlandırılan bir yasa ile borçlunun kendisi üzerindeki ağır yaptırımlar hafifletilmeye çalışılarak borçlunun bedeni üzerine yapılan borç takibi usulü kaldırılmıştır. Bu yasa ile borçlunun bedeninden ziyade mal varlığını içine alan icra takip yoluna geçilmiştir.

Roma Hukuku'nda günümüzde kullandığımız iflas kurumuna benzer bir kurumla karşılaşmamakla birlikte iflasa benzer bazı düzenlemeler görülebilmektedir. Bu düzenlemelerin ilk **missio in bona** şeklinde kısaca isimlendirilen **missio in bona debitoris** düzenlemesidir. Bu düzenlemede alacaklı ya da alacaklılar, günümüzdeki iflas masasına benzetebileceğimiz, Pretorun'un isteği üzerine, borçlunun tüm mal varlığı alacaklıları tarafından kontrol altına alınır ve alacaklılar, borçlunun mal varlığını azaltmasını önleme hakkı kazanırlardı. Antik dönem Roma Hukuku'nda eldeki kıymetlerin nakde dönüştürülerek alacaklılar arasında pay edilmeye başlanması M.Ö. 532'li yıllara rastlamaktadır. Bu dönemde

ayrıca belirli bildirim sürelerinin olduğu da görülmektedir. Bu süreler alacaklının faydasına olup kayıp kişiler için dört, adresi belirli kişiler için ise iki yıl olarak belirlenmiştir. Bu sürelerin bitiminin ardından borçlu şahsın malları, parçalar halinde ya da hepsi birlikte satılarak, alacaklıların alacakları ödenebilmektedir. Borçlunun kendisiyle mallarının ayırt edilmesi sonucu alacaklılar topluluğu fikrinin ortaya çıkmasını Roma Hukukçuları'nın dehası olarak nitelendirebiliriz. Alacaklılar topluluğu fikri, bugün iflas hukukunda hala geçerli olan "par condicio omnium creditorum" yani "alacakların alacaklılar arasında eşitlikle tasfiyesi" ilkesinin doğumuna yol açmıştır. Roma İcra Hukuku'nun yukarıda belirttiğimiz özellikleri bazı bölümleriyle günümüzde kullanılan İflas Hukuku'yla benzerlik gösterse de Roma Hukuku'nda borçludan alacağını tahsil etme işlemi tamamen alacaklıların rızasına bırakılmıştır. Bu önemli ayırt edici özellik, Roma Hukuku ile günümüz iflas hukuku arasında önemli farkların olduğunu gösterir. Bugün gerek Alman, gerekse Türk/İsviçre iflas sistemindeki kamu hukuku görüşü ise, Salgado de Somoza tarafından 1663 tarihinde İspanya'da bir kral emirnamesi ile ortaya atılmıştır(Deren Yıldırım 1994: 332).

Neşet Çağatay 1971 yılında yayımlanmış olduğu "Osmanlı İmparatorluğu'nda Riba Faiz Konusu Para Vakıfları ve Bankacılık" adlı kitabında İslâm öncesi müslüman toplumlarda da (özellikle Arap Yarımadası'nda) Antik Roma döneminde olduğu gibi bir uygulamanın olduğunu, borçlunun alacaklıya karşı hem malvarlığı hem de bedenen sorumlu olduğunu belirtmektedir. Çağatay'a göre borçlu aldığı borcu ödeyemeyip birkaç yıl ertelediğinde bazen, borç aldığı az parayı ödemek için evini, bağını satma, hatta hürriyetini kaybetme durumuna düşmektedir (Çağatay 1971: 41).

İslâm sonrası müslüman toplumlarda ise iflas eden bir şahsın bedeni üzerindeki alacak kavramı kaldırılarak, borçlu alacaklılarına karşı mal varlığı ile sorumlu tutulmakta ve bir şahsın iflasının istenilmesi mahkeme kararlarına bağlanmaktadır.

1.1.5. Türk Hukuk Mevzuatında İflasa Götüren Sebepler

Türk hukuk mevzuatında kesin bir dille iflas sebebi belirtilmemektedir. Ancak türlü kanun maddelerinin bir bütün olarak irdelenmesi sonucu bir şahsı, şirketi

veya kooperatifi iflasa götüren sebepler, iflasın genel sebepleri ve iflasın özel sebepleri şeklinde ikiye ayırabilmektedir.

1.1.5.1. Genel Sebepler

Genel iflas nedenleri, borçlunun vadesi gelen bir borcunu ödememesi halidir. Genel iflas nedenlerinin neler olduğu İİK.'da düzenlenmemiştir. Ancak hukuk doktrininde borcun ödenmemesi halinin genel bir iflas nedeni olduğu ifade edilmektedir(Ercan 2012: 178).

Genel iflas sebebinin varlığı için ödenmesi kesinleşmiş olan borçların ödenip ödenmemesinin, bir şahıs, ticarethane, şirket veya kooperatifin, düzenlemiş olduğu bilançosunda pasifinin, aktifinden fazla olmasının ya da ödeme acizliği içerisinde bulunmasının ve bu gibi durumların belirleyici bir niteliği bulunmamaktadır. Biraz açmak gerekirse hakkında iflas kararı olan bir şahıs, ticarethane, şirket veya kooperatif, iflas yolu ile mahkeme tarafından takibine düştüğü alacaklısının borcunu ödemesi durumunda, bilançosu ne kadar kötü durumda olursa olsun iflastan kurtulmaktadır. Ancak bilançosu iyi durumda olduğu halde iflas yolu ile takibe başvuran alacaklısının alacağını ödemeyen bir şahıs, ticarethane, şirket veya kooperatif hakkında mahkeme kararı ile verilen bir iflas kararı, iflasın açıklanması için yeterli bir sebep sayılmaktadır.

1.1.5.2. Özel Sebepler

Özel iflas nedenleri borçlunun ödeme günü gelen borcunu ödememesinin yanı sıra, borçlu hakkında iflas hükümlerinin uygulanmasına yol açan nedenlerdir. Özel iflas nedenleri, sermaye şirketlerinin borçlarının varlıklarından fazla olması, borçlunun varlıklarının yarısının haczedilmesi durumunda geri kalan varlıkların alacaklıların alacağını karşılayamaması ve mal varlığının tamamının borcu karşılamaya yetmemesi şeklinde sayılabilmektedir (Ercan 2012: 179).

Yukarıda bahsedilen genel iflas sebebi ile birlikte çeşitli kanunlarda, sınırlı da olsa özel iflas sebepleri, İcra İflas Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve Bankacılık Kanunu'nda açıklanmaktadır. Bu mevzuatlarda zikredilen herhangi bir durum karşısında şahıs, ticarethane, şirket veya kooperatif hakkında

iflas davası açılabilir ve kanunlarımız bu gibi durumları iflas sebebi olarak belirtmektedir.

1.1.5.2.1. İcra İflas Kanunu'nun 177. Maddesi ve Alt Bentleri

Madde 177 – Aşağıdaki hallerde alacaklı evvelce takibe hacet kalmaksızın iflasa tabi borçlunun iflasını isteyebilir.

1-Borçlunun malum yerleşim yeri olmaz, taahhütlerinden kurtulmak maksadıyla kaçar, alacaklıların haklarını ihlal eden hileli muamelelerde bulunur veya bunlara teşebbüs eder yahut haciz yoluyla yapılan takip sırasında mallarını saklarsa

2 - Borçlu ödemelerini tatil eylemiş bulunursa

3 - 308 inci maddedeki hal varsa

4-İlama müstenit alacak icra emriyle istenildiği halde ödenmemişse Türkiye'de bir yerleşim yeri veya mümessili bulunan borçlu dinlenmek için kısa bir müddette mahkemeye çağırılır(İİK. md. 177).

Bu kanun maddesinin üç sıralı alt bendinde anılan İ.İ.K. 308. maddesine göre alacaklılar, borçlu tarafından kötü niyetle düzenlendiği anlaşılan ve mahkeme tarafından tasdik edilen bir konkordatonun da, konkordatoyu tasdik eden mahkemeden feshini isteyerek, borçlunun iflasına sebep olabilmektedir.

1.1.5.2.2. İcra İflas Kanunu'nun 178. maddesi

Madde 178 – İflası tabi bir borçlu, aciz halinde bulunduğunu bildirerek yetkili mahkemeden iflasını isteyebilir. Borçlu, bu halde bütün aktif ve pasifi ile alacaklılarının isim ve adreslerini gösteren mal beyanını iflas talebine eklemek zorundadır. Bu belge mahkemeye ibraz edilmedikçe iflasa karar verilemez.

İflası tabi bir borçlu aleyhine alacaklılardan birinin haciz yolu ile takibi neticesinde yapılan haciz borçlunun yarı mevcudunun elinden çıkmasına sebep olup da kalanı muaccel ve vadesi bir sene içinde hülül edecek diğer borçlarını ödemeye yetiştirmiyorsa borçlu derhal aczini bildirerek iflasını istemeye mecburdur(İİK. md. 178).

İcra İflas Kanunu'nun bu maddesine göre borçlu borçlarını ödeyemeyip aciz halde olduğunu belirterek, ticaret mahkemesinden kendi iflasını isteyebilmektedir. Borçlunun iflas talebine karşılık alacaklılar on beş gün içerisinde davaya müdahil olabilmekte ve talebe itiraz edebilmektedirler.

Ticari hayatımızda kimi zaman şirketler hammadde veya ticari mal temininde tek bir firmaya büyük miktarlarda borçlanmaktadır. İİK.'nin 178. Maddesi hükümlerine göre, yüklü miktardaki alacağa sahip bir alacaklının, icra dairesi aracılığıyla yaptığı takip sonucu borçlunun mal mevcudunun yarısının elden çıkmasına sebep olması ve kalan mevcudunun diğer borçlarına yetmiyor oluşu da ödemedi acizlik sebebi olarak belirtilmektedir. Bu borçlunun mahkemeye aczini bildirmesi bu kanun kapsamında mecburi tutulmaktadır.

1.1.5.2.3. İcra İflas Kanunu'nun 179. maddesi

Madde 179- Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilançoya göre borca batık olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflâsına karar verilir. Türk Ticaret Kanununun 377 nci ve 634 üncü maddeleri ile 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 63 üncü maddesi hükmü saklıdır (İİK. md. 179).

İktisadi oluşumların, ticari faaliyetleri sonucu, muhasebenin temel kavramlarından dönemsellik ilkesi gereğince düzenledikleri bilançolardaki çoğu aktif kalemler, özellikle demirbaş, tesis makine ve cihaz ve benzeri kalemler tarihi maliyetleri, yani nominal değerleri ile yer almaktadır. Bu durumdaki bilançoların birçoğu gerçek değerleri yansıtmamaktadır. Şirket veya kooperatifin borca batık oluşu da bu bilançolar aracılığıyla anlaşılabilir. Sermaye Piyasası Kurulu'na bağlı anonim şirketlerin TMS. ve TFRS.' ye uyumu zorunlu olduğu halde, bu şirketlerin durumu da aynı özelliği arz etmektedir. Bunun önüne geçebilmek için şirket veya kooperatif, borçlarını ödemedi kullanabileceği aktif kalemlerini satış fiyatları, diğer bir ifadeyle piyasa değeri ile değerlendirerek, gerçek durumunu tespit etmeli ve borca batık olup olmadığını anlayarak gerekeni yapmalıdır.

Bu kanun maddesi, şirket ya da kooperatifin yönetiminde bulunan kişilerin, tasfiye halindeyse tasfiye memurlarının, şirket ya da kooperatifte alacağı bulunan şahıs ve tüzel kişilerin de borca batıklığı tespit edebileceğini belirtmektedir. Bu kanun maddesine göre borca batıklığı tespit eden kişi, tasfiye memuru veya bir alacaklının mahkemeye başvurması ve mahkemenin de borçlu aleyhine karar vermesi sonucunda takibe hacet kalmaksızın iflas gerçekleşebilmektedir.

1.1.5.2.4. Türk Ticaret Kanunu'nun 376. maddesi

Madde 376- (1) Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.

(2) Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer(TTK. md. 376).

Sermaye şirketleri ve kooperatiflerin normal faaliyetleri sonucu düzenlemiş oldukları bilançolarındaki sermaye ve kanuni yedekler toplamının yarısı ve yarısından fazlasının zarar sebebiyle karşılıksız kalması, şirket veya kooperatifin borçlarını ödemekte zorlandığını göstermektedir. Bu durum şirket genel kuruluna kalan sermaye ile devam etme ya da sermayeyi tamamlayıcı önlemler alma noktasında karar verme yükümlülüğü getirmektedir. TTK.nın 376. Maddesi'nde genel kurulun bu doğrultuda karar vermemesi şirketin sona ermesine, diğer bir ifade ile iflasına sebep olarak görülmektedir.

1.1.5.2.5. Türk Medeni Kanunu'nun 636. maddesi

Madde 636 - Mevcudu borçlarını ödemeye yetmeyen terekenin tasfiyesi, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre yapılır(TMK. md. 636).

Türk Medeni Kanunu, ölen bir şahsın tüm mal varlığının kendi rızasıyla mirasçılara devredilebileceğini beyan etmektedir. Ölen bir şahıs borçlu ise ve mal varlığı borçlarını kapatmaya yetmiyorsa bu şahıs hakkında icra iflas kanunu

hükümleri uygulanmaktadır. Ayrıca ölen şahıstan miras yoluyla kazanım elde eden varisin kendisi borçlu ise ve elde ettiği bu kazanım borçlarını ödemeye yetmiyorsa, onun hakkında da hükmün yine icra iflas kanununa göre verileceği medeni kanunda belirtilmektedir.

1.1.5.2.6. Bankacılık Kanunu'nun 106. maddesi

***Madde 106** — Bir bankanın bu Kanun hükümlerine göre faaliyet izninin kaldırılması hâlinde yönetim ve denetimi Fona intikal eder. İzin kaldırılmasına ilişkin Kurul kararının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren, banka hakkındaki ihtiyatî tedbir dahil her türlü icra ve iflas takibatı durur ve yeni icra ve iflas takibi yapılamaz. Banka hakkında Fon haricinde üçüncü kişiler tarafından açılmış tüm dava, icra ve iflas takipleri mahkeme, icra ve iflas dairesi tarafından derhal fona bildirilir.*

Fon, yönetim ve denetimi kendisine intikal eden bankadaki sigortalı mevduatı ve sigortalı katılım fonunu doğrudan veya ilân edeceği başka bir banka aracılığı ile ödeyerek, mevduat ve katılım fonu sahipleri yerine bankanın doğrudan doğruya iflasını ister. Bu görev ve yetki münhasıran fona aittir. Bu şekilde yapılacak iflas isteminde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 178 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 179 uncu maddesinin iflasın ertelenmesine ilişkin hükümleri uygulanmaz...(B.K. md. 106).

Sigortalı katılım fonunu veya mevduat fonunu ödeyemeyen bir banka Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmektedir. TMSF, borçlu olan bankanın mevduat sahiplerine doğrudan veya ilan edeceği bir başka banka aracılığıyla borçlarını ödedikten sonraki aşamada iflasını isteyebilmektedir. Ancak, borçlu olan banka hakkında icra iflas kanununun 178.maddesi ve 179. maddesi hükümleri uygulanmamaktadır. Bu sebeplerden ötürü kanuni yükümlülüklerini yerine getiremeyen bir bankanın TMSF.'ye devredilmesi de özel iflas sebeplerinden birisi olarak belirtilmektedir.

1.1.5.2.7. Bankacılık Kanunu'nun 110. maddesi

***Madde 110** — Bir bankanın yöneticilerinin ve denetçilerinin kanuna aykırı karar ve işlemleriyle banka hakkında 71 inci madde hükümlerinin uygulanmasına*

neden olduklarının tespiti hâlinde, bankaya verdikleri zararlarla sınırlı olarak bunların şahsi sorumlulukları yoluna gidilerek, Fon Kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine doğrudan şahsen iflasların mahkemece karar verilebilir...

Mahkemece iflasına karar verilenler hakkındaki takibi Fon yürütür.

Bu madde hükmüne göre iflası istenenler hakkında mahkemece 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 257 nci ve izleyen maddeleri hükümleri uygulanır.

Bu Kanunun 106 ncı ve 109 uncu maddeleri hükümleri, bu maddeye göre şahsi iflası istenenler hakkında da uygulanır(B.K. md. 110).

Bu kanun maddesine göre, banka yönetiminde bulunan birinci derece yöneticilerin ve yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarını yerine getirirken, kanuna aykırı davranışlarda bulunması, bankayı zarara uğrattıklarının anlaşılması sonucu haklarında, fon tarafından zarar ettirdikleri tutarla sınırlı kalmak kaydıyla, şahsi iflaslarının istenileceği belirtilmektedir. Ülkemizde bankalar özerk bir yapıya sahip olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından denetlenmektedir. Bu kurum tarafından denetlenen bir bankanın yöneticileri veya yönetim kurulu üyelerinin kötü yönetimleri sonucu bankayı zarara uğratmaları da, uğrattıkları bu zarar karşısında kişisel malvarlıklarının yetmediği takdirde, şahsi iflaslarının sebebi olarak görülmektedir. Şahsi iflası istenenler hakkında da yine İcra ve İflas Kanunu'nun ilgili maddeleri uygulanmaktadır.

1.1.6. Hukuki Mevzuatımıza Göre İflasa Tabi Şahıslar

Türk hukuk sistemi her borçlu için iflas yolu ile takip yapılamayacağını, iflas yolu ile takibin gerçekleşmesi için borçlu olan şahsın tacir hükmünde olması, tacir gibi işlem görmesi veya kolektif, komandit, sermayesi paylara bölünmüş komandit, anonim, limitet ve kooperatif gibi sermaye şirketi olması gerektiğini belirtmektedir.

Hukuk mevzuatlarından Türk Ticaret Kanunu'nda kimlerin tacir olarak işlem göreceği belirtilmektedir. Bu konuyla ilgili olarak anılan kanun, gerçek ve tüzel kişi ayrımına gitmekte, gerçek kişileri TTK'nın 12/1, 12/2, 12/3 ve 14/I. maddelerinde, tüzel kişileri ise 16/1. maddesinde belirtmektedir. Türk Ticaret Kanunu tüzel kişilerden hangilerinin tacir sayılamayacağını ve tacir gibi işlem göremeyeceğini de ayrıca belirtmektedir.

Türk Ticaret Kanunu'na göre iflasa tabi olanlar üç başlık altında toplanabilmektedir.

- 1- TTK hükümlerine göre tacir olanlar,
- 2- TTK hükümlerine göre tacir olmadıkları halde tacirmiş gibi işlem görenler,
- 3- Tacir olmamalarına rağmen kanunda belirtilmiş özel hükümler gereği iflasa tabi olanlar.

1.1.6.1. Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Tacir Olanlar

Türk Ticaret Kanunu tacir olanları gerçek ve tüzel kişilik olarak ayırmakta, gerçek kişi tacirler hakkında 12/1, 12/2, 12/3, özellik arz eden 13/1 ve 14/1. maddelerinde, tüzel kişi tacirler hakkında ise 16/1. maddesinde bilgi vermektedir.

Türk Ticaret Kanunu'nun BİRİNCİ KİTAP, Ticari İşletme, BİRİNCİ KISIM, Tacir başlığını taşıyan bölümünün, B) Tacir alt başlığında gerçek kişiler 12. maddede belirtilmektedir. Bu maddeye göre,

***MADDE 12-** (1) Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir.*

(2) Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır.

(3) Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur(TTK. md. 12).

Yukarıda anılan kanun maddesine göre kendi nam ve hesabına bir ticari işletmeyi açmak, kendi nam ve hesabı için işletmek tacir sıfatını kazanmak için yeterli olsa da, herhangi bir kişiliğin tacir sıfatı kazanabilmesi için, ticaret siciline kaydolması ve bu kaydını Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayımlatması gerekmektedir. Aksi takdirde ortak işletmeler adi ortaklık, şahıslar ise esnaf sıfatı kazanmaktadır. Bu hükümde olanlar için icra hukuku geçerlidir. Kanunun üçüncü fıkrası ise tacir olmadığı halde tacir gibi sorumlu olan kişileri tanımlamaktadır ve bu şahıslar da

üçüncü kişilere karşı sorumluluklarında iflas hukukuna göre işleme tabi tutulmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nun küçük ve kısıtlılarla ilgili 13. maddesi farklı bir özellik arz etmektedir. Bu maddeye göre küçük ve kısıtlıları temsil eden şahıslar tacir sıfatı kazanamazlar, yalnız bu şahıslar, tacir sıfatı kazanmış küçük ve kısıtlılar adına işlem yaptıklarında, tıpkı tacir gibi sorumluluk altına girerek iflasa tabi olmaktadır. Anılan kanun maddesi aşağıda belirtilmiştir.

***MADDE 13-** (1) Küçük ve kısıtlılara ait ticari işletmeyi bunların adına işleten yasal temsilci, tacir sayılmaz. Tacir sıfatı, temsil edilene aittir. Ancak, yasal temsilci ceza hükümlerinin uygulanması yönünden tacir gibi sorumlu olur(TTK. md. 13).*

***MADDE 14-** (1) Kişisel durumları ya da yaptığı işlerin niteliği nedeniyle yahut meslek ve görevleri dolayısıyla, kanundan veya bir yargı kararından doğan bir yasağa aykırı bir şekilde ya da başka bir kişinin veya resmî bir makamın iznine gerek olmasına rağmen izin veya onay almadan bir ticari işletmeyi işleten kişi de tacir sayılır.*

(2) Birinci fıkraya aykırı hareketin doğurduğu hukuki, cezai ve disipline ilişkin sorumluluk saklıdır(TTK. md. 14).

Türk Ticaret Kanunu'nun 14. maddesi Ticaret Yapmaktan Men Edilenler başlığını taşımaktadır. Anılan kanun yukarıda özellikleri belirtilen şahısları da tacir sayarak Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tacir sayılanlar arasında göstermektedir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 16/1. maddesi tüzel kişileri tanımlamaktadır.

***MADDE 16-** (1) Ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar(TTK. Md. 16/1).*

Türk Ticaret Kanunu'nun 16/1. maddesine göre;

- Ticaret şirketleri,

- Kuruluş amacına varmak için ticari bir işletmeye sahip vakıflar,
- Ticari bir işletme işleten dernekler,
- Özel hukuk hükümlerine tabi olarak ticari şekilde işletilen devlet, il özel idaresi, belediye, köy ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulmuş olan işletmeler tüzel kişi tacir sayılmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 16/2. maddesi ise sosyal sorumluluk üstlenen, kamu yararına çalışan ve gelirinin çoğunu kamu niteliği taşıyan işlere harcayan devlet, il özel idaresi, belediye, köy ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından işletilen ticari işletmeleri tacir olarak belirtmemekte ve hukuki sorumluluklardan muaf tutmaktadır. Anılan kanun aşağıda belirtilmektedir.

***MADDE 16-** (2) Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmazlar(TTK. md. 16/2).*

1.1.6.2. Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Tacir Olmadıkları Halde Tacirmiş Gibi İşlem Görenler

Bir kısım kişiler, tacir olmamalarına rağmen Türk Ticaret Kanunu gereğince tacirler hakkındaki hükümlere tabi tutulmaktadır. Bir ticari işletme açmış gibi ister kendi, ister adi şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuki olarak varsayılmayan diğer bir şirket adına, ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, kötü niyetli olmayan üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur ve bunların iflas yolu ile takibi mümkündür(Çavdar, Biçkin 2006: 16).

Ercan da, tacir olmadıkları halde Türk ticaret kanunu hükümlerine göre tacirmiş gibi işlem görenleri, ticareti terk edenler (*ticareti terk ettiğinin ilanından itibaren bir yıl geçmemiş olanlar*), kolektif şirket ortakları, komandit şirketin komandite ortakları, konkordato teklifi onaylanmayan veya onaylanmasına rağmen konkordato mühleti kaldırılan borçlu ile karar ve işlemleri sonucunda bir bankanın iflasına neden olan kişilerdir(Ercan 2012: 758-759) şeklinde sıralamaktadır.

Birden fazla şahıs veya tüzel kişinin kullanma hakkına sahip oldukları bir gemi veya yüzer aracı, aralarında yapmış oldukları bir sözleşmeyle herhangi bir ticari ortaklık oluşturmaksızın kendi adlarına deniz ticareti yapmak amacıyla kullanmalarına donatma iştiraki denilmektedir. Donatma iştirakleri tacir olmadıkları halde iflas kanunu hükümlerine göre işlem görmektedirler.

Bir tüzel kişiliğe sahip olmayan donatma iştiraki aynı zamanda tacir de değildir. Fakat Türk Ticaret Kanunu'nun 17. maddesi; "*tacire ilişkin düzenlemeler donatma iştirakine de aynen uygulanır.*" şeklinde düzenlenmiştir. Yani tacirler nasıl her türlü borçlarından dolayı iflas yoluyla takip edilebiliyorsa donatma iştirakleri de aynı şekilde iflas yoluyla takip edilebilir (Eroğlu 2014: 9).

1.1.6.3. Tacir Olmalarına Rağmen Kanunda Belirtilmiş Özel Hükümler Gereği İflasa Tabi Olanlar

Banka yönetiminde bulunup kanun ve banka iç tüzüğüne uymayan kararlar vererek bankanın iflasına neden olan ortak ve yöneticiler, konkordato ilan eden şahıs, tereke yani miras şirketi, ticari faaliyetine son vermiş şahıslar, kolektif ve komandit şirket ortakları, tacir olmadıkları halde özel hükümler gereği iflasa tabidirler.

Banka yönetiminde bulunan ortak ve yöneticiler, Kötüye giden bir banka için Bankacılık Kanunu'nun 68, 69 ve 70. maddelerinde belirtilen önlemleri almayan ve aynı kanunun 71. maddesinde sayılan durumlara sebep olan ortak ve yöneticiler, zarara uğrattıkları kısım kadar tacir olmadıkları halde iflasa tabi tutulmaktadır.

Konkordato İlan Eden Şahıs ve Tüzel Kişiler, Borçlarını ödeyememe acziyetine düşerek konkordato ilanı için mahkemeye başvuran herhangi bir şahıs, konkordato müddeti düşerse veya mahkeme tarafından konkordato onaylanmadığı takdirde, ya da alacaklılardan birinin yasal süresinde yapmış olduğu itiraz kabul edilirse, tacir olmasa bile iflasa tabidir.

Konkordato ilan eden tüzel kişilikler iflas kanunu hükümleri içerisindedir.

Miras Şirketi, İflasa tabi olan bir kişiye iflas yoluyla takip yapıldıktan sonra eğer ki ölürse, alacaklı istediği takdirde, miras şirketine karşı iflas yoluyla takibi devam ettirebilmektedir. Terekenin iflasa tabi olması, sadece borçlunun sağlığında başlayan iflas takipleri bakımındandır. Eğer borçlunun sağlığında iflas takibi

başlamamışsa, borçlunun ölümünden sonra tereke aleyhine iflas takibi yapılamamaktadır. Bu durumda alacaklılar, terekeye karşı değil, bütün mirasçılara karşı haciz yolu ile takip yapabilirler. Ancak miras borca batıksa, mirasçılardan mirası reddetme imkânı vardır. Bu durumda da miras iflas çerçevesinde tasfiye edilir (Dumanoğlu 2011: 16).

Ticari faaliyetine son vermiş şahıslar hakkında da ticareti terk ettikleri tarihten itibaren bir yıl süre ile alacaklıları tarafından iflas yolu ile takip yapılabilmektedir.

Kolektif ve komandit şirket ortakları da iflasa tabidirler. Kolektif şirketler yasal mevzuatlarımızda şahıs şirketi olarak anılmaktadır. Bu tür organizasyonlarda şirket ortağı alacaklılarına karşı bütün mal varlığı ile sorumludur. Bu durum TTK. 178. maddesinde belirtilmektedir bu maddede "Ortaklar, şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı müteselsilen ve bütün malları ile sorumludur" denilmektedir. Kolektif şirket ortağı şahıslar, şirket ortağı olsalar da tacir olarak tanımlanmamışlar gerçek kişi olarak anılmışlardır. Kolektif şirket ortakları, şirket borçlarından dolayı tüm mal varlıkları ile birlikte iflasa tabidirler. Kendi borçları içinse iflas yolu ile değil icra yolu ile takip yapılmaktadır.

1.2.İflasın Ertelenmesi Kavramı

1.2.1. İflasın Ertelenmesi Tanımı

İflas kavramı tanımlanırken, iflas kavramının bir icra yolu olduğundan, bu icra yolunda işletmenin tüm malvarlığına ticari mahkemece el konularak satışına gidilmesinden ve bu satışlar sonrası elde edilen değerlerle, alacaklıların alacağının tamamının veya bir kısmının ödenmesi yoluna gidildiğinden ve bir külli icra yolu olduğundan bahsedilmiştir.

İflasın ertelenmesi kavramı, iflas halindeki borçlu bir şirketin bütün mal varlığının alacaklılarının yararına olacak şekilde ticari mahkeme tarafından el konularak satılması işleminin başka bir tarihe ertelenmesidir, şeklinde tanımlanabilmektedir. Bu tanımda en dikkat çekici durum, satılan mal varlığının satışının ertelenmesi işleminin, alacaklıların lehine olmasının ne şekilde olduğudur. Bu kavram; iflas eden bir işletmenin mal varlığının iflas dairesi tarafından satılması

sonucu elde edilen rakamsal değerler, kimi zaman tüm borçları karşılamaya yetmeyebilir fakat iflas etmiş yani aktifleri borçlarını karşılayamaz hale gelmiş bir şirketin, iyileştirme projesi ile birlikte yeterli şartları meydana getirmesi sonucu iflasın ertelenmesi kurumundan yararlanarak, toparlanma eğilimi göstererek durumunu iyileştirir ve borçlarını ödeyebilme yeteneği gösterirse, alacaklıların tamamı, alacaklarının hepsini tahsil ederek zarardan kurtulabilmektedir.

Ekonomik olarak zor duruma düşmüş şirketlerin yeniden yapılanması için bir fırsat olan iflas erteleme kurumu; şirketlerin ekonomik yapısını koruyarak işletmenin sürekliliği konusunda ilerleme kaydetme ve ticari yönden olumsuz olarak etkilemiş olduğu şirketlerin ekonomik kayıplarının azaltılmaya çalışılması adına gerek İcra ve İflas Kanunu, gerekse Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili maddelerinde düzenlenmiştir. İflas erteleme kurumunun, yukarıda da bahsedildiği üzere dünyada ve ülkemizde kriz zamanlarında daha çok önem kazandığı görülmektedir. Bununla birlikte, hızlı, plansız ve programsız büyüme sonucunda mali kaynakların yanlış ve gereksiz kullanımı, aşırı borçlanma, yetersiz alt yapı ve ehil kişilerin şirketlerin yönetiminde olmaması, mali ve hukuki yeterli denetimin olmayışı gibi daha birçok sebepten ötürü şirketler teknik, finansal ve insan kaynakları olarak güçlü kurumsal yapıya kavuşamamakta ve krizlerde ekonomik yapıları kırılganlık göstermektedir (Şimşek 2014: 6).

İflasın ertelenmesi işlemlerinin en önemli şartı, iflas eden yapının hukuki olarak bir sermaye şirketi veya kooperatif olmasıdır. Diğer önemli şartı ise şirket veya kooperatifin teknik olarak borca batık olduğunun bilirkişilerce ve mahkeme sonucu tespit edilmesidir. Aksi takdirde borca batıklığı, yapılan incelemeler sonucunda ispatlanamayan bir sermaye şirketi veya kooperatif, iflas erteleme kurumundan yararlanamamaktadır.

İflasın ertelenmesi işlemi, tüzel kişiliklerin satış fiyatları üzerinden düzenlediği bilançolarında pasif kalemlerinin aktif kalemlerinden fazla olması sonucunda, borca batık durumda olduğunun tespit edilmesini, belirli şartların gerçekleşmesi sonucu geçici olarak bu kişilikler hakkında verilen iflas kararının önlenerek durumunun iyileştirilmesini, varlığının ve ticari faaliyetlerinin

sürdürülebilirliğinin sağlanılmasını öngören, kanun koyucular tarafından geliştirilmiş bir sistemdir.

İflasın ertelenmesi işlemi, borca batık durumda olan sermaye şirketlerinin mahkemeye sunulan inandırıcı iyileştirme projesi kapsamında mahkeme tarafından atanacak bir kayyım nezaretinde ve belli bir süre boyunca mali durumunun düzeltilerek iflastan kurtulmaları için öngörülen hukuki bir süreçtir(Altay 2016: 5).

Yargıtay kararlarına göre; iflasın ertelenmesi, borca batıklık durumunda olan bir sermaye şirketinin mali durumunun ıslahının mümkün olması halinde, o şirketin iflasının önlenmesini sağlayan bir tedbir işlemidir. İflasın ertelenmesi borca batık durumda bulunan bir sermaye şirketi veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olması halinde iflası önleyen bir müessesedir. İflasın ertelenmesi müessesesi sadece şirketler hukuku için özel geçici bir korumadır. Süreklilik söz konusu değildir verilen süre doğduğu zaman iflasın ertelenmesi sayesinde şirket veya kooperatif başarısız olursa iflası gerçekleşecektir şayet şirket veya kooperatif iflastan kurtulursa bunun sonucu tüm tarafların çıkarları kourunmuş olacaktır. İflasın ertelenmesi sonuç olarak, Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından borca batıklığı belirlenmiş bir sermaye şirketi veya kooperatifin, ibraz edilen ve mahkeme tarafından inandırıcı, ciddi ve uygulanabilir bulunan projesi kapsamında, iflasını kanun tarafından öngörülen geçici bir süre önlemesi ve mali durumunun iyileştirilmesini amaçlayan, sermaye şirketleri veya kooperatifin yararına olduğu kadar, alacaklılarının ve devletinde lehine olan ve yalnızca sermaye şirketleri ve kooperatiflere geçici bir hukuki koruma sağlayan müssese şeklinde özetlenebilir(Işık 2010: 6).

1.3. Türk Hukukunda İflasın Ertelenmesi Kavramı

1.3.1. Türk Ticaret Kanunu'nda İflasın Ertelenmesi

İflasın ertelenmesi kavramı Türk hukuk mevzuatında ilk olarak, 09/07/1956 tarih ve 9353 sayılı resmi gazetede bildirilen şu an ise işlerliği olmayan 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesinde yer almaktadır.

Bu kanun maddesine göre; *son yıllık bilançodan esas sermayenin yarısının karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, idare kurulu ivedilikle toplanarak durumu genel*

kurula bildirir. Şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran belirtiler mevcutsa idare kurulu aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilançosu tanzim eder. Esas sermayenin üçte ikisi karşılıksız kaldığı takdirde, genel kurul bu sermayenin tamamlanmasına veya kalan üçte bir sermaye ile devam etmeye, karar vermediği durumda şirket feshedilmiş sayılır. Şirketin aktifleri şirket alacaklarının alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde idare meclisi bu durumu derhal mahkemeye bildirmeye mecburdur. Mahkeme bu takdirde şirketin iflasına hükmeder. Şu kadar ki; şirket durumunun ıslahı mümkün görülüyorsa idare meclisi veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflas kararını tehir edebilir. Bu halde mahkeme, envanter tanzimi veya bir yediemin tayini gibi şirket mallarının muhafazası için lüzumlu tedbirleri alır(TTK. md. 324).

Bu kanun 01/07/2012 tarihine, 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçerliliğini korumaktaydı.

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 375. maddesinin (1) yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri sıralanarak, g alt bendinde; borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması ibaresi yer almaktadır. Bu ibare işletmenin borca batık olma durumunun yönetim kurulu tarafından tespit edilerek mahkemeye bildirilmesi zorunluluğunu getirmektedir.

Yeni TTK.'nın 376. maddesinde yer alan 3. Sermayenin kaybı, borca batık olma durumu başlıklı kısmı, eski kanunun 324. maddesinin yerini almaktadır.

Yeni TTK'ın 376. maddesi,

3. Sermayenin kaybı, borca batık olma durumu

a) Çağrı ve bildirim yükümü

MADDE 376- (1) *Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.*

(2) *Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya*

çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.

(3) Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkarttırıp denetçiye verir. Denetçi bu ara bilanço, en çok yedi iş günü içinde inceler ve değerlendirmeleri ile önerilerini bir rapor hâlinde yönetim kuruluna sunar. Önerilerde 378 inci maddede düzenlenen erken teşhis komitesinin önerilerinin de dikkate alınması şarttır. Rapordan, aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister; meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığı karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru iflas bildiri olarak kabul olunur(TTK. md. 376).

Kanun dikkatli bir şekilde irdelendiğinde, iflas erteleme işleminin açık bir biçimde anlatıldığı görülmektedir. Şirketin, sermayesinin üçte ikisini kaybettiği takdirde ne gibi önlemler alacağı, nasıl bir yol izleyeceği kanunda açık bir şekilde belirtilmektedir. Son düzenlenen faaliyet bilançosuna göre, sermaye ile kanuni yedekler toplamının üçte ikisinin, zarar nedeniyle karşılıksız kaldığı, yönetim kurulu veya şirket müdürleri tarafından tespit edildikten sonra, yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırarak, genel kurulun bilgilendirilmesini ve genel kurulun sermayenin üçte biri ile devam etmesi ya da sermayenin tamamlanmasına karar vermesi yönünde bildirimde bulunması gerektiği de kanunda belirtilmektedir. Yönetim kurulu veya şirket müdürü tarafından toplantıya çağrılan genel kurulun, zamanında toplanarak bu kararları oy birliği ile almaması şirket veya kooperatifin iflas sebebi olarak değerlendirilmektedir.

Bu maddede dikkat çeken bir diğer husus da, üçüncü maddede yer alan ve eski kanundan bu maddeyi farklı kılan denetçi ve erken teşhis komitesi gibi, uzman kişilerin görüşlerine başvurulmasının gerekliliği konusudur. Burada sözü edilen denetçi, 26/12/2012 tarih ve 28509 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bağımsız Denetim Yönetmeliği'nde adı geçen, şirketle hiçbir bağlantısı olmayan dış denetçidir. Bu yönetmeliğe göre bağımsız dış denetçinin tanımı, tanımlar kısmında geçen dördüncü maddede; bağımsız denetim yapmak üzere, 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'na göre yeminli mali müşavirlik ya da serbest muhasebeci mali müşavirlik ruhsatı almış meslek mensupları arasından mahkeme tarafından yetkilendirilen kişiler, şeklinde yapılmaktadır.

Maddede bahsi geçen erken teşhis komitesi ise TTK' nın 378. Maddesi'nde tanımlanmıştır. Bu maddeye göre;

***MADDE 378-** (1) Pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür. Diğer şirketlerde bu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhâl kurulur ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verir.*

(2) Komite, yönetim kuruluna her iki ayda bir vereceği raporda durumu değerlendirir, varsa tehlikelere işaret eder, çareleri gösterir. Rapor denetçiye de yollanır(TTK. md. 378).

Bu kanun, 06/12/2012 tarihinde kabul edilerek, 30/12/2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda özellikleri belirtilen, pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, erken teşhis komitesi kurulmasını zorunlu hale getirirken, diğer şirketlerde erken teşhis komitesinin kurulmasını, denetçinin erken teşhis komitesini gerekli görüp görmediğine ve bunun raporlanarak yönetim kuruluna yazılı bir şekilde bildirmesine bırakılmaktadır.

Erken teşhis komitesi, şirketin mevcudiyetini, ilerlemesini ve sürekliliğini tehlikeye düşüren sebepleri ivedi bir şekilde tespit ederek, önlemler almakla, komitenin kurmuş olduğu sistemi düzgün bir şekilde çalıştırıp, geliştirmekle yükümlü tutulmaktadır. Bu kanun maddesine göre erken teşhis komitesi, ilk raporunu kurulduğu tarihi izleyen ilk ayın sonunda vermektedir. Ayrıca komite, yönetim kuruluna da, iki aylık periyotlar halinde değerlendirdiği durum raporunu vererek, şirketin karşılaştığı veya karşılaşacağı tehlikeleri belirterek çareler göstermektedir. Bu rapordan ayrıca bağımsız denetçiye de göndermektedir.

Erken teşhis komitesinin ve bağımsız dış denetçinin incelemesi sonucu, şirketin borca batık durumda olduğu görülürse ve şirketin iflastan kurtarılma imkânı varsa, şirket yönetim kurulu tarafından mahkemeye müracaat edilip, şirketin iflasının ertelenmesi istenebilmektedir.

TTK'nın 377. maddesi de iflasın ertelenmesi başlığını içerir. Bu maddede;

MADDE 377- (1) *Yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı, yeni nakit sermaye konulması dâhil, nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir. Bu hâlde İcra ve İflas Kanununun 179 ilâ 179/b maddeleri uygulanır(TTK. md. 377), denmektedir.*

Bu maddede iflas erteleme talebinde bulunacak kişiler belirtilmekte ve yönetim kurulu dışında herhangi bir alacaklının da, şirket adına iflas erteleme talebinde bulunabileceği açıklanmaktadır. Bunların dışında tasfiye memurları da iflas erteleme talebinde bulunabilmektedir. Yalnız şirketin alacak ve borçlarından, sermaye yapısından, yönetim kurulunun veya şirket sahiplerinin kişisel özelliklerinden bihaber olan bir şirket alacaklısının veya tasfiye memurunun, şirket adına iflas erteleme talebinde bulunması ne kadar doğru olur? Bu bir tartışma konusudur.

TTK. 377. madde, iflasın ertelenmesi işleminin teferruatlı bir şekilde düzenlendiği İcra İflas Kanunu'nu işaret etmektedir.

İcra ve İflas Kanunu'nda ilk dönemlerde sadece anonim şirketler için uygulama alanı bulan iflasın ertelenmesi işlemi,17/07/2003 tarihinde kabul edilen 4949 sayılı kanunla değiştirilmiş ve iflasın ertelenmesi işleminden tüm sermaye

şirketlerinin ve kooperatiflerin faydalanmasının önü açılmıştır. Bu kanunda en son olarak 15/07/2016 tarihinde kabul edilen 6728 sayılı kanunla erteleme işlemlerinde süre kısıtlamasına gidilmesini belirten bir değişikliğe gidilmiştir.

Borca batıklık halinin sadece sermaye şirketleri ve kooperatifleri kapsamı, bunların üçüncü kişilere karşı sınırlı sorumlu olmalarından kaynaklanmaktadır(Altay 2016: 8).

1.3.2. İcra İflas Kanunu'nda İflasın Ertelenmesi

Türk Ticaret Kanunu 377. maddesinde geçen İcra ve İflas Kanunu'nun anılan maddeleri aşağıda belirtilmektedir.

Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin iflası ve iflasın ertelenmesi: (1)

Madde 179- (Değişik: 15/7/2016-6728/1 md.)

Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilançoya göre borca batık olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflasına karar verilir. Şu kadar ki, idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri, şirket veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini son bir yıldan uzun süre ile şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir.

İyileştirme projesinde, yeni nakit kaynak konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynaklar ve önlemler ile erteleme süresince tüm işletme giderlerinin ve çalışma sermayesinin nasıl karşılanacağı gösterilir.

Mevcut borçların ödeme süre ve tutarlarını, alacaklıların adreslerini, faaliyet gösterilen sektörün özelliklerine göre stoklar ile bunların bekleme sürelerini ve tutarlarını gösteren listeler, vergi dairesine sunulmuş en son bilanço ve gelir tablosu, şirket veya kooperatifin ticaret sicili tasdiknamesi ile iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olduğunu gösteren diğer bilgi ve belgelerin, işletmenin devamlılığı esasına göre düzenlenmiş ara bilançoyla birlikte mahkemeye sunulması zorunludur.

Üçüncü fıkrada belirtilen liste ve belgelerin iflasın ertelenmesi talebiyle birlikte sunulmaması veya mahkemece verilecek iki haftalık kesin süre içinde tamamlanmaması hâlinde iflasın ertelenmesi talebi ispatlanamamış sayılır ve borca batık olduğunun anlaşılması hâlinde talep sahibi şirketin veya kooperatifin iflasına karar verilir.

Daha önce iflasın ertelenmesinden yararlanmış bir sermaye şirketi veya kooperatif, duruma göre uzatma dâhil erteleme süresinin bitiminden itibaren bir yıl geçmedikçe iflasın ertelenmesi talebinde bulunamaz(İİK. md. 179).

İcra İflas Kanunu da sermaye şirketleri ve kooperatiflerin, aktiflerinde bulunan değerlerinin piyasa fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilançoya göre borca batık durumda olduğunun tespit edilmesini iflas sebebi olarak saymaktadır. Yöneticiler, şirket veya kooperatif tasfiyeye girmişse tasfiye memurları, şirket veya kooperatifin alacaklılarından birinin borca batıklık durumunu beyan etmesi, borca batıklık durumunun mahkeme tarafından tespit edilmesi, hakkında iflas davası açılmadan ve herhangi bir iflas takibi yapılmasına gerek kalmadan şirket veya kooperatifin iflasına sebep teşkil etmektedir. Bu kanun maddesine göre şirket veya kooperatif yöneticileri tarafından ya da şirket veya kooperatifin bir alacaklısı tarafından şirketin iflasının ertelenmesi istenilebilmektedir. İflas erteleme işlemi talebinin başvurulacağı mahkeme, şirket merkezinin bir yıldan fazla bir süreyle bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesidir.

Bu kanun maddesinde dikkat edilmesi gereken kısımlar, dördüncü ve beşinci paragrafta anılan kısımlardır. Bu bölümlerde listelenen belgeler iyileştirme projesiyle birlikte iflasın ertelenmesinin talep edildiği esnada mahkemeye sunulabilmektedir. Bu belgeler ayrıca mahkeme tarafından verilen iki haftalık süre içerisinde tamamlanarak da verilebilmektedir. Belgelerin kanuni süre içerisinde mahkemeye sunulmaması şirket veya kooperatifin iflasına sebep olarak görülmektedir.

Borç batağına düşerek iflasın ertelenmesi talebinde bulunan bir şirket veya kooperatif daha önceden iflasın ertelenmesi işleminden yararlanmışsa ve bu durum mahkeme tarafından tespit edilmişse, mahkeme uzatma süresini de dikkate alarak, erteleme süresinin üzerinden bir yıllık süre geçmedikçe, iflasın ertelenmesi işlemini onaylamamaktadır.

Kanunun 179/a maddesi ise mahkemenin erteleme talebi doğrultusunda karar vermesi sonucu ne gibi önlemler alınması gerektiğini belirtmektedir. Bu maddeye göre;

Erteleme yargılaması: (2)

Madde 179/a- (Ek: 17/7/2003-4949/50 md.; Değişik: 15/7/2016-6728/2 md.)

Mahkeme, iflasın ertelenmesi talebinde bulunulması üzerine, yönetim organının yerine geçmesi ya da yönetim organı kararlarını veya işlemlerinin bir kısmını veya tamamını onaylaması ve ayrıca envanter işlemlerini başlatarak kontrolü altında yürütmesi için, derhal, görevinin gerektirdiği mesleki ve teknik yeterliliğe sahip, yeterli sayıda kayyım atar.

İflasın ertelenmesi talebi, kayyımın atanmasına ilişkin karar, kayyımın mahkemece belirlenmiş görevleri ve temsil yetkisi ile bunların sınırları tescil edilmek üzere ticaret sicili müdürlüğüne bildirilir ve 166 ncı maddenin ikinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinde öngörülen usulle ilan ettirilir. Bu ilanda alacaklıların iflasın ertelenmesi talebinin ilanından itibaren iki haftalık kesin süre içinde itiraz ederek iflasın ertelenmesi şartlarının bulunmadığını ileri sürebilecekleri ve mahkemeden talebin reddini isteyebilecekleri belirtilir.

Mahkeme ayrıca şirketin veya kooperatifin malvarlığının korunması ve faaliyetlerinin yürütülmesi için gerekli olan tedbirleri alır; 179/b maddesinin ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri saklı kalmak ve toplam iflasın ertelenmesi süresinden sayılmak kaydıyla, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takipler de dâhil olmak üzere şirket veya kooperatif aleyhine takip yapılmasını yasaklayabilir veya evvelce başlatılmış takipleri durdurabilir. Bu süre içinde ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları uygulanmaz; bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez.

İflasın ertelenmesi yargılaması sırasında tedbir talebinin reddi veya bu talebin kabulü hâlinde aynı mahkemeye yapılacak itiraz üzerine verilecek kararlara karşı 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 341 inci ve devamı maddeleri uyarınca istinaf yoluna başvurulabilir.

Kayyım, mahkemece uygun görülecek sürelerde, sermaye artırımını ödemelerinin gerçekliği ve bunların kullanım yerlerini de gösterecek şekilde şirket veya kooperatifin faaliyetleri hakkında rapor verir.

Mahkeme gerektiğinde kayyımın görevine son verebilir ve görevine son verilen ya da istifa eden kayyımın yerine yenisini seçer. Mahkemece atanan kayyımlar, özel sicilinde kaydedilmek üzere mahkemenin bağlı bulunduğu adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanlığına bildirilir. Bir kişi aynı anda en fazla üç dosyada kayyım olarak atanabilir. Kayyımın sorumlulukları hakkında 227 nci maddenin dördüncü ve beşinci fıkrası hükümleri uygulanır.

Mahkeme, gerekli görürse idare ve temsille vazifelendirilmiş kimseleri ve alacaklıları dinleyebilir.

Şirket veya kooperatif, erteleme yargılaması sırasında ancak bir defaya mahsus olmak üzere revize iyileştirme projesi verebilir.

İflasın ertelenmesi talepleri öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırılır.

Mahkeme, projeyi ciddi ve inandırıcı bulur ve şirket veya kooperatifi iflasın ertelenmesine layık görürse iflasın ertelenmesine; şirket veya kooperatifin borca batık olmadığını tespit ederse erteleme talebi ile iflas davasının reddine; aksi takdirde şirketin veya kooperatifin iflasına karar verir(İİK. md. 179/a).

İcra İflas Kanunu'nun 179/a maddesinin birinci paragrafında kanun, kayyumun hangi statülerle atanacağını kesin bir dille ifade etmektedir. Bu maddeye göre kayyum, yönetim kurulunun yerine geçerek yapılan işlemlerin tamamını yürütebildiği gibi, yönetim kurulunun yerinde kalması ile birlikte yönetim kurulu kararlarının denetimi ve tasdiki görevini üstlenerek sadece tasdik makamı olarak da işlem yapmaktadır.

Mahkeme kararı ile atanan kayyumun görev ve yetki sorumluluğunun tasdik edilmesi için ticaret sicil gazetesinde ilan edilmesi kanunca zorunlu tutulmaktadır. Bu kanun maddesine göre alacaklılar, iflasın ertelenmesi kararlarına, kararın alındığı tarihten itibaren, iki haftalık sürede itiraz edebilmekte ve bu süre içerisinde mahkemeden iflas erteleme talebinin iptalini isteyebilmektedirler.

İcra İflas Kanunu'nun anılan bu maddesi mahkemeye, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takip işlemleri dâhil olmak üzere, şirket veya kooperatif aleyhine takip yapılmasını ve önceden başlatılmış takipleri durdurma yetkisi vermektedir. İflas ertelemesi süresi içinde koruma tedbirleri ve ihtiyati haciz kararları uygulanmamaktadır. Takip eylemlerinde belirtilen süre aşımı ve hak düşüren müddetler işlememektedir. Mahkemenin, sözü edilen bu takip durdurma kararının arkasında, şirket veya kooperatifin faaliyetlerini rahat ortamda yürütebilmesi için önünü açma amacı yatmaktadır.

İcra İflas Kanunu'nun 179/b maddesi, erteleme kararı ve sonuçları adında bir alt başlık ile sunulmaktadır. Ertelme kararı verildikten sonra hangi sonuçların doğacağı, anılan bu kanun tarafından açıklanmaktadır.

Ertelme kararı ve sonuçları: (1)

Madde 179/b- (Ek: 17/7/2003-4949/50 md.; Değişik: 15/7/2016-6728/3 md.)

Ertelme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dâhil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur, ihtiyati tedbir ile ihtiyati haciz kararları uygulanmaz; bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez.

Ertelme sırasında taşınır, taşınmaz veya ticari işletme rehniyle temin edilmiş alacaklar nedeniyle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir; ancak bu takip nedeniyle muhafaza tedbirleri alınmaz ve rehinli malın satışı gerçekleştirilemez. Bu durumda ertelme süresince işleyecek olup mevcut rehinle karşılanamayacak faizler teminatlandırılmak zorundadır.

206 ncı maddenin birinci sırasında yazılı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabilir.

Ertelme süresi azami bir yıldır. Bu süre mahkemece uygun görülmesi hâlinde bir yıl daha uzatılabilir. Uzatma talebi hakkında karar verilebilmesi için ertelme kararının kesinleşmesi bekletici sorun yapılıır. Uzatma yargılaması sırasında ancak bir defa revize iyileştirme projesi verilebilir.

İflasın ertelenmesine karar veren mahkeme 179/a maddesi uyarınca atanan kayyımın görevine devam etmesine karar verebileceği gibi aynı niteliklere sahip yeni kayyım da atayabilir. Kayyım, takvim yılının her üç aylık dönem sonu itibarıyla şirketin projeye uygun olarak iyileşme gösterip göstermediğini mahkemeye rapor eder. Kayyım ayrıca şirketteki olağanüstü gelişmeleri mahkemeye derhal rapor etmekle yükümlüdür.

Erteleme süresi sonunda, kayyımın verdiği raporlardan veya gerek gördüğünde alacağı bilirkişi raporundan borca batıklığın devam ettiğini tespit eden mahkeme, şirketin veya kooperatifin iflasına karar verir.

Erteleme süresi dolmamakla birlikte, mahkeme kayyımın verdiği raporlardan veya gerek gördüğünde alacağı bilirkişi raporundan şirketin veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olmadığı kanaatine varırsa, erteleme kararını kaldırarak şirketin veya kooperatifin iflasına; şirket veya kooperatifin bu aşamada borca batıklığının ortadan kalktığı sonucuna varırsa, erteleme talebi ile iflas davasının reddine karar verir.

İflasın ertelenmesi talebi üzerine mahkemece verilen nihai kararların hüküm fıkraları tescil edilmek üzere ticaret sicili müdürlüğüne bildirilir ve 166 ncı maddenin ikinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinde öngörülen usulle ilan ettirilir(İİK. md. 179/b).

Şirket veya kooperatif lehine sonuçlanmış olan iflasın ertelenmesi kararında, 6183 sayılı kanunda zikredilen tüm alacak takipleri de dahil olmak üzere bütün takiplerin durması ve yeni bir takibin açılmaması işlemi dikkat çekmektedir. Ayrıca bir takip uygulaması ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren sürelerin işlemiyor oluşu da şirket veya kooperatif lehine bir durumdur. Bunun amacı ise şirket veya kooperatifin çalışma sahasını genişleterek rahatlamasını sağlamak ve iyileştirme projesinin uygulanabilirliğinin önünü açarak, yönetim kurulunun bu yönde hareket etmesini kolaylaştırmaktır.

Bu kanununda geçen 206. maddedeki alacaklar; işçilerin iş akdinden kaynaklanan her türlü alacağı ücret, ihbar ve kıdem tazminatları, iflas sonucunda işçilerin iş akdinin sonlandırılmasıyla elde etmiş oldukları her türlü ihbar ve kıdem tazminatları, işveren olan şirket veya kooperatifin işçi yararına kurulmuş ve tüzel

kişilik kazanmış her türlü tesis ve derneklere olan borçları, iflasın gerçekleşmesinin öncesindeki son bir yıl içinde doğan, ödenmesi gereken aile ilişkileri sonucu gerçekleşen her türlü nafaka gibi ödenekler, velayet veya vesayet sonucu kıymetleri iflas eden kişiliğin idaresinde olan kimselerin bu türden ilişkiler nedeniyle meydana gelen tüm alacaklarını kapsamaktadır.

Şirket veya mahkeme kararı ile iflasının ertelenmesi gerçekleşmiş olsa da yukarıda belirtilen alacaklar için takip yapılmaya devam edilebilmektedir.

İcra ve İflas Kanunu'nda iflasın ertelenmesi ile ilgili belirtilen süre bir yıldır. Bu süre kayyumun üç aylık periyotlar halinde mahkemeye sunmuş olduğu raporların müspet etkisi ile dört yıl daha uzatılarak toplam beş yıllık bir süre elde edilebilmekteydi. Bu dört yıllık ek süre 15.07.2016 tarih ve 6728 sayılı kanunla bir yıla indirilerek iflasın ertelenmesi süresi, bir artı bir, iki yıl şeklinde belirlemektedir.

Son değişikliklerle birlikte toplam iki yıl olan iflasın ertelenmesi süresi, kayyum veya bilirkişinin vermiş oldukları raporların menfi yönde olması sonucu her an kesilerek şirket veya kooperatifin iflasına karar verilebilmektedir. Müspet manada verilen bir karar sonucunda ise şirket veya kooperatif, üzerindeki iflas davası ve iflas erteleme durumu kaldırılarak, düzgün bir şekilde ticari hayatına devam edebilmektedir.

1.3.3. Kooperatifler Kanunu'nda İflasın Ertelenmesi

İflasın ertelenmesi bahsinin geçtiği bir diğer kanun olan Kooperatifler Kanunu, 24.04.1969 tarihinde kabul edilmiş ve 10.05.1969 tarihinde 13195 sayı ile resmi gazetede yayımlanmıştır.

Anılan bu kanunun 63. maddesi kooperatifin aczi halinde yapılacak işler başlığını taşımaktadır.

Kooperatifin aczi halinde yapılacak işler:

***Madde 63** – Kooperatifin aczi halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut ise yönetim kurulu piyasada cari fiyatlar esas olmak üzere, derhal bir ara bilançosu tanzim eder. Son yılın bilançosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilançosu veyahut daha yukarıda sözü geçen ara bilançosu kooperatif mevcudunun, borçlarını artık karşılamıyacağını belirtiyorsa yönetim kurulu, Ticaret*

Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskan Bakanlığına da keyfiyeti bildirir ve genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırır.

Pay senetleri çıkarılmış olan bir kooperatifte son yılın bilançosunda kooperatif varlığının yarısı karşılıksız kalırsa yönetim kurulu derhal genel kurulu toplantıya çağırarak durumu ortaklara arz eder. Aynı zamanda ilgili mahkemeye, Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskan Bakanlığına da bilgi verir. Ancak, ortakları ek ödemelerle yükümlü olan kooperatiflerde, bilançoda tespit edilen açık, üç ay içinde ortakların ek ödemeleriyle kapanmadığı takdirde Ticaret Bakanlığı ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskan Bakanlığı da haberdar edilir.

Mali durumun düzeltilmesinin mümkün görülmesi halinde mahkeme yönetim kurulunun veya alacaklılardan birinin isteği üzerine iflasın açılmasını erteliyebilir. Bu takdirde, mevcutlar defterinin tutulması, yönetim memuru atanması gibi kooperatif varlığının korunmasına ve devamına yarıyan tedbirleri alır(KK. md. 63).

Bu kanun maddesinde geçen Ticaret Bakanlığı ibaresi daha sonra Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İmar ve İskan Bakanlığı ibaresi ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak değişmiştir.

Kooperatifler Kanunu'nun 63. maddesi TTK'nın ilgili maddeleri ile örtüşmektedir. Sermaye yeterliliği konusunda ise TTK'yla ayrılmaktadır. Türk Ticaret Kanunu'nda, bir şirket veya kooperatifin sermayesi ve yasal yedekler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle kaybı söz konusu edilirken, kooperatifler kanununda sermayenin yarısı ibaresi yer almaktadır. İflasın ertelenmesi prosedürü kooperatiflerde de icra iflas kanununun 179 ve izleyen diğer maddelerine göre düzenlenmektedir. Çünkü anılan kanunun 179. maddesi sermaye şirketleri ile kooperatifleri birlikte anarak iflasın ertelenmesi işlemlerinin icra iflas kanununa göre düzenleneceğini açıklamaktadır.

1.3.4. Sermaye Piyasası Kanunu'nda İflasın Ertelenmesi

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun amacı birinci maddede ifade edilerek sıralanmaktadır. Bu maddeye göre SPK'nın amacı; *sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için*

sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesidir(md. 1), şeklinde ifade edilmektedir.

Sermaye Piyasası Kanunu'nun işleyiş ve denetiminden sorumlu olan Sermaye Piyasası Kurulu ise amaçlarını; *sermaye piyasalarının ve kurumlarının işleyiş kurallarını belirlemek, piyasadan fon kullanan şirketlerin belli kurallara uygun olarak en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak,sermaye piyasasına yatırım yapan tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarını korumak, piyasaların adil ve etkin çalışmasını sağlamaktır(sp.k.gov.tr)* şeklinde sıralamaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulu sermayesi halka arz edilen şirketlerde iflasın ertelenmesi durumunda TTK.'nın 376. maddesini öncelik olarak almaktadır fakat bu kanunun yanı sıra almış olduğu kurul kararlarıyla ek yaptırımlar getirmektedir.

10.04.2014 tarih ve 11/352 sayılı kararla TTK.'nın 376. maddesinin uygulanması ile ilgili kullanılacak bilançoların tekdüzen muhasebe sistemine göre değil, Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları'na uyumlu finansal tablolar olarak düzenleneceğini belirterek, TTK.'dan farklı bir uygulama sergilemektedir. Ayrıca Altay'a göre SPK., sermayenin kaybı konusunda da TTK.'dan ayrılmakta, sermaye kaybı hesaplamasında TTK.'nın 376. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hesaplamadan farklı olarak (Sermaye + Kanuni Yedek Akçeler) – Özkaynaklar / Sermaye + Kanuni Yedek Akçeler, şeklinde bir formül uygulamaktadır. Altay kitabında SPK.'nın böyle bir ayrıma gitmesinin nedenini ise tekdüzen muhasebe sisteminde belirtilen değerlendirme yöntemleriyle TMS. ve TFRS. de belirtilen değerlendirme yöntemlerinin birbirinden farklı oluşundan kaynaklandığını belirtmektedir(Altay 2006: 45).

Sermaye Piyasası Kurulu kararları sermayenin kaybının nasıl tespit edileceğinin dışında da bazı değişiklikler getirmektedir.

1- SPK açısından şirketin borca batık olduğu tespiti yönetim kurulunun isteğine bağlı bırakılmamakta, sermayenin 2/3'ünün karşılıksız kaldığı anlaşıldığında borca batıklık testi zorunlu kılınmaktadır.

2- Borca batıklık bilançosunun düzenlenme süresi 30 günle sınırlandırılarak durum tespitinin ertelenmesinin önüne geçilmektedir.

3- Varlıkların satış fiyatlarının değerlendirilmesi işleminde yönetim kurulu tarafından belirlenen değerlendirme uzmanlarından faydalanılmasının önü açılmaktadır.

4- Elden çıkarılan gayrimenkullerin değerlendirilmesi işlemi SPK.'nın yetkili kıldığı uzman değerlendirmeciler tarafından yapılmasına bağlanmaktadır.

1.4. Şirket ve Kooperatiflerde İflas Erteleme İşlemlerinin Amacı

İflasın ertelenmesi müessesinin amacı ile ilgili çeşitli görüşler ortaya atılmaktadır. Bu görüşler arasındaki değişkenlik, iflasın ertelenmesi işlemlerinin korumak istediği borçlular, alacaklılar ve kamu menfaatinden hangisidir sorusundan kaynaklanmaktadır.

İflasın ertelenmesinin en başta gelen amacını Öztekin makalesinde şirket aktifinin muhafaza edilmesidir(Öztek 2006: 44) şeklinde belirtmektedir. İİK. 179/a maddesinde mahkemenin, şirket ya da kooperatifin aktifinde bulunan değerlerini korumak için gerekli tedbirleri alması gerektiği belirtilmektedir

Yargıtay kararlarında da iflasın ertelenmesi işleminin önceliklerine değinilerek iflasın ertelenmesi işleminin amacı, *“sermaye şirketinin veya kooperatifin ekonomi içinde kalarak faaliyetine devamını sağlamak ve alacaklıların iflasına bağlı olumsuz sonuçlardan etkilenmemesidir”* (Yargıtay 19.H.D., 07.04.2005, 2005/448 E,2005/3753 K.) biçiminde ifade edilmektedir. Yargıtayın aldığı bu kararda iflas erteleme işlemlerinin amacı sadece borç batağına düşmüş şirket ya da kooperatiflerin korunması değil, aynı zamanda bu şirket ya da kooperatiflerden alacağı olan üçüncü şahısların da haklarının korunması gerektiği yönündedir.

Yargıtay 23. Hukuk Dairesinin de *“İflasın ertelenmesi, borca batık durumda olan bir sermaye şirketinin veya kooperatifin mali durumunun düzelme ihtimalinin mümkün olması halinde söz konusu şirketin iflasının önlenmesini sağlayan bir kurumdur”*(Yargıtay 23.H.D.,05.07.2012, 2012/2359 E., 2012/4683 K.), şeklindeki kararı iflas erteleme kurumunun temel amacına değinmektedir.

Yukarıda zikredilen yargıtay kararlarında beyan edilen ifadeler dışında, borçlarını ödeyemeyen bir sermaye şirketinin iflas erteleme işlemiyle ekonomiye kazandırılması da göz önünde tutulmaktadır.

İflasın ertelenmesi işlemlerinin öğretisinde ise farklı görüşler ortaya atılmaktadır.

İlk görüşe göre; iflasın ertelenmesinin amacı, erteleme kararından yararlanan sermaye şirketi veya kooperatifin menfaatlerini korumaktır. İkinci görüşe göre; düzenleme, öncelikli olarak alacaklıların menfaatini korumayı amaçlamaktadır. Üçüncü görüşün taraftarları, iflasın ertelenmesinin alacaklı ve borçlu yararını korumanın yanında, esas olarak kamunun yararını korumayı amaçladığını belirtmektedirler. Dördüncü görüşe göre ise iflasın ertelenmesinin esas amacı, şirket aktifinin muhafazasıdır. Nihayet beşinci görüş ise, erteleme amacı, ekonomik ve ticari hayat açısından büyük önem arz eden sermaye şirketleri ile kooperatiflerin, alacaklıların durumunu iflasa nazaran ağırlaştırmamak kaydıyla, faaliyetlerine devam etmesini sağlamaktır (Yeşiltepe 2016: 87).

Şirket ve kooperatiflerde iflas erteleme işlemlerinin amacını maddeler halinde özetlemek gerekirse;

1- İflas erteleme talebinde bulunan sermaye şirketi veya kooperatifin iyileşme umudunun bulunması durumunda iflasının önlenmesi,

2- Sermaye şirketi veya kooperatifin ekonomi içinde kalarak faaliyetinin devamının sağlanması,

3- Faaliyetini devam ettiren sermaye şirketi veya kooperatifin alacaklılarının iflastan kaynaklanan olumsuzluklardan korunmasının sağlanması,

4- Alacaklılar için iflasın ertelenmesinin sonunda açılacak bir iflas davasına oranla daha fazla bir alacak tahsilinin sağlanması,

5- İşsizliğin neden olduğu olumsuz etkilerin önlenmesi,

6- Devlete olan sigorta primi, vergi ve diğer ödemelerinin yapılmasının sağlanması,

7- Sermaye şirketi veya kooperatif ile alacaklıları arasında borç vadelerini uzatmak gibi konularda uzlaşmanın sağlanması ve işletmelerin tekrar ekonomiye kazandırılması şeklinde sıralanabilmektedir.

İflas erteleme işlemi, finansal açıdan darboğaza düşmüş bir şirket veya kooperatifin ekonomiye kazandırılmasını, ayrıca rahat hareket edebilmesinin önün açılmasını hedef edinerek, devlet, kredi verenler ve diğer şirket veya kooperatif alacaklılarının tüm alacaklarını teminat altına almayı sağlamaktadır.

1.5. İflasın Ertelenmesi İşleminin Hukuk Mevzuatımızdaki Benzerleriyle Karşılaştırılması

İflasın ertelenmesi işlemi, kurtarılmaya ümidi olan borca batık işletmelerin, yeniden ekonomik hayata kazandırılması için kanun mevzuatlarında yer alan bir işlemdir. Bir işletmenin iflasının açıklanmasıyla tasfiyeye sokularak ömrünün sona erdirilmesi kolaydır fakat hem sosyal hem de psikolojik açıdan düşünüldüğünde kurtarılmaya ümidi olan bir işletmenin tekrar faaliyetine devam ettirilebilmesi devlet, çalışanlar, kredi verenler ve yatırımcılar açısından büyük kazanım sağlamaktadır.

Bir şirket bakımından, iflas, ağır sonuçları nedeniyle son derece vahim bir olay teşkil eder. İflas açıldığı zaman artık şirketin varlığı (mevcudiyeti) söz konusu olmaktadır. Onun için hukukumuzda bu ölümcül anı ertelemeye ve giderek ortadan kaldırmaya yönelik çeşitli kurumlar vardır. İflasın ertelenmesinin yanı sıra, konkordato, sermaye şirketlerinin uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırılması, fevkalade mühlet hep bu amaca yönelik mekanizmalardır (Öztek 2006: 45).

Türk hukuk mevzuatında iflasın ertelenmesi işlemine benzer çeşitli uygulamalar görülmektedir. Bu uygulamalar adi konkordato, mal varlığının terki suretiyle konkordato ve sermaye şirketleri ve kooperatifler için düzenlenen uzlaşma talebidir.

1.5.1. İflas Ertelleme İşleminin Hukuk Mevzuatımızda Yer Alan Adi Konkordato İle Karşılaştırılması

İcra ve İflas Kanunu'nun 285. ve diğer maddelerinde açık bir şekilde ifade edilen konkordato, ekonomik, yönetim, işletmenin içinde bulunduğu sektör, pazarlama planı ve bunun gibi sebeplerin etken olduğu nedenlerden ötürü ticari faaliyeti kötüye giden, borçlarını ödemede zorluk çekerek mali durumu bozulan, niyeti halis olan güvenilir borçluları korumak için oluşturulmuş kanuni bir yoldur.

Adi konkordatoyla ilgili olarak, borçlunun işletmesinin başında kalarak malî durumunu düzeltmesi ve böylelikle ekonomik varlığını devam ettirmesi için ona uygun bir ortam sağlanmasının amaçlandığı söylenebilir(Tanrıöver 2004: 67). Buna karşılık iflasın ertelenmesinin amacı ise borca batık olan sermaye şirketinin veya kooperatifin iflas etmesinin engellenerek, finansal durumunun düzeltilmesine imkân sağlamaktır(Keleş 2017: 185) şeklinde açıklanabilmektedir.

Kimlerin konkordato talebinde bulunabilecekleri İcra İflas Kanunu'nun 285. maddesinde belirtilmektedir.

***Madde 285** – Konkordato hükümlerinden yararlanmak isteyen herhangi bir borçlu, icra mahkemesine gerekçeli bir dilekçe ve bir konkordato projesi verir. Bu projeye ayrıntılı bir bilanço, gelir tablosu ve defter tutmaya mecbur şahıslardan ise defterlerinin durumunu bildiren bir cetvel ekler. Bu cetvelde, özellikle Türk Ticaret Kanununun 66 ncı maddesi hükmünce tutulması mecburi olan defterlerin hepsinin tutulmuş olup olmadıkları gösterilir(İİK. md. 285).*

Bu maddeye göre borçlarını ödeyemeyen herhangi bir borçlu konkordato talebinde bulunabilmektedir. Konkordato talebinde bulunmak için sermaye şirketi veya kooperatif olmak gibi bir şart bulunmamaktadır. İflasın ertelenmesi işlemi ise sadece sermaye şirketi ve kooperatifler için uygulanmaktadır. İflasın ertelenmesi uygulamasının sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler için olduğu hem Türk Ticaret Kanunu 376, hem de İcra İflas Kanunu'nun 179. maddelerinde belirtilmektedir.

İcra İflas Kanununun 285. maddesine, 4949 sayılı kanunun 67. maddesi ile eklenen fıkra ile her alacaklı da borçlu hakkında konkordato işlemlerinin başlatılması talebinde bulunabilmektedir. Bunun gerçekleşebilmesi için alacaklının konkordato talebini ve nedenlerini açık bir dille ifade eden dilekçeyi icra mahkemesine sunması gerekmektedir. İflasın ertelenmesi işleminde ise kimlerin iflas erteleme talebinde bulunacağı İİK.179. maddesinde belirtilmektedir. Anılan madde iflasın ertelenmesi talebinde bulunabilecekleri; *idare ve temsilile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri, şirket veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini son bir yıldan uzun süre ile şirket*

merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir (İİK. md. 179) şeklinde sıralamaktadır.

Adi konkordato veya iflasın ertelenmesi kurumu talepte bulunabilecekler bakımından birbirleriyle benzerlik arz etmektedir. Her ikisinde de, işletmenin yöneticileri veya sahiplerinin dışında alacaklılarının da, konkordato veya iflasın ertelenmesi talebinde bulunabilecekleri belirtilmektedir. Fakat konkordato veya iflasın ertelenmesi talebinde bulunan alacaklıların konkordato için konkordato projesi, iflasın ertelenmesi için iyileştirme projesi sunmaları zorunlu tutulmaktadır. Her iki kurumda da mahkemeye sunulan projenin inandırıcı ve gerçekleştirilebilir olması esastır aksi takdirde hem konkordato hem de iflasın ertelenmesi talebi red edilmektedir.

Konkordato ve İflasın ertelenmesi işleminde mahkemeye sunulan projeler çoğu kez içerik olarak birbirine benzese de amaç olarak birbirinden ayrılmaktadırlar. Konkordatoda amaç borç yükünden kurtulmak, borçları ödemek olarak değerlendirilirken, iflasın ertelenmesinde amaç; şirketin veya kooperatifin borca batıklıktan kurtulmalarını sağlayıp ticari faaliyetlerine devam ettirilerek iflaslarının önüne geçilmesidir.

Adi konkordatoda, konkordato talebinde bulunan herhangi bir borçlu talebini icra mahkemesinin onayına sunar. İflasın ertelenmesi işleminin ise başvuru yapıldığı yer ticaret mahkemeleridir.

Adi Konkordato ve İflasın ertelenmesi işlemi itiraz süresi bakımından karşılaştırıldığında, iflasın ertelenmesi işlemine itiraz konusu kanunda pek açıklık kazanmamaktadır. Yalnız İcra İflas Kanunu'na, 2016 yılında kabul edilen 6728 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesi ile eklenen 179/c maddesi istinaf yolunun açık olduğunu ve her türlü itirazın on gün içerisinde yapılabileceğini öngörmektedir. Adi Konkordatoda da itiraz, İİK. 287. maddesinde belirtilen gerekçeli bir dilekçe ile on gün içerisinde icra mahkemesine yapılabilmektedir.

Borçlu ya da alacaklının talebinden sonra konkordato süresini açıklayan icra mahkemesi, konkordatonun sağlıklı bir biçimde yürütülebilmesi için bir veya birden fazla konkordato komiseri belirleyebilmektedir. Bu komiser veya komiserler T.C.

vatandaşı olan ve gerekli donanıma sahip kişilerden seçilmektedir. Konkordato komiseri birden çok belirlenmişse, her bir konkordato komiserinin görev ve yetkileri mahkeme tarafından belirlenerek kendilerine tevdi edilir. Konkordato komiseri borçluya nezaret etmekle birlikte İİK.'nın 290. maddesinde açıklanan görevlerden sorumlu tutulmakta ve mahkemenin kendisinden istemiş olduğu raporları gerekli bir biçimde hazırlayarak sunmakla da görevlendirilmektedir.

İflasın ertelenmesi işleminde de borç batağına düşmüş ve iflas erteleme talebi mahkeme tarafından kabul edilmiş bir işletme için ticaret mahkemesi bir ya da birden fazla kayyım atayabilmektedir. İflas erteleme işleminde kayyım İİK.'nın 179/a maddesine göre iki şekilde atanabilmektedir. İlkinde kayyım şirket veya kooperatifin yönetim kurulunun yerine geçerek bizzat yönetici olarak görev yapar, ikinci atama türünde ise şirket veya kooperatif yönetim kurulu görevinde kalır ve kayyım yönetim kurulunun almış olduğu kararları onaylar ve kontrol eder. Anılan kanuna göre kayyımın yetki ve yetki sınırlarının ticaret sicil gazetesine bildirilmesi zorunlu tutulmaktadır.

Konkordatoda borçlu olan işletme sahibi veya şirket ya da kooperatif sorumluları bizzat işletmelerinin başında kalabilirler ve konkordato komiseri onlara nezaret eder. İflasın ertelenmesi işleminde ise mahkeme gerek gördüğü takdirde işletme sahip ve yöneticilerine görevden el çektirerek idare ve temsil yetkisini kayyıma devredebilmektedir.

Konkordato komiseriyle kayyımın sorumluluklarındaki bu farkın oluş sebebi, konkordatonun bir cebri icra türü olmasından kaynaklanmaktadır. İflasın ertelenmesi talebi iflas hukukunun içerisinde olsa da iflas hukukundan bağımsız bir uygulamaya sahiptir.

İflasın ertelenmesi işleminde borçlunun aktiflerini muhafaza etmek için alınan kanuni tedbirlerle, konkordatonun mahkeme tarafından onaylanmasından sonra yine aynı amaçla alınan tedbirler birbiriyle benzeşmektedir. İİK. nın 206 maddesinin birinci paragrafında belirtilen alacaklılar hariç, 6183 sayılı kanunda zikredilen alacaklılar ve tüm alacaklıların başlatmış olduğu takiplerin tamamının durdurulması ve kanuni takiplerin yapılamaması, iflasın ertelenmesi işlemi veya konkordatonun onaylanmasından önceki takiplerin durdurulması, rehin olan malların

muhafazası yönündeki önlemlerin alınamaması ve satışlarının gerçekleştirilememesi, zaman aşımı ve hakedişürücü sürelerin muhafazası gibi yönler her iki kurumda da örtüşmektedir.

Adi Konkordatoda toplam süre başvuru ve onay işlemleri de dahil olmak üzere toplam 5 aydır. İflasın ertelenmesi işleminde ise bu süre son değişikliklerle birlikte en fazla iki yıl olarak belirtilmektedir. Süre bakımından iflasın ertelenmesi işlemi borçlunun lehine bir durum sergilerken, eğer iflasın ertelenmesi işleminin bitimi sonunda tekrar şirket ya da kooperatifin iflası açıklanırsa, alacaklıların aleyhine bir durum da söz konusu olmaktadır.

Adi konkordatoda alacaklıların en az 2/3'ünün onayı ve borçların en az %50'sinin ödenmesinin taahhüdü söz konusudur. İflasın ertelenmesi işleminde ise böyle bir durum söz konusu olmayıp önemli olan mahkemenin iyileştirme projesini onaylaması şeklindedir.

İflasın ertelenmesi ve konkordato bir arada yaşayabilen kurumlar olmakla birlikte, hem birbirinden çok farklı ve hem de birbirine karşı bağımsız prosedürlerdir. Bu iki çare, birbirinin alternatifi olmak için ihdas edilmemiş olup, arka planlarında farklı endişeler vardır. Bir konkordato mühletinin verilmesi iflasın ertelenmesinin son bulmasını gerektirir; iflasın ertelenmesi, konkordato mühletine rağmen varlığını devam ettiremez (Öztek 2006: 45).

1.5.2. Türk Hukuk Mevzuatında Geçen Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato ve İflasın Ertelenmesi İşleminin Karşılaştırılması

Mal varlığının terki suretiyle konkordato, İcra İflas Kanunu'na 4949 sayılı İcra İflas Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 84. maddesi ile eklenmiştir.

Malvarlığının terki suretiyle konkordato, işlerinin çeşitli nedenlerle kötü gitmesi sonucu borçlarını ödeyemeyecek duruma düşen bir şahıs, şirket veya kooperatifin, alacaklılarına karşı herhangi bir ödeme yapabileceğini belirtmeden, elinde bulunan mal varlığının bir kısmının ya da tamamının üzerindeki tasarruf hakkını alacaklısına devrettiği veya malvarlığını alacaklılarının dışındaki şahıslara

satarak elde ettiği meblayı, alacaklıları arasında pay ederek borçlarını ödeme kolaylığı sağlayan bir kurumdur, şeklinde tarif edilebilmektedir.

Mal varlığının terki suretiyle konkordato, borçlu olan bir şahsın, şirketin veya kooperatifin, ticari durumunu düzeltmekten çok malvarlığını tasfiyeye yönelmesi sebebiyle iflası çağrıştırmaktadır. Uygulamadaki şekil şartları bakımından adi konkordatoya benzeyen mal varlığının terki suretiyle konkordato, konkordato onaylandıktan sonraki aşamalarda ise tasfiyeye yaklaşmaktadır. Çünkü karar alıcılar mal varlığının terki suretiyle konkordatoyu açıklayan kanun esaslarını düzenlerken bir taraftan adi konkordatoya diğer yandan da iflas tasfiyesini açıklayan esaslara gönderme yapmaktadır. İcra İflas Kanunu md. 309/ı ile İcra İflas Kanunu md. 285 ve 308. maddeleri karşılaştırıldığında adi konkordato ile ilgili hükümlerin benzeştiği, İcra İflas Kanunu madde 309/c nin ilerleyen kısmında 228. maddeye kıyaslama yoluyla atıf yapılmasıyla ve aynı kanunun madde 309/d de hem 230. maddeye, hem de 236. maddeye kıyaslama yoluyla atıf yapılması ile birlikte iflasın tasfiyesi işleminde benzediği görülmektedir.

Malvarlığının terki suretiyle konkordato iflas tasfiyesi ile benzeştiği için şirket veya kooperatifi iflastan kurtarmayı amaçlayan iflasın ertelenmesi işleminde kesin hatlarla ayrılmaktadır. Malvarlığının terki suretiyle konkordatoda, paraya çevirme hâlinde elde edilen hasılat veya üçüncü kişi tarafından teklif edilen meblağın, iflâs yoluyla tasfiye hâlinde elde edilebilecek bedelden fazla olacağı (İİK. md. 298/2) ve alacaklılara bu yolla daha fazla ödeme yapılabileceği düşünölmektedir. İflasın ertelenmesi kurumunun temel amacında ise bir iyileştirme projesi nezaretinde borç batağında bulunan bir şirket veya kooperatifin borçlarından kurtarılarak tekrar ekonomiye kazandırılması öncelikli görölmektedir.

Anılan bu iki kurum arasındaki en büyük ayırım borçlunun malvarlığı üzerindeki tasarrufu hakkında doğmaktadır. Malvarlığının terki suretiyle konkordatoda borçlu, mallarının bir bölümünün veya tümünün tasarruf hakkını alacaklılarına veya alacaklılarının dışında başka bir şahsa devretmektedir. İflasın ertelenmesi işleminde ise iyileştirme planı önceliklidir. İflasın ertelenmesi işlemi onaylandıktan sonra mahkeme kararı ile atanan kayyım, eğer yönetici sıfatı ile atanmışsa, borçlu, malvarlığı üzerindeki tasarruf hakkını kayyıma devretmektedir.

Kayım borçlu olan bir şirket veya kooperatifte denetim mekanizması olarak görev yapıyorsa şirket veya kooperatifin malvarlığı üzerindeki tasarruf hakkı yine şirket ya da kooperatife aittir fakat şirket veya kooperatif sorumluları yine de kayyımın gözetiminin dışında hareket edememektedir.

Malvarlığının terki suretiyle konkordatoda iki tür yapı bulunmaktadır. Bu yapılar konkordato onaylandıktan sonra belirlenen alacaklılar kurulu ve konkordato tasfiye memurlarıdır. Malvarlığının terki suretiyle konkordato onaylanana kadar tıpkı adi konkordatoda olduğu gibi konkordato komiseri işlemleri yürütmektedir. Onaylama işlemi bittikten sonra ise bu görev konkordato tasfiye memurlarına geçmektedir. Konkordato tasfiye memurlarının malların muhafaza edilmesi, nakde dönüştürülmesi ve elde edilen hasılatın alacaklılar arasında pay edilmesi gibi görevleri bulunmaktadır. Alacaklılar kurulu ise tasfiye memurlarının denetimi ve gözetimi ile sorumludur.

İflasın ertelenmesi işleminde ise erteleme işlemi onaylandıktan sonra mahkeme tarafından atanan kayyım, mahkeme kararlarının dışına çıkamamakta ve bu kararlar doğrultusunda hareket etmektedir. Önceden belirtildiği gibi kayyım, tam yetki ile atanmışsa, borçlunun, bütün işlemlerden eli çektilererek şirket veya kooperatifin sevk ve idaresini sağlamak kayyıma geçer. Kayyım, sadece denetimci olarak atanmışsa, şirket veya kooperatif yöneticilerinin ve iyileştirme projesi faaliyetlerinin kontrolünü yapar. İflasın ertelenmesi işleminde kayyımın görevi ve sorumluluğunun sınırları mahkeme tarafından yapılan atama şekline bağlıdır. İflasın ertelenmesi işleminde tıpkı malvarlığının terki suretiyle konkordatoda olduğu gibi bir alacaklılar kurulu söz konusu olmadığından kayyımı denetleyen kurum mahkemedir.

1.5.3. Türk Hukuk Mevzuatında Geçen İflasın Ertelenmesi İşlemiyle Sermaye Şirketleri ve Kooperatifler İçin Düzenlenen Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırma İşleminin Karşılaştırılması

Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin uzlaşma yolu ile yeniden yapılandırılması işlemi 5092 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 8. maddesinde anılan 309/m ve diğer maddeleri ile İcra ve İflas Kanunu'nda yerini almıştır.

Bu kurum, ödeme güçlüğü çeken, fakat yaşama kabiliyetini yitirmemiş şirketlerin iflâsına karar verilip ekonomik hayattan silinmeleri yerine, bu şirketlerin kurtarılarak ekonomiye yeniden kazandırılması düşüncesine dayanmaktadır(Ercan 2004: 25).

Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin alacaklıları ile uzlaşarak, borçlarını ve gerekiyorsa yönetim yapılarını yeni şartlara uygun duruma getirmek suretiyle, onlara faaliyetlerine devam etme imkanı sağlayan hukuki kuruma, uzlaşma sureti ile borçların yeniden yapılandırılması denir(Ercan 2004: 31).

Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin alacaklıları ile uzlaşarak borçlarının yeniden yapılandırılması kurumu, İcra İflas Kanunu'nda konkordato alt başlığında düzenlenmektedir. Belirtilen kurum konkordatonun bir çeşidi olmayıp iflas takibi olarak da anılmamaktadır. Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin alacaklıları ile uzlaşarak yeniden yapılandırılması işlemi alacaklılar ile anlaşma sağlama yönünden konkordatoyla benzerlik arz etmektedir. Bu kurumu konkordatodan ayıran özellik ise, kimi alacaklıların uzlaşma projesi kapsamına dahil edilmemesi, alacaklılar arasında yapılan gruplamalar ve borçları ödeme noktasında eşitlik ilkesinden uzaklaşılması gibi durumlardır.

Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma kurumu hazırlanan proje etkinliği ile iflasın ertelenmesi işlemindeki iyileştirme projesi hazırlanması ile benzerlik göstermektedir. Yalnız yukarıda belirtilen kısımlar yönünden iflasın ertelenmesi işleminden ayrılmaktadır. Çünkü iflasın ertelenmesi işleminde alacaklıları gruplara ayırma veya alacaklılar arasındaki anlaşmada eşitlik ilkesinden ayrılma gibi durumlar bulunmamaktadır. Her iki kurum amaç yönünden benzerlik arz etmektedir. Her iki kurumda da alacaklıların ve toplumun menfaatini koruma, borçları ödeyerek ticari faaliyete devam edebilme amaç edinilmektedir.

İcra İflas Kanununun 309/m maddesi hangi şartlarda uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma yapılacağını beyan etmektedir. Bu maddenin birinci paragrafında;

***Madde 309/m-** Muaccel para borçlarını ödeyemeyecek durumda olan veya mevcut ve alacakları borçlarını karşılamaya yetmeyen ya da bu hallerden birine düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalması kuvvetle muhtemel olan bir sermaye şirketi veya kooperatif, önceden müzakere edilmiş ve projeden etkilenen alacaklılar*

tarafından gerekli çoğunluk sağlanarak kabul edilmiş olan yeniden yapılandırma projesi ile birlikte, muamele merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine, uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma için başvurabilir(İİK. md. 309/m), denilmektedir. Bu maddede zikredilen durumlardan birinin oluşması uzlaşma yolu ile yeniden yapılandırmaya başvurmak için yeterli sayılmaktadır. Uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma işlemi için mahkemeye başvuru yapılmasında sunulan yeniden yapılandırma projesinin alacaklıların gerekli çoğunluğu sağlayarak kabul etmesi ve onaylaması durumu şekil şartlarından biri olarak kabul edilmektedir. İflasın ertelenmesi işleminin öncelikli olan şartı ise şirket veya kooperatifin borca batık olduğunun tespit edilmesidir.

Uzlaşma yolu ile yeniden yapılandırma da başvuruyu sadece borçlunun kendisi yapmaktadır. İflasın ertelenmesi işleminde ise bu başvuruyu, yöneticiler, şirket veya kooperatiflerin temsilcileri veya alacaklılardan birisi yapabilmektedir.

İcra İflas Kanunu'nda beleritilen uzlaşma yolu ile yeniden yapılandırma da tıpkı iflasın ertelenmesi işlemi gibi sadece sermaye şirketleri ile kooperatifler için çıkarılmış bir kurumdur fakat bankalar ve sigorta şirketleri bu uygulamaların dışında tutulmaktadır.

Uzlaşma yolu ile yeniden yapılandırma kurumunda iflas erteleme işleminde belirtilen bir yıldan beş yıla kadar uzatılan süre gibi bir süre sınırı bulunmamaktadır. Bu süre mahkeme tarafından geniş bırakılarak herhangi bir kısıtlama getirilmemektedir.

Mahkemeye sunulan başvuru sonucu mahkeme uzlaşma suretiyle borçların yeniden yapılandırılmasında bir ara dönem denetçi atamaktadır. Ara dönem denetçisi atanabilmesi için mahkemenin İİK. 309/ö maddesindeki tedbirlerin alınması gerektiği görüşünü bildirmesi gerekmektedir bu süreç proje onaylanana kadar olan dönemde gerçekleşmektedir. Ara dönem denetçisi, proje onaylanana kadar borçluya eşlik etmekte veya bizzat süreci kendisi yönetmektedir. Süreci yönetme işlemi de yine mahkeme kararı ile olmaktadır. Bu yönüyle iflasın ertelenmesi kurumu ile benzerlik göstermektedir. İflasın ertelenmesi işleminde de mahkeme bir kayyım atamaktadır.

Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma kurumunda mahkeme yapılandırma projesini onayladıktan sonra proje denetçisi atamaktadır. Proje denetçisi bu süreçte sadece denetim görevi görmektedir. İflasın ertelenmesi durumunda ise mahkeme gerekli gördüğü takdirde kayyımı yönetici olarak atayabilmektedir.

Sermaye şirketi ve kooperatif gibi işletmelere uygulanan uzlaşma suretiyle borçların yeniden yapılandırılması kurumunda yapılandırma projesinde kimi alacaklılar projeden etkilenirler. Bu alacaklılara projeden etkilenen alacaklılar denir. İflasın ertelenmesi işleminde ise böyle bir etkilenme söz konusu değildir. İflasın ertelenmesi işlemi düzgün yürüdüğü takdirde tüm alacaklılar alacaklarına eksiksiz bir şekilde kavuşabilmektedir.

İflasın ertelenmesi sadece bir erteleme olup, bir cebri icra aracı değildir. Sermaye şirketinin durumu hakim in iflasın ertelenmesi kararıyla dondurulmuştur. İflasın ertelenmesi, belirli şartların yerine gelmesi halinde iflasın açılması kararının kanun tarafından ertelenmesidir. Bir kayyımın tayin edilmesi imkanı, bu kurumu konkordatoya ve bir ölçüde uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırmaya yaklaştırmaktadır. Fakat, iflasın ertelenmesi kurumu aslında geçici bir niteliğe sahiptir ve ya şirketin durumunun iyileştirilmesine ya iflasa veya konkordatoya veyahut borçların uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırılmasına götüren bir geçici tedbirdir. İflasın ertelenmesinde hakim, alacaklıların şirketi iflasa götürmelerine geçici bir süre için engel olmaktadır. Demek ki, iflasın ertelenmesi iflasa engel olan ve ilgili tarafların menfaatlerini koruyan bir adli tedbir olarak algılanmalıdır(Öztek 2006: 44).

İKİNCİ BÖLÜM

2. İFLASIN ERTELENMESİ İŞLEMİNİN ŞARTLARI, SÜRECİ, SÜRESİ VE ETKİLERİ

2.1.İflas Erteleme İşleminin Şartları

İflasın ertelenmesi işlemi sermaye şirketleriyle kooperatiflerin borca batık durumunun düzeltilerek tekrar ticari faaliyetlerine devam edebilmesi için düzenlenmiş yasal mevzuatlarımızda yerini almış son bir umut kapısı olarak görülmektedir.

İflasın ertelenmesi sürecinin başlayıp işleyebilmesi için bazı şartlar gerekmektedir. Bu şartlar, iflasın ertelenmesi işleminin şekil (usul) şartları ve iflasın ertelenmesi işleminin esas şartları olarak iki grupta incelenmektedir.

2.1.1. İflasın Ertelenmesi İşleminin Şekil (Usul) Şartları

2.1.1.1. Erteleme İşleminde Faydalanabilmek İçin Sermaye Şirketi veya Kooperatif Olma Durumu

İcra ve İflas Kanunu'nda, Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin İflası ve İflasın Ertelenmesi başlığında belirtilen 179. madde incelendiğinde, iflasın ertelenmesi işleminden faydalanabilmek için yalnızca sermaye şirketi veya kooperatif olunması gerektiği görülmektedir. Bu tüzel kişiliklere kanun koyucu tarafından böyle bir hakkın verilmesinin amacı ise, her iki tüzel kişiliğinde alacaklılarına karşı sadece mal varlıklarıyla, sınırlı sorumlu olmalarından kaynaklanmaktadır. İflasın ertelenmesi işleminden sermaye şirketi ya da kooperatif olmayan ticari işletmeler, bankalar, sigorta şirketleri ve gerçek kişi tacirler faydalanamamaktadır.

2.1.1.2. Erteleme İşleminde Faydalanabilmek İçin Sermaye Şirketi veya Kooperatifin Borca Batık Olma Şüphesi Durumu

Borca batık olma, kavram olarak bir sermaye şirketi veya kooperatifin bilançosundaki aktiflerinin pasiflerini karşılayamaması durumu, şeklinde

tanımlanabilmektedir. Bilançonun tanımı yapılırken bir işletmenin varlıkları ile bu varlıkların elde edildiği kaynakların listelendiği mali tablo ibaresi kullanılmaktadır. Bu tanıma göre bilançonun varlıklar kısmı kaynakları karşılamaya yetmiyorsa bu işletme borca batıklık durumuyla karşı karşıya kalmaktadır.

İşletmelerin borca batık durumda olduğunun bazı göstergeleri vardır, bu göstergeler;

1. Şirket veya kooperatifin sürekli zarar etmesi,
2. Çalışanlara yapılan ücret ödemelerinin yapılamaması,
3. Şirket veya kooperatifin mali verilerindeki sıkıntı sebebiyle kredi kullanılamaması ve bunun süreklilik göstermesi,
4. Devlete olan vergi ve sigorta borçları ile diğer kişiliklere olan borçların ödenememesi,
5. Çek ve senet gibi değerli kağıtların karşılıksız kalarak ödenememesi,

gibi sıralanabilmektedir.

Sermaye şirketleri ile kooperatiflerde yukarıda zikredilen göstergelerden birkaçının gerçekleşmesi sonucu borca batıklığın tespit edilmesi, yönetim kurulu veya şirket müdürlerinin görevleri arasında yer almaktadır. Bu durum Türk Ticaret Kanunu'nun 376/3. maddesinde belirtilerek, *'şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartır. Bu bilançodan aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister. Meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak*

kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru, iflas bildirimini olarak kabul olunur(TTK. md. 376/3), denilmektedir.

Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde borca batık olma durumu Türk Ticaret Kanunu'nun 376/3. maddesinin gerekçeli kararında da "*Borca batık olma*" kavramı, *şirket aktifleri yıllık bilânçoda olduğu gibi defter (iktisap) değerleriyle değil – fakat gerçek (olası satış değerleri) değerleriyle değerlemeye tâbi tutulsalar bile alacaklıların, alacaklarını alamamaları, yani şirketin borç ve taahhütlerini karşılayamaması demektir(TTK. GK. 376/3), şeklinde ifade bulunmaktadır.*

İcra İflas Kanunu'nun 179. maddesinde de borca batıklık "*Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilançoya göre borca batık olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflasına karar verilir(İİK. md. 179) şeklinde*

Kooperatifler Kanunu'nun 63. maddesi de Türk Ticaret Kanunu'nun 376/3. maddesine benzer ifadeler kullanarak bu kanunla paralellik göstermektedir.

Yargıtay'ın almış olduğu çoğu kararlarda da borca batık olma durumu şirket ve kooperatiflerin iflasın ertelenmesi işlemine başvurmasında birinci öncelik olarak ele alınmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin 16.03.2006 Tarih, 569/2637 esas sayılı kararında "*iflasın ertelenmesine karar verilebilmesi için her şeyden önce erteleme talebinde bulunan şirketin borca batık durumda olması gerekir, denilmektedir.*

Yargıtay 19. Hukuk dairesinin almış olduğu bir diğer kararda ise "*Davacı Limitet Şirket iflasın ertelenmesi talebinde bulunmuştur. İflasın ertelenmesi için erteleme talebinde bulunan şirketin borca batık durumda olması, mali durumunun iyileştirilmesi ümidinin bulunması gerekir. Erteleme talebi TTK' nun 546.*

maddesinin atıf yaptığı TTK' nun 324/2. maddesine göre borca batıklık bildirimini anlamındadır. Bu nedenle mahkemenin öncelikle şirketin borca batık durumda olup olmadığını tespit etmesi, borca batık durumda ise islahının mümkün bulunup bulunmadığını incelemesi gerekir...(19. H.D.T:22.03.2004,E:5733,K:13437) denilerek sermaye şirketleri ve kooperatiflerde mahkemeye erteleme talebi yapılabilmesi için borca batıklık durumunun öncelikli olduğu vurgulanmaktadır.

Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde borca batıklık durumu ayrı bir konu başlığı altında ayrıntılı olarak incelenecektir.

2.1.1.3 Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batık Olma Durumunun Mahkemeye Bildirilmesi

Türk Ticaret Kanunu'nun 376/3. maddesi ve İcra İflas Kanunu'nun 179. maddesi borca batıklık durumu ile karşı karşıya kalan sermaye şirketi veya kooperatifin bu durumunu mahkemeye beyan etmesini şart koşmaktadır. Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde borca batıklık durumunun beyan edilmesi zorunluluğu Türk Ticaret Kanunu'na göre yönetim kuruluna ve şirket müdürlerine aittir. Bu kanunun 376/3. maddesinde "*Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartır. Bu bilançodan aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister.*"(TTK. md. 376/3) denilmektedir.

İcra ve İflas Kanunu'nda ise "*Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilançoya göre borca batık olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse...*(İİK. m.179), denilerek borca batıklık bildirimini yapabilecekleri belirtmektedir. Anılan maddeye göre yönetim kurulu, şirket veya kooperatif temsilcileri, tasfiye dönemiye tasfiye memurları veya şirket ya da kooperatifin bir alacaklısı tarafından da borca batıklık bildirilebilmektedir. Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde borca batıklığın bildirilmesi görevi yönetim kurulu veya temsil

yetkisine sahip kişilerin öncelikli görevleri arasında yer almaktadır. Mahkeme, başka yollardan şirket veya kooperatifin iflasını öğrense bile bu işletmeler hakkında başvuru olmadığı müddetçe, iflas veya iflas erteleme kararı verememektedir.

Borca batıklık bildiriyle ulaşılmak istenen ana amaç, sermaye şirketi veya kooperatifin alacaklılarının korunmasıdır. Borca batıklık bildiri sermaye şirketinin veya kooperatifin yeterli sermayesi bulunmaksızın ekonomik ilişkilerini devam ettirmesine ve böylece üçüncü kişilerin zarara uğratılmasına engel olacağından, sermaye şirketinin veya kooperatifin mevcut alacaklarını koruduğu gibi, sermaye şirketinin veya kooperatifin gelecek dönemlerdeki alacaklılarını ve kamuyu da muhafaza eder(Kaya 2017: 48).

Türk Ticaret Kanunu hükümleri borca batıklık halinin tespitinden mahkemeye bildirilme sürecine kadar olan kısmı kapsamaktadır. Mahkemeye bildirim yapıldıktan sonraki süreç ise İcra İflas Kanunu hükümlerinin içerisinde yer almaktadır.

Şirketlerin veya kooperatiflerin iflas erteleme talebiyle mahkemeye başvurması, borca batıklığın varlığının belirtisi olarak sayılmaktadır. Bu durumla ilgili Yargıtay 19. hukuk dairesinin, iflas erteleme işleminin belirtildiği 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'nun 324/2. maddesi hakkındaki kararında "*Erteleme talebi TTK' nun 324/2. maddesine göre borca batıktık bildiri anlamındadır. Bu nedenle mahkemenin öncelikle şirketin borca batık durumda olup olmadığını tespit etmesi borca batık durumda ise ıslahının mümkün bulunup bulunmadığını incelemesi gerekir*(19.H.D, E:2005/6649, K:2005/10006), denilmektedir.

Yönetim kurulu, müdür veya müdürler kurulu ve tasfiye memurları, şirketin veya kooperatifin kısa sürede sağlığına kavuşacağına imkan dahilinde olduğunu düşündüğü durumlarda bile, borca batıklık bildiriminde bulunmaya mecburdur. Normal olarak borca batıklık beyanıyla beraber şirketin veya kooperatifin iflasının da talep edilmesi gerekir. Ancak gerek Türk Ticaret Kanunu'nun 376. maddesinde ve gerekse İcra ve İflas Kanunu'nun 179. maddesinde sadece bildirimde bulunma zorunluluğundan söz edilmiş, bu bildirimle beraber iflasın talep edilmesi şart kılınmamıştır. Borca batıklık durumu mahkemeye bildirilmediği müddetçe şirketin sonlandırılmasına karar verilerek TTK. hükümlerine göre tasfiye edilmesi

sağlanamamaktadır. Borca batıklık bildiriyle birlikte şirketin iflasının da talep edilmesi gerekmektedir(Öztek 2006: 50).

İcra İflas Kanunu'na göre sermaye şirketi veya kooperatifin borca batıklığının mahkemeye bildirilmesiyle sorumlu olan yönetim kurulu üyeleri, şirket müdürleri, tasfiye halinde ise tasfiye memurları bildirim yaptıktan sonra bu bildirimlerini geri çekemezler. Aynı kanunda anılan şirket alacaklılarının ise borca batıklık bildirimini geri çekme hakları bulunmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 553. maddesi şirket veya kooperatif yöneticisinin borca batıklık bildirimini mahkemeye geç sunması sonucu bu olaydan kaynaklanan her türlü zararın şirket yöneticilerinden tazmin edilebileceğinin önünü açmaktadır. Anılan kanunun birinci paragrafında bu konuyla ilgili olarak "*Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine, hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar*"(TTK. md.553/1), denilmektedir. İİK. md. 345/a' da ise, "*İdare ve temsil ile görevlendirilmiş kişiler veya tasfiye memurları, 179 uncu maddeye göre şirketin mevcudunun borçlarını karşılamadığını bildirerek şirketin iflasını istemezlerse, alacaklılardan birinin şikâyeti üzerine, on günden üç aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır*"diyerek bildirim mecburiyetinde olanların bildirimlerini zamanında yapmadıkları takdirde hapis cezası ile cezalandırılacaklarına işaret etmektedir.

Şirketlerde ve kooperatiflerde borca batıklık bildiriyle birlikte iflas halinin de istenilmesi gerekmektedir. Şirket veya kooperatifi temsil etmekle görevli kişiler, mahkemeden sadece borca batıklık bildiriminde bulunsalar da mahkeme borca batıklık bildirimini iflas bildiri olarak da görmekte ve işletmelerin iflasına hüküm verebilmektedir.

Borca batık olduğunu tespit eden sermaye şirketi veya kooperatifin kanun gereğince öncelikle şirket merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi'ne açılacak iflas davasında borca batıklık bildiriminde bulunması gerekmektedir. Asliye Ticaret Mahkemesi' nin kurulu bulunmadığı yerlerde ise bu davaya bakmakla görevli mahkeme Asliye Hukuk Mahkemesi'dir. Eğer şirket borca

batıklık durumunu iyileştirebileceğini ve alacaklıların haklarını koruyacağını düşünüyorsa, iflas davası açarak borca batıklık bildiriminde bulunduğu mahkemeden iflasın ertelenmesini isteyebilmektedir. İflasın ertelenmesini isteyebilmek için, şirketin borca batıklık bilançosunun ve iyileştirme projesinin hazırlanarak mahkemeye sunulması gereklidir (Keleş 2017: 191).

2.1.1.4. Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde İflasın Ertelenmesi İşleminin Mahkemeden Talep Edilmesi

İflâsın ertelenmesi işlemi kamu nizamıyla ilgili değildir, sermaye şirketleri veya kooperatiflerin isteği ile gerçekleşen bir özellik göstermektedir. Bu sebepten ötürü talep edilmesi gerekmektedir.

Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde iflasın ertelenmesi işlemi kimlerin talep edebileceği İcra İflas Kanunu'nun 179. maddesinde açıklanmaktadır. Bu maddede "*Şu kadar ki, idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri, şirket veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini son bir yıldan uzun süre ile şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir(İİK. md. 179),* denmektedir.

Yönetim organı veya temsil makamındaki kişiler, şirket veya kooperatifin borca batıklık durumunu mahkemeye bildirmekle zorunlu tutulmaktadır fakat mahkemeden iflas erteleme talebinde bulunmak zorunda değildirler ve direkt şirket ya da kooperatifin iflasını da isteyebilmektedirler. Talep olmadığı müddetçe mahkeme iflâsın ertelenmesi yönünde bir karar vermemektedir. Mahkemeden iflâsın ertelenmesi yönünde bir karar çıkabilmesi için kesinlikle bir iflas erteleme talebinin olması gerekmektedir. Yargıtay, aynı grup içerisinde olan şirketlerin de ortak bir dilekçeyle iflâsın ertelenmesi işlemi talep edebileceklerini açıklamaktadır. Erteleme talebi reddedilirse bu şirketlerin tamamının iflasına karar verilmesi kaçınılmaz olmakta ve ortak dilekçede ismi zikredilen tüm şirketlerin herbirinin ayrı bir şekilde iyileştirme projesi sunması gerekmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken en büyük özellik, gruba dahil olan bütün şirketlerin merkezinin aynı yerde olması gerektiğidir.

İflasın ertelenmesi talebini devlet, işçiler ve ortaklarda isteyebilmektedir, yalnız, saydığımız bu kişilerin de diğer alacaklılar gibi şirket veya kooperatiften alacaklı olması gerekmektedir.

Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde iflasın ertelenmesi işleminin gerçekleşebilmesi için yetkili kılınan mahkeme İcra İflas Kanunu madde 154'te belirtilmektedir. Bu maddeye göre sermaye şirketleri ve kooperatiflerde iflasın ertelenmesi işleminin talep edileceği mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu ve şirketin ticaret sicilinde tasdik edildiği yerdeki Asliye Ticaret Mahkemeleri'dir. Belirtilen mahkemelerin bulunmadığı yerlerde ise yetkili mahkemeler Asliye Hukuk Mahkemeleri'dir.

İflasın ertelenmesi talebine hangi zaman içerisinde başvuru yapılacağına dair İİK'da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Borca batıklık bildirimini yapılması sonucu mahkemede iflas davası açılmasıyla başlayan ve mahkemenin gerekli incelemelerini tamamlayıp sermaye şirketi veya kooperatifin iflasına karar vermesine kadar geçen süreçte iflasın ertelenmesi talebinde bulunulabildiği görülmektedir (Keleş 2017: 192).

Öğretide bir görüşe göre, yönetim kurulu başta şirketin iflâsını istemiş olup, daha sonra şirketin mali durumunun iyileşme ümidi ortaya çıkmışsa, söz konusu talep geri alınarak, iflâsın ertelenmesi istenebilir denmektedir. Bu görüş, iflâsın bir çekişmesiz yargı işi olduğunu burada davanın genişletilmesi yasağının uygulanamayacak olmasını ve hakim talepten başka bir şeye hüküm verebileceğini belirtmektedir. Diğer bir görüş ise, bu görüşe katılmanın mümkün olmadığını, her şeyden önce bağımsız bir iflâsın ertelenmesi talebinden söz etmenin mümkün olmadığından, iflâs talebi geri alınıp, yerine iflâsın ertelenmesi talebinde bulunulması, bu kurumun, geçici hukuki koruma niteliğiyle bağdaşmayacağını, ayrıca şirketin iflâs talebine rağmen, alacaklıların iflâsın ertelenmesini talebi üzerine iflâsın ertelenmesi kararı vermesinin talepten başka hüküm vermek değil, kanunen alacaklılara tanınan talep hakkının kullanılması olduğunu söylemektedir (Dumlupınar 2013: 81).

Sermaye şirketi ve kooperatiflerde iflasın ertelenmesi işleminin gerçekleşebilmesi için mahkemenin, şirket veya kooperatif yönetim kurulu tarafından

sunulan bilanço ve iyileştirme projesinin gerçeği yansıttığına ve uygulanabilir olmasına kanaat getirmesi gerekir. Çünkü, kanunda belirtildiği şekliyle iflâsın ertelenmesi işleminin mahkemeden istenmesi, borca batıklık bildirim anlamında taşımaktadır. Bu nedenlerle mahkeme önce şirketin borca batık durumda olup olmadığını tespit etmekte, borca batıklık söz konusuysa ıslahının mümkün bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekmektedir(Dumlupınar 2013: 80). Aksi takdirde mahkemeye iflas talebi için sunulan işlem, şirket veya kooperatifin iflası ile de sonuçlanabilmektedir.

Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde iflasın ertelenmesi işleminin talep edilmesini şirket veya kooperatif alacaklısı da sağlayabilmektedir. Çünkü hukuk mevzuatı alacaklılara da bu hakkı tanımaktadır. Alacaklıların sayısının birden fazla olduğu durumlarda, alacaklılardan birinin mahkemeden iflasın ertelenmesi talebini istemesi, diğer alacaklıları da bağlamaktadır. Talep işlemi gerçekleşirken yetkili mahkeme alacaklının veya alacaklıların şirket veya kooperatiften alacaklı olup olmadıklarını incelemektedir.

İflâsın ertelenmesi talebinin geçtiği hiçbir mevzuatta talebin ilanı ile ilgili bir açıklama yapılmamaktadır. Bu konu ile ilgili Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin 07.04.2005 tarih, 2005/2033 esas ve 2005/3760 sayılı kararı bir açıklık getirerek "*İflâsın ertelenmesi kurumu, erteleme talebinde bulunan şirketin menfaati kadar bu şirketten alacaklı olanların menfaatleri de göz önüne alınarak düzenlendiğinden alacaklıların menfaatlerinin korunması yönünden erteleme talebi ilan edilmelidir. Zira bu durumda şirket borçlarının muvazaalı olarak aktiften fazla olması sonucunu doğuracak kötüniyetli davranışların önüne geçmek ve şirketin borca batık durumda olmadığını, iyileştirme projesinin yeterli bulunmadığını alacaklılara kanıtlanma olanağı verilmelidir. Bu nedenle erteleme talebi İİK.nun 166/2. maddesinde öngörülen usulle ilan edilmeli, ilan üzerine itiraz eden alacaklıların itirazları değerlendirilerek erteleme koşullarının mevcut olup olmadığı saptanmalıdır.*" (19. HD. 07.04.2005, 2033/3760 E.K.) şeklinde görüş bildirmektedir.

Sonuç olarak şirket veya kooperatifin iflas erteleme talebinde bulunabilmesi için öncelikle borç batağı içinde olması ve borç batağı içinde olsa bile, alınan çeşitli önlemlerle iyileşme ümitlerinin olması gerekmektedir. Bu iyileşme ümidi iyi ve

uygulanabilir bir iyileştirme projesi ile desteklenerek anonim şirketlerde yönetim kurulu, limited ve diğer şirketlerde müdürler veya müdürler kurulu tarafından mahkemeye bir dilekçe ekinde, şirket ya da kooperatifin borç batağı içinde olduğunu gösteren bilançosu ile sunulması gerekmektedir. Çünkü mahkeme sunulan bu bilanço ve iyileştirme projesini uzman kişiler tarafından inceleyerek doğruluklarının ispatı sağlandıktan sonra iflas ertelme işlemine karar vermektedir.

2.1.1.5. İyileştirme Projesinin Mahkemeye Sunulması İşlemi

İyileştirme kavramı gerek Türk Ticaret Kanunu 377. madde, gerekse İcra İflas Kanunu 179. maddede zikredilmektedir. Bu maddelerde iyileştirme, borç batağında olan bir sermaye şirketi veya kooperatifin finansal yapısının düzeltilmesiyle ilgili olarak bir iyileştirme projesinin hazırlanıp mahkemeye sunulması olarak ifade edilmektedir.

Aktifleri pasiflerini karşılayamaz hale gelerek iflasla karşı karşıya gelen sermaye şirketleriyle kooperatiflerde iyileştirme umudu olduğu durumlarda iflasın ertelenmesi işlemi mahkeme tarafından sağlanabilmektedir. İyileştirme umudunu ispat eden somut veri ise yönetim kurulu veya müdürler ya da uzman kişiler tarafından hazırlanan iyileştirme projesidir.

İyileştirme projesi, borca batık olan sermaye şirketi veya kooperatifin finansal durumunun, bazı tedbirler alınarak iyileştirilmesi imkanının bulunduğu ve bu tedbirlerin nasıl ve ne şekilde gerçekleştirileceği konusunda, mahkemenin kanaat getirmesi amacıyla iflasın ertelenmesini talep eden şirket tarafından sunulması zorunlu olan ve yazılı şekilde hazırlanan bir plandır. Bu planın şirketin içinde bulunduğu borca batıklık durumundan kurtulmasına yönelik tedbirlere ilişkin bir takım açıklamalar içermesi gereklidir(Keleş 2017: 201). Çünkü sermaye şirketleri ve kooperatiflerde iflastan kurtulmanın ve borçları ödeyerek rahat nefes almanın kılavuzu iyileştirme projesidir. İyileştirme projesi uzman kişilerce hazırlanan bir kurtarma planıdır.

İyileştirme projesi hakkında tezin ilerleyen kısımlarında detaylı bilgi verilecektir.

2.1.1.6. Fevkalade Mühletten Yararlanmama Durumu

Fevkalade mühlet terimi, İktisat Sözlüğü internet sayfasında; "İcra Hukuku'nda, olağanüstü hallerde ve özellikle sürekli ekonomik sıkıntı zamanlarında Bakanlar Kurulu'nun belirleyeceği süre içinde ve bölge içerisindeki bir borçluya öncelik tanınmış borçlarını ödemesi için İcra Tetkik Mercii tarafından verilen süre (www.iktisatsozlugu.com), şeklinde açıklanmaktadır.

Fevkalade mühlet, olağanüstü hallerde, özellikle borçlunun hatasının sebep olmadığı sel, deprem gibi doğal afetler sonucunda ve süreklilik arz eden ekonomik krizlerde, bakanlar kurulu kararıyla icra tetkik komiteleri tarafından verilen, altı aylık süreyi aşmayan bir dönemdir. Bu süreye ek olarak dört ay daha uzatma, yine kanun koyucular tarafından verilebilmektedir.

Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde iflasın ertelenmesi işleminden faydalanabilmenin diğer bir şartıda fevkalade mühletten yararlanmama durumudur. Bu durum İcra İflas Kanunu 329/a maddesinde dile getirilerek "*Bir sermaye şirketi veya kooperatif fevkalâde mühlet elde ettiği takdirde, mühletin bitiminden itibaren bir yıllık süre içinde 179 ve devamı maddeleri uyarınca iflâsın ertelenmesinden yararlanamaz(İİK. md. 329/a)* denilmektedir.

Doktrinde "*bu yasal düzenlemenin iflasın ertelenmesi kurumunun amacı ile bağdaşmadığı*" ileri sürülmüştür. Çünkü fevkalade mühlet; şirketin borca batık olup olmadığı ile ilgili bir husus olmayıp, Bakanalar Kurulu kararının kapsamına giren borçlulara tanınan bir imkandır(Uyar 2017: 275).

İİK.'nun 179. maddesine son fıkra olarak 6728 sayılı kanun ile *daha önce iflasın ertelenmesinden yararlanmış bir sermaye şirketi veya kooperatif, duruma göre uzatma dahil erteleme süresinin bitiminden itibaren bir yıl geçmedikçe iflasın ertelenmesi talebinde bulunamaz*, şeklinde yeni bir fıkra eklenmiştir. Bu yeni düzenlemenin ne amaçla yapıldığı, maddenin gerekçesinde "*4949 sayılı kanunla yapılan değişiklik sırasında iflasın ertelenmesi ile fevkalade hallerde mühlet kurumları arasında, kanunun 329/a maddesi ile bir bağlantı sağlanmış ve bu iki müesseseden birinden yararlanan borçlu için, diğerine başvuru bakımından bir yıllık engel geliştirilmiş idi. 179. maddenin ikinci fıkrası ile bu bağlantı, birden çok iflasın*

ertelenmesi talebi ile de sağlanmakta ve böylelikle borçlunun, aslında bir lütuf (atıfet) olan bu kurumu istismar etmesinin önüne geçilmek istenmektedir(Uyar 2017: 275), denilerek borçlunun bu kurumu istismar etmemesi için önü kesilmektedir. Ayrıca borç batağında olup iflasın ertelenmesi işlemine başvuran bir sermaye şirketi veya kooperatif, iflasın ertelenmesi işleminden faydalanıp, sonucunda iflas ile karşı karşıya kalırsa tekrar iflasın ertelenmesi kurumundan veya fevkalade mühletten yararlanabilmesi için mahkeme kararının üzerinden bir yıl geçmesi gerekmektedir. Bu işlem fevkalade mühlet için de geçerlidir. Fevkalade mühletten faydalanan bir sermaye şirketi veya kooperatifin iflasın ertelenmesi işlemine başvurabilmesi için de bir yıllık bir zamanın geçmesi gerekmektedir.

Öğretide bu durum tartışma konusu olmuştur. Bilindiği gibi fevkalade mühlet bakanlar kurulu kararıyla icra tetkik komiteleri tarafından olağanüstü hallerde, büyük ekonomik krizler sonucunda ve bu durumlardan en çok etkilenen bölgelerde verilmektedir. Fevkalade mühlet sadece sermaye şirketleri veya kooperatifleri değil tüm borçluları kapsayan bir kurumdur. Öğretide bu kurumdan faydalanabilmek için illa borca batık olmak gerekmediği, sunulan bu faydadan borca batık olmasa bile sermaye şirketi ve kooperatiflerinde faydalanabileceği belirtilerek, kanun koyucunun yaptığı bu düzenlemenin iflasın ertelenmesi işleminin gayesiyle örtüşmediği dile getirilmektedir. Bu inanca sahip olan kişilerin görüşüne göre fevkalade mühletten faydalanan sermaye şirketleri ya da kooperatiflerin fevkalade mühletin süresi bittikten sonra da ticari hallerinin düzelme imkanı vardır. Bu sebepten ötürü kısıtlamaya gidilmenin anlamsız olduğu belirtilmektedir.

2.1.1.7. Başvuru Masraflarının Mahkemeye Ödenmesi Durumu

İflasın ertelenmesi işlemleriyle ilgili öğretide, mahkeme masraflarının peşin ödenmesini iflasın ertelenmesi başvurusunun kabul edilebilmesi için ön şartlardan biri saymaktadır. Bu masraflar iflasın ertelenmesi işleminin duyurulması, eğer bilirkişi ve kayyım atanmışsa bunlara ödenen ücretler ve mahkeme sonucunda tedbir alınmasıyla ilgili karar çıkmışsa alınacak tedbirlerle ilgili ödemeleri içermektedir. Bu konuyla ilgili olarak İcra İflas Kanunu'nun 181. Maddesi, 160. maddeye atıf yaparak iflas isteyen bir şahıs, sermaye şirketi veya kooperatifin "*alacaklı ilk alacaklılar toplantısına kadar olan masraflardan ve bu masraflar ile iflas kararının kanun*

yolları için gerekli bütün tebliğ masraflarının peşin verilmesinden(İİK. md. 160) sorumlu olduğunu açıklamaktadır.

Yargıtay 23. Hukuk Dairesi 2014/9348 Esas, 2014/3983 Sayılı kararında bu konuyla ilgili olarak mahkeme masraflarının önceden yatırılmamasının bir hata olduğunu belirterek "*İflasın kamu düzenine olması sebebiyle, İİK. uyarınca iflasın ertelenmesini isteyen, bu kararın ilanı, gerekli yerlere bildirilmesi, atanacak kayyım için belirlenecek ücreti ve alınacak erteleme tedbirlerinin uygulanması için gerekli masrafları avans olarak mahkeme veznesine peşin yatırılmalıdır. İflas avansının yatırılmaması durumunda ise HMK. uyarınca işlem yapılarak, gerekli masrafların bu şekilde karşılanması gerekmekte olup, mahkemece iflas avansı alınmaması da hatalı olmuştur*"denilmektedir.

Mahkeme yukarıda zikredilen masrafların mahkeme veznesine depo edilmesi için iflas veya iflasın ertelenmesi talebinde bulunan sermaye şirketi veya kooperatif için belirli bir süre vermektedir. Bu süre içerisinde mahkeme masrafı ödenmediği takdirde sermaye şirketi veya kooperatifin borca batıklık derecesinin çok yüksek olduğu belli olacağından, mahkeme iflasın ertelenmesi başvurusunu reddederek sermaye şirketi veya kooperatif adına iflas kararı vermektedir.

Mahkemenin başta alınan avanslar yetmediği takdirde ek avans alma yetkisi bulunmaktadır.

2.1.2. İflasın Ertelenmesi İşleminin Esas Şartları

2.1.2.1. Borçlu Şirket veya Kooperatifin Finansal Yapısının İyileşmesi Ümidinin Olması

Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde iflasın ertelenmesi işleminin gerçekleşmesi anılan bu tüzel kişiliklerin iyileşme umudu olmasına bağlıdır ve kanun bunu mecburi kılarak, İcra ve İflas Kanunu'nda ve Türk Ticaret Kanunu'nda finansal yapısında iyileşme ümidi olan sermaye şirketi ve kooperatiflerin iflasın ertelenmesi işlemine başvurabileceğini belirtmektedir.

Bir işletmenin ekonomik durumu yönünden iyileştirme kavramı, o işletmenin içinde bulunduğu likidite noksanlığı veya borca batıklık durumunu aşmak

ve bununla beraber işletmenin karlılığını tekrardan elde etme amacına ilişkin olan, gereken tüm mali ve yapısal tedbirlerin alınmasını ifade eder(Kaya 2017: 51).

İflasın ertelenmesi işleminin gerçekleşmesi için gereken şartlardan birisi olan şirket veya kooperatifin finansal yapısının iyileşmesi ümidinin ne şekilde olacağı tartışma konusu olmaktadır. Çünkü şirket veya kooperatifin bilançosundaki aktif değerlerin pasif değerleri geçmesi iyileşme ümidi için yeterli midir, yoksa bir sermaye şirketi ve kooperatifte iyileşmenin sağlandığı ticari faaliyetine kesintisiz devam etmesiyle mi görülür?

Bu şartın nasıl tanımlanacağı belli değildir ve belki bir tanım yapılması mümkün de değildir. İsviçre’de, kanunda bir iyileştirmenin sadece “mümkün” olması arandığından, iyileştirmenin mümkün olmadığının önceden söylenemeyeceği her durumda iflasın ertelenmesinin kabul edilebileceği ifade edilmektedir. Bugün genellikle, iyileştirme teşebbüsünün beraberinde getirdiği risklere eşit veya bu risklerden daha yüksek bir olasılıklar tabanı aranması gerektiği kabul edilmektedir. Hakim, iyileştirmenin tamamen tesadüflere bağlı bir nitelik arz etmesi halinde, bu durum alacaklıların korunmasıyla bağdaşmayacağından, iflasın ertelenmesi talebini reddetmelidir. Diğer bir deyişle, hakim, en azından, iyileştirmenin mümkün olduğuna inanmalı, iyileştirmenin başarıya ulaşmasını kuvvetle muhtemel görmelidir. Muğlak bir iyileşme olasılığı yeterli değildir; iyileşme umudu doğrulanmalıdır. Yargıtay’ın şu kararları da aynı doğrultudadır: *“Somut olayda erteleme talebinde bulunan şirketin sunduğu iyileştirme projesi ciddi ve inandırıcı bulunmamıştır. Mahkemece bu yön gözetilerek borca batık durumdaki şirketin iflasına karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır...”*; *“...İflasın ertelenmesine karar verilebilmek için talepte bulunan şirketin sunduğu iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olması gerekir. Mali durumun iyileştirilmesi imkanının mevcut olup olmadığı somut vakıalara dayanılarak tespit edilmelidir. Belirsiz nitelikteki emareler erteleme kararı verilebilmesi için yeterli kabul edilemez...”*(Öztek 2006: 54).

Sermaye şirketi ya da kooperatifin iflasın ertelenmesi işleminden başarılı bir biçimde çıkabilmesi finansal yapısını düzeltmesiyle mümkün görünmektedir. Bunun göstergesi ise şirket veya kooperatifin tüm borçlarını ödemesi veya alacaklıların

alacaklarının bir bölümünden istekli olarak vazgeçmesi, vazgeçilmeyen bölümün ödenmesi ve ticari faaliyetine devam etmesiyle belirlenmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak kimi görüş, sadece borçların ödenmesini ve bilanço aktiflerinin pasiflerinden fazla olmasını bir başarı olarak görürken, günümüz görüşü ise, bunu bir başarı olarak belirtmeyip şirket veya kooperatifin borç ödeme gücü, hammadde elde etme imkanı, satış hacmi, stok devir hızı, alacak devir hızı gibi, ekonomik göstergelerinin kriter olarak alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

2.1.2.2. Alacaklıların Durumunun İflas Kararının Verilmesinden Önceki Durumlarından Daha Kötüye Gitmemesi Durumu

İflasın ertelenmesi işlemi şirket veya kooperatiflerin menfaatlerini koruduğu kadar bu tüzel kişiliklerden alacaklı olanlarında menfaatini korumayı amaç edinmiş bir kurumdur. Bu konuyla ilgili Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin bir kararında; *"...İflasın ertelenmesi kurumu erteleme talebinde bulunan şirketin menfaati göz önüne alınarak düzenlenmiş ise de alacaklıların da menfaatleri kuşkusuz korunmalıdır*(19. H.D. 22/12/2005 T, 2005/9265 E., 2005/12878 K.) ifadesi yer almaktadır.

İflasın ertelenmesi işleminde alacaklıların durumu, iflasın ertelenmesinin onaylanmasından önceki durumlarından daha kötü olmaması gerekmektedir. Bunun yanı sıra iflasın ertelenmesi işleminde sadece alacaklıların alacaklarını ödeme hedef alınmamalı şirket ya da kooperatifin de menfaatleri düşünülmelidir. Bu hali önlemek için mahkeme tarafından alınan kararlar büyük önem arz etmektedir. İflasın ertelenmesi işleminde alacaklıların durumunun iyileştirilmesi, alacaklıların zararını kurtarma veya alacakları meblayı küçültme olarak düşünülmemelidir.

İflasın ertelenmesi işleminde alacaklılarla anlaşma yoluna gidilerek şirket veya kooperatiften büyük oranda alacağı olan alacaklının alacağını en sona bırakması durumu yer almaktadır. Bu şekildeki bir anlaşmayla hedeflenen borca batık olan bir sermaye şirketi veya kooperatifin rahat hareket edebilmesini sağlamaktır. Bu konuyla ilgili olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 376/3. maddesinde *"...Meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu*

beyanın veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru, iflas bildiri olarak kabul olunur(TTK. md. 376/3), denilmektedir.

İflasın ertelenmesi işleminde iyileştirme, alacaklıların zararını azaltmaya yarayan veya onların tamamen ödenmesini sağlayan bir hedef, bir sonuç olarak düşünülmemesi gerekir, iflasın ertelenmesi için alacaklıların tamamen tatmin edilmesinin amaçlanması şart değildir. Diğer bir deyişle, alacaklıların daha iyi koşullar elde etmeye yönelik bir hakları mevcut değildir; onlar sadece iflasın ertelenmesi halinde iflasın derhal açılmasına oranla daha kötü bir duruma getirilmemelerini istemek hakkına sahiptirler(Öztek 2006: 56). Borç batağına düşmüş bir sermaye şirketi veya kooperatifin sadece alacaklıların alacağından vazgeçmesi ya da yüksek meblalı alacağı olan bir alacaklının alacağını sona tehir etmesiyle de kurtarılması mümkün değildir. İyileştirme projesinde finansal yapının düzeltilmesiyle ilgili daha somut verilere ihtiyaç duyulmaktadır.

Finansal yapısı bozulmuş olan bir sermaye şirketi ya da kooperatifin iyileşme sürecinde iflasın ertelenmesi süresinin önemi büyüktür. İflasın ertelenmesi süresinin uzatılması şirket ya da kooperatife daha rahat hareket etme olanağı sağlamaktadır. Şirket veya kooperatif bu süre içerisinde iflastan kurtularak ticari faaliyetine devam ettiği takdirde alacaklılar tüm alacaklarını tahsil etme imkanına kavuşturularak hakları korunmuş olmaktadır. Bu şekildeki bir eylemle iflasın ertelenmesi işleminin alacaklıların menfaatini de koruduğu belirtilmektedir. Yalnız bu konuda dikkat edilmesi gereken bir özellik vardır. Erteleme süresi sonunda tüm alacaklıların ödenebilmesi mümkün olmakla birlikte geriye hiçbir şey kalmıyor ve şirketin faaliyetine devam etmesi imkansızlaşıyorsa, iyileştirme başarıya ulaşmış sayılamaz. Çünkü iflasın ertelenmesiyle güdülen amaç, şirketin sona ermesi değil, yaşamasıdır(Öztek 2006: 56).

İflasın ertelenmesi işleminde tıpkı konkordatoda olduğu gibi imtiyazlı alacaklı gibi bir kurum bulunmamaktadır. Borç batağına düşmüş ve iflasın ertelenmesi talebinde bulunmuş bir şirket veya kooperatif tüm alacaklılarına eşit davranmak zorundadır. Şirket veya kooperatiften alacağı olan şahıs veya tüzel

kişiliklerin yapmış oldukları alacak takipleri iflasın ertelenmesi işlemi nedeniyle durdurulduğu için mahkeme bu alacaklıların haklarını korumakla mükelleftir.

İflasın ertelenmesi isteği ile mahkemeye başvuruda bulunan bir sermaye şirketi veya kooperatifin iyileştirme ümidinin olup olmadığının tespiti, yöneticiler veya bir alacaklı yada alacaklılar tarafından mahkemeye sunulan iyileştirme projesinin inandırıcılığına ve temsil yetkisindeki kişilerin veya alacaklı ya da alacaklıların iyi niyetine bağlıdır. Sadece süre kazanmak veya iflasın ertelenmesi başvurusu sırasında şirket veya kooperatifin içini boşaltmak için yapılan tüm hamleler mahkeme tarafından tespit edilip iflasın ertelenmesi işlemi iptal edilerek sermaye şirketi veya kooperatifin iflasına karar verilmelidir.

2.1.2.3. Sermaye Şirketi veya Kooperatifin İflasın Ertelenmesi İşlemine Layık Görülmesi

İflasın ertelenmesi işleminin esas şartlarından birini oluşturan, borca batık durumda olan bir sermaye şirketi veya kooperatifin iflasın ertelenmesi işlemine layık görülmesi kavramı, 15.07.2016 tarihinde kabul edilen, 09.08.2016 tarih ve 29796 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 6728 sayılı yasanın ikinci maddesiyle İcra İflas Kanunu'nun 179/a maddesine eklenerek kanun mevzuatında yerini almaktadır. Anılan bu kanun maddesine göre "*Mahkeme, projeyi ciddi ve inandırıcı bulur ve şirket veya kooperatifi iflasın ertelenmesine layık görürse iflasın ertelenmesine; şirket veya kooperatifin borca batık olmadığını tespit ederse erteleme talebi ile iflas davasının reddine; aksi takdirde şirketin veya kooperatifin iflasına karar verir(İİK. md. 179/a).*

Kanunun gerekçesinde ise iflas ertelemeye layık görülme kavramı aşağıdaki gibi açıklanmıştır. "*Maddenin son fıkrasında iflas erteleme yargılaması sonucunda mahkeme tarafından verilebilecek kararlar düzenlenmektedir. Buna göre mahkemenin, projeyi ciddi ve inandırıcı bulması ve şirket veya kooperatifi iflas ertelemeye layık görmesi halinde iflâsın ertelenmesine; şirket veya kooperatifin borca batık olmadığını tespit etmesi durumunda iflas erteleme talebi ile iflas davasının reddine; aksi takdirde şirketin veya kooperatifin iflasına karar vereceği hükme bağlanmaktadır.*

Bu düzenlemeyle, iflasın ertelenmesinin borca batıklık ve iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olması yönündeki iki temel unsuruna, üçüncü bir temel unsur olarak "borçlunun iflas ertelemeye layık olması" unsuru ilave edilmektedir. Borçlunun iflas ertelemeye layık olması 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 2 nci maddesindeki dürüstlük kuralının özel bir uygulama şekli olup, bu unsura öğretide ve az sayıdaki Yargıtay kararında değinilmiştir. Bu ilkenin art niyetli erteleme taleplerinin önüne geçmekte ciddi bir fayda sağlayacağı ve bilimsel ve yargısal içtihatlarla yönlendirileceği ve kapsamının belirlenebileceği düşünülmektedir. İflas ertelemenin borçlu için bir hak olmayıp bir lütuf (atıfet) düzenlemesi olduğu yönündeki ilke dikkate alındığında, borçlunun mali anlamda iyi bir proje sunması yanında objektif ve sübjektif iyi niyetini de ortaya koyması beklenmektedir. Örnek olarak sahte ya da çifte ticari kayıtlar tutan, mal kaçıran, borçlarını saklayan, çok sık adres değiştirerek alacaklılarından kaçan ve mahkemenin yetkisine etki etmeye çalışan, ard arda birden çok kez iflasın ertelenmesi ve konkordato yoluna giden borçluların ertelemeye layık olmadıkları kabul edilebilecektir (mevzuat.tbmm.gov.tr.).

Mahkeme tarafından üç türlü karar alınabileceği kanunda beyan edilmektedir. Birinci alınabilecek karar iflasın ertelenmesi işleminin gerçekleşebilmesi için mahkemeye sunulan iyileştirme projesinin inandırıcı ve ciddi olmasıyla mahkemenin iflasın ertelenmesi lehinde karar verebileceğidir. İkinci verilebilecek karar mahkemeye sunulan borca batıklık bilançosunun incelenmesi sonucu şirket veya kooperatifin borca batık olmadığına tespiti ile birlikte gerçekleşen iflas erteleme talebinin ve iflas davasının reddi kararıdır. Üçüncü karar ise mahkemenin elde ettiği tüm veriler üzerinde yaptığı incelemeleri sonucunda vardığı sermaye şirketi veya kooperatif hakkındaki iflas kararıdır.

Sonuç olarak iflasın ertelenmesi talebinde bulunan bir sermaye şirketi veya kooperatifin iflasın ertelenmesi işlemine layık görülebilmesi için, şirket veya kooperatif yöneticilerinin öncelikle dürüst olması, mahkemeye sunulan borca batıklık bilançosunun gerçeği yansıtması ve iyileştirme projesinin de hem uygulanabilir, hem de şirket ya da kooperatifi borç batağından kurtarabilecek somut veriler içermesi gerekmektedir. Aksi takdirde mahkeme inandırıcı ve dürüst hareket etmeyen bir sermaye şirketi veya kooperatif hakkında iflas kararı vermektedir.

2.2. İflasın Ertelenmesi İşleminde Süreç

Türk hukuk mevzuatında iflasın ertelenmesi işlemi uygulamalarının büyük bir kısmı icra iflas kanunu 179 ve takip eden maddelerinde düzenlenmektedir. Uygulama sürecinde karşılaşılan çeşitli aksaklıklar ise, yargıtayın iflasın ertelenmesi işlemi ile ilgili vermiş olduğu kararlar ile giderilmeye çalışılmıştır.

İflas erteleme işleminden faydalanabileceklerin sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler olduğu tezin önceki kısımlarında belirtilmişti. İflasın ertelenmesi işlemi şirket veya kooperatiflerde borca batık olma durumunun tesbit edilmesiyle başlayan sonucunda şirket veya kooperatifin ticari hayatına devam etmesi veya iflası ile sonuçlanan birçok prosedürü içinde barındıran bir kurumdur.

İflasın ertelenmesi süreci, borca batık olduğunu tespit eden işletmelerin mahkemeye borca batıklık bildirimini yapmalarıyla başlayan ve belirli şartların gerçekleşmesi durumunda iflasın ertelenmesine karar verilmesi ya da aksi durumda iflas kararı verilmesiyle son bulan bir süreçtir(Keleş 2017: 192).

İflasın ertelenmesi ile mali bakımdan güçlük içinde olan işletmeye durumunu düzeltmek için son bir kez süre verilmektedir. Mahkeme tarafından iflasın ertelenmesi kararı verilebilmesi için birtakım şartların oluşması gerekir. Bunlardan en önemlileri şirketin borca batık olması ile dürüst ve doğru bir şekilde mali analizi yapılmış iyileştirme projesinin sunulmasıdır(Varıcı 2014: 1).

İflas erteleme süreci, borca batık durumda olan bir sermaye şirketi veya kooperatifin borca batık durumda olduğunu belirten bir bilanço ve iyileştirme projesini bir dilekçe ekinde asliye ticaret mahkemesine bildirmesiyle başlamakta ve asliye ticaret mahkemesi tarafından sürdürülmektedir. Bu durumla ilgili 23. Hukuk Dairesi'nin kararı şöyledir.

Mahkeme borca batıklık durumunun tereddüte yer bırakmayacak şekilde belirlenmesi ve iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olup olmadığı ve süreç içerisinde uygulamaların projede gösterilen iyileştirme unsurlarına uygun bulunup bulunmadığı hususunda somut verilere dayalı, teknik, denetime elverişli ve detaylı bir inceleme için, dosyanın oluşturulacak uzman bir heyete tevdi ile dosya üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılması ve varılacak uygun sonuca göre bir karar verilmek gerekir(Varıcı 2014: 5).

İflasın ertelenmesi işleminin süreç olarak işleyişi, kısaca aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir.

1. Borca batıklık emarelerinin sermaye şirketi veya kooperatif yöneticileri tarafından tespit edilmesi
2. Sermaye şirketi veya kooperatif yönetim kurulunun genel kurulu bilgilendirmesi
3. Sermaye şirketi veya kooperatif için iflasın ertelenmesi kararının alınması
4. Alınan kararlar birlikte borca batıklık bilançosunun ve istenen bilgi ve belgelerin iflasın ertelenmesi talebini isteyen bir dilekçeyle mahkemeye sunulması.
5. Asliye Ticaret Mahkemesi'nde iflasın ertelenmesi davasının açılması.
6. Mahkeme tarafından belirlenen uzman kişiler tarafından borca batıklık durumunun tespit edilmesi.
7. Borca batıklık durumunun tespiti sonucu mahkemenin davayı reddi veya kabul ederek kayyım ataması.
8. Mahkeme İhtiyati tedbir kararı aldıysa bunun ilan edilmesi ve on günlük yasal süre içerisinde davaya itirazı olanların itiraz haklarını kullanması ve mahkemenin itirazları değerlendirmesi.
9. İyileştirme projesinin değerlendirilmesi ve sermaye şirketi veya kooperatifin düzelme durumunun olup olmadığının değerlendirilmesi.
10. Bilirkişi raporu sonucunda sermaye şirketi veya kooperatifin düzelme durumunun mümkün olmadığı yönünde mahkeme kararı sonucu şirket veya kooperatifin iflasının açıklanması ya da tersi durumda iflasın ertelenmesi işlemi lehine karar çıkması.
11. İyileştirmenin mümkün olduğu anlaşıldıktan sonra mahkemenin kayyım ataması ve proje kapsamında hareket edilmesi.
12. Projenin işlerliğini yitirdiği durumda iflasın gerçekleşmesi veya şirket veya kooperatifin iyileştirme projesi kapsamında aldığı kararlar sonucu borçlarından kurtularak ticari hayatına devam etmesi.

2.3.İflasın Ertelenmesi İşleminde Süre

İflasın ertelenmesi işleminde süre en fazla bir yıl olarak verilmektedir. Bu süre kayyımın üçer aylık süreler içerisinde mahkemeye vermiş olduğu raporların müspet olması sonucunda 4 yıl daha ileriye dönük ertelenebilmektedir. Ertelenme süresi toplamda beş yılı aşmamaktadır. İflasın ertelenmesi işleminde sürenin bu şekilde olması 5092 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesiyle gerçekleşmiştir. Anılan kanun maddesinde; *"Erteleme süresi azami bir yıldır. Bu süre kayyımın verdiği raporlar dikkate alınarak mahkemece uygun görülecek süreler ile uzatılabilir; ancak uzatma süreleri toplamı dört yılı geçemez. Kayyım, mahkemenin belirleyeceği sürelerde iflâsı ertelenenin faaliyetleri ve işletmenin durumu konusunda düzenli olarak mahkemeye rapor verir"*(5092 S. İİKDYDK. md. 4) denilmektedir.

İflasın ertelenmesi işleminde, 5092 sayılı kanun ile değişmeden önce 4949 sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 49. maddesindeki süre kullanılmaktaydı. 4949 sayılı kanunda sürenin açıklanması aşağıdaki gibidir.

"....Erteleme süresi azami bir yıldır. Bu süre kayyımın verdiği rapor dikkate alınarak bir yıl daha uzatılabilir...(4949 S. İİKDYD. md. 49).

İlk olarak 6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesinde, daha sonra 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 377 maddesinde yerini bulan iflasın ertelenmesi işleminde süreyle ilgili olarak en son değişiklik ise 6728 sayılı kanunla yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikte birlikte süre, tekrar uzatmayla birlikte iki yıl şekline dönüşmekte ve 4949 sayılı kanunla belirtilen süreye benzer bir şekil almaktadır. 6728 sayılı kanunla yapılan değişiklik aşağıda belirtilmektedir.

"MADDE 3- 2004 sayılı Kanunun 179/b maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Erteleme kararı ve sonuçları:

... Erteleme süresi azami bir yıldır. Bu süre mahkemece uygun görülmesi hâlinde bir yıl daha uzatılabilir. Uzatma talebi hakkında karar verilebilmesi için

erteleme kararının kesinleşmesi bekletici sorun yapılıır. Uzatma yargılaması sırasında ancak bir defa revize iyileştirme projesi verilebilir.

... Erteleme süresi sonunda, kayyımın verdiği raporlardan veya gerek gördüğünde alacağı bilirkişi raporundan borca batıklığın devam ettiğini tespit eden mahkeme, şirketin veya kooperatifin iflasına karar verir.

Erteleme süresi dolmamakla birlikte, mahkeme kayyımın verdiği raporlardan veya gerek gördüğünde alacağı bilirkişi raporundan şirketin veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olmadığı kanaatine varırsa, erteleme kararını kaldırarak şirketin veya kooperatifin iflasına; şirket veya kooperatifin bu aşamada borca batıklığının ortadan kalktığı sonucuna varırsa, erteleme talebi ile iflas davasının reddine karar verir(6728 S. İİKDYDK. md. 3).

6728 sayılı kanunda da atanan kayyımın iflasın ertelenmesi süresi içerisinde üçer aylık dönemlerde rapor vereceği hükmü aynı şekilde yer almaktadır. Mahkeme kayyımın verdiği raporlar neticesinde şirket veya kooperatifin iyileşme ümidinin olup olmadığına karar verecek ve iyileşme ümidinin kalmadığı yerde süreyi dikkate almaksızın şirket ya da kooperatif hakkında iflas kararı verebilecektir. İflasın ertelenmesi işleminde hakim kendi isteğiyle süre uzatımında bulunamamaktadır.

Sürenin bu şekilde tekrar kısaltılmasına, "yargılama dönemindeki çeşitli sorunlar,erteleme süresinin uzun tutulduğu durumlarda şirket ve kooperatiflerin büyük çoğunlukla iflas halinden kurtulamadığının ve bu dönemde borçların artıp mal varlığının azaldığının görüldüğü; iflas kararı sonrasında masa mevcudunun erteleme yargılaması başındaki duruma göre eridiğinin ve alacaklıların daha kötü duruma düştüklerinin gözlemlendiği dikkate alınarak uzatma sürelerinin kısaltılması yoluna gidildiği" (6728 S. İİKDYDK. G. md. 3), gerekçe olarak gösterilmektedir.

İflas erteleme işlemi gerçekleşen sermaye şirketi ya da kooperatifte iyileştirme çabaları sonuç veriyorsa, kurumların finansal yapıları düzelmeye başlamışsa, mahkemenin sürenin uzatılması yönünde vermiş olduğu karar isabetli olacaktır. Çünkü, finansal yapısını düzelten sermaye şirketi ya da kooperatif tekrar ekonomik hayatına devam edebilmekte, alacaklıları da dahil olmak üzere tüm taraflar bu durumdan karlı çıkabilmektedir.

Erteleme süresinin hangi tarihten itibaren işlemeye başlayacağına gelince; doktrinde bazı yazarlar sürenin erteleme kararının ilanından itibaren işlemeye başlayacağını ileri sürmekte ise de, ilanın esas itibarıyla üçüncü kişiler bakımından önem taşıması karşısında, erteleme kararının tüm etkilerinin ilandan itibaren işlemeye başlayacağını kabul etmek yerinde değildir. Nitekim İİK md.179/b' de, erteleme kararının etkileri sayılmaya başlanırken, “erteleme kararı üzerine” ifadesine yer verilmiştir ki, bu da erteleme kararına bağlanan etkilerin erteleme kararı ile hüküm doğurmaya başlayacağını göstermektedir. Bu bağlamda, özellikle erteleme süresinin erteleme kararı tarihinden itibaren işlemeye başlaması, üçüncü kişiler bakımından ise erteleme kararının etkilerinin ilan ile başlaması sisteme daha uygundur(Öztek 2006: 71).

Sonuç olarak iflasın ertelenmesi işleminde süre, 6728 sayılı kanunla yapılan en son değişiklikle, uzatma süresi de dahil olmak üzere, toplam iki yıl olarak belirlenmektedir.

2.4. İflasın Ertelenmesi İşleminin Sürece Etkileri

Sermaye şirketlerinde ve kooperatiflerde uygulama alanı bulan iflasın ertelenmesi işleminin kararı mahkeme tarafından alındıktan sonra, bu sürecin, başvuru yapan sermaye şirketi veya kooperatife, alacaklılara ve devlete belirli etkileri bulunmaktadır.

Mahkeme tarafından bir sermaye şirketi veya kooperatif hakkında verilen iflasın ertelenmesi işleminin en kayda değer belirtisi iflas kararının ve bu kararın etkilerinin geçici bir süre içinde bekleme dönemine bir diğer deyişle bir çeşit rehabilitasyon dönemine girmesidir. Uygulamada ise en önemli özelliğinin borçlu şirketin mal varlığının korunmasına dair ve buna yönelik tedbirlerin mahkemece alınması olduğu görülmektedir. Bu konuda yasamızda bir düzenleme bulunmamakla birlikte, tedbir kararlarının alındığı ve uygulamaya konulduğu görülmektedir(Yüksel 2006: 110).

İflasın ertelenmesi işleminden yararlanan bir sermaye şirketi veya kooperatif, erteleme talebinin etkisiyle, konkordato veya iflasta olduğu gibi malvarlıkları üzerindeki tasarruf hakkını kaybetmemektedir.

İflasın ertelenmesi işleminin sürece olan en önemli sonucu 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre yapılan alacak takipleri de dahil olmak üzere tüm takiplerin mahkeme tarafından durdurulabilmesidir. Bu konuyla ilgili olarak İcra İflas Kanunu 179/b maddesinde "*Mahkeme ayrıca şirketin veya kooperatifin malvarlığının korunması ve faaliyetlerinin yürütülmesi için gerekli olan tedbirleri alır; 179/b maddesinin ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri saklı kalmak ve toplam iflasın ertelenmesi süresinden sayılmak kaydıyla, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takipler de dâhil olmak üzere şirket veya kooperatif aleyhine takip yapılmasını yasaklayabilir veya evvelce başlatılmış takipleri durdurabilir. Bu süre içinde ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları uygulanmaz; bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez(İİK md.179/b)*, denilmektedir.

Alacak takiplerinin durması, alacaklıların alacaklarından vazgeçmesi anlamına gelmemektedir. Alacak takiplerinin hangi süreçte olduğu önemli görülmemekte ve iflasın ertelenmesi işleminin sonuçlanmasına kadar bekletilmesi öngörülmektedir.

Mahkeme iflas kararı vermezden evvel ihtiyati tedbir kararıyla alacak takiplerini durdurabilir mi? Bu sorunun cevabı uygulamada ve doktrinde rastlanıldığı yönündedir.

Uygulamada ve öğretilerde mahkeme tarafından yapılacak değerlendirme süresinin uzun olacağı düşünülerek bu yönde kararlar verilmiştir. Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin bir kararı da bu yöndedir. "*Davacı vekili... vadelerinde ödenmeyen senetlere dayanarak iflas yolu ile takibe geçildiğini, davalının takibe itiraz ettiğini ileri sürerek davalıların iflasına karar verilmesini istemiştir... Davalı vekili... iflasın ertelenmesi için açılan davanın derdest olduğunu... belirterek davanın reddini istemiştir. Mahkemece davalının takibe itirazının haksız olduğu, depo emrinde gösterilen meblağın ödenmediği gerekçesiyle... iflasına karar verilmiş, hüküm davalı vekilince temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve özellikle iflasın ertelenmesi talebi üzerine ticaret mahkemesince tedbir kararı verilmediğinden erteleme talebinin sonucu*

beklenmeyerek davaya devam edilmesinde bir isabetsizlik bulunmamasına davalının... temyiz itirazlarının reddi gerektirmiştir(Öztek 2006: 63).

İcra İflas Kanunu borçlu aleyhine açılan tüm takip davalarının durdurulabileceğini sadece 206. maddede belirtilen alacaklılar için böyle bir şeyin mümkün olamayacağını öngörmektedir. Alacaklılar ise alacak takiplerinin sonuçlanmasını iflasın ertelenmesi süresinin sonuna ertelemek zorundadırlar. İflasın ertelenmesi kararı mahkeme tarafından verilmeden önce başlatılan hacizlerde, iflasın ertelenmesi sürecinde uygulaması durdurulabilmekte fakat kaldırılmamaktadır. Hacze konu olan mal veya hammadde mahkeme tarafından kontrol altına alınmışsa mahkeme işletmenin sürekliliği için bu mal veya hammadde ya da tesis, makine ve cihazı tekrar şirket veya kooperatifin kullanımına verebilmektedir.

Öztek, yukarıda belirtilen durumu Bankacılar Dergisi'nde yayımlanan makalesinde aşağıdaki gibi belirtmektedir.

Erteleme kararı, daha önce başlatılmış icra ve iflas takiplerini durduracağına göre, bu takipler çerçevesinde vaaz edilmiş hacizlerin akıbeti ne olacaktır? Yargıtay, haklı olarak, iflasın ertelenmesiyle birlikte veya iflasın ertelenmesinden sonra, mevcut hacizlerin kaldırılmasına karar verilemeyeceği görüşündedir. Kanun sadece takiplerin duracağından veya başlatılmayacağından bahsettiğine göre, erteleme kararının geriye yönelik bir etkisi bulunmamaktadır. Başlamış olan takipler erteleme kararıyla duracağına göre, o zamana kadar bu takipler çerçevesinde yapılmış olan işlemlerin geri alınmaması ve hacizlerin kaldırılmaması normaldir. Ancak, mahcuz mal muhafaza altına alınmışsa mahkeme, işletmenin çalışması ve şirketin kurtarılması için gerekli gördüğü takdirde ve kayda değer bir değer kaybına da neden olmayacaksa, bu mahcuz malın işletme içinde kullanılabilmesine karar verebilir. Bu durumda mahcuz malın yediemin olarak örneğin kayyımına tevdi edilmesi uygun olur. Borçlu şirketin ihtiyacı olan hammadde ve yarı mamul maddeler üzerindeki hacizler bakımından ise doktrinde, bu malları tazyit eden hacizlerin kaldırılarak şirkete teslim edilmelerinin mümkün olduğu, ancak bunun yapılabilmesi için başka malların üzerine mahcuz malların değeri kadar haciz konulması veya bu tutarda teminat gösterilmesi gerektiği ifade edilmektedir(Öztek 2006: 63-64).

İflasın ertelenmesi işleminin kararı alınmadan önce, borçlu olan bir sermaye şirketi veya kooperatifin banka hesaplarında bulunan mevduatlar üzerindeki blokaj ve hacizde erteleme kabul edildikten sonra kaldırılamamaktadır. Sadece mevduat hesapları üzerindeki takip durur. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin kararı da bu yöndedir. "*İflasın ertelenmesi, borca batık durumda olan bir sermaye şirketi ve kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olması halinde iflası önleyen bir kurumdur. İflasın ertelenmesinde amaç, sermaye şirketi ve kooperatifin ekonomi içinde kalarak faaliyetine devamını sağlamak ve alacaklıların iflası bağlı olumsuz sonuçlardan etkilenmemesidir. İflasın ertelenmesi talebinin amacı gözetildiğinde tedbirlerin işletmenin faaliyetlerini sürdürerek durumun düzeltilmesine engel olmaması gerekir. Ancak erteleme talebinin kabulü sonucunda alınacak tedbirler yasal sınırlar içerisinde değerlendirilmelidir. Mahkemece iflasın ertelenmesi ile birlikte şirketlere ait banka mevduatları üzerindeki hacizlerin ve bloke şerhinin kaldırılmasına karar verilmiştir. İİK.nun 179/b maddesinin birinci fıkrasına göre erteleme talepleri üzerine borçlu aleyhinde 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur. Takiplerin durması takibin bulunduğu aşamada kalması anlamında olup hacizlerin ve bloke kayıtlarının kaldırılması usul ve yasaya aykırıdır(Y.19.H.D. 07.04.2005 T.,2005/448 E., 2005/3753 K.; Öztekin 2006: 64)*

İcra İflas Kanunu 179/b maddesinin ikinci paragrafındaki hüküm, taşınır, taşınmaz veya ticari işletme rehniyle temin edilmiş alacaklar açısından takip yapılabileceğini daha önce açılan takiplerin devam edebileceğini ve yargılama süresi içinde de tekrar takip başlatılabileceğini belirtmektedir. Fakat bu takipler sebebiyle mahkeme koruma tedbiri alamamakta ve üzerinde rehin bulunan malın satışını gerçekleştirememektedir. Bahsi geçen kanun maddesi zikredilen durumu "*Erteleme sırasında taşınır, taşınmaz veya ticari işletme rehniyle temin edilmiş alacaklar nedeniyle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir; ancak bu takip nedeniyle muhafaza tedbirleri alınamaz ve rehinli malın satışı gerçekleştirilemez. Bu durumda erteleme süresince işleyecek mevcut rehinle karşılanamayacak faizler teminatlandırılmak zorundadır(İİK. md. 179/b),* şeklinde açıklamaktadır.

İflasın ertelenmesi işleminde icra takibi yapan kişiliğin özel veya kamu kişiliği olmasının bir önemi bulunmamaktadır. İflasın ertelenmesi işlemi için mahkemeden talepte bulunan bir sermaye şirketi veya kooperatifin vergi dairesi veya sosyal güvenlik kurumu borçlarından dolayı takibi de mahkeme tarafından durdurulmakta fakat takip işlemi kaldırılamamaktadır.

Sonuç olarak iflasın ertelenmesi işlemi, borç batağına saplanan bir sermaye şirketi veya kooperatifin daha rahat hareket edebilmesini ve mahkemeye sunmuş olduğu iyileştirme projesini rahat uygulayabilmesini sağlamak adına, kanun düzenleyiciler tarafından geliştirilmiş bir kurtarma ve ekonomik hayata kazandırma etkisi olan hukuki yapıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BORCA BATIKLIK, BORCA BATIKLIK BİLANÇOSU VE İYİLEŞTİRME PROJESİ

3.1. Borca Batıklık

3.1.1. Borca Batıklık Kavramı

İflasın ertelenmesi işlemi kanun mevzuatlarında sadece sermaye şirketleri ve kooperatiflere tanınan bir hak olarak görülmektedir. Bir sermaye şirketi veya kooperatifin, iflasın ertelenmesi işleminden faydalanabilmesi için borç batağında olması gerektiği de yine kanun mevzuatlarından anlaşılmaktadır.

İflasın ertelenmesi işleminin önemli şartlarından olan borca batıklık halinin mahkemeye bildirilmesi kanuni bir zorunluluktur. Borca batıklık durumu, sermaye şirketi ya da kooperatif tarafından mahkemeye sunulan bilançonun asliye ticaret mahkemesi tarafından incelenmesi sonucu belirlenmektedir. Mahkeme, borca batıklığın vukuu bulup bulmadığını iflas konusu içerisinde incelemeye almaktadır. Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde iflasın ertelenmesinin talep edilmesi ise iflas davasından farklı bir konu içermektedir. Borca batıklık halinin belirlenmesinde ön şart iflas davasının mahkemeye açılmasıdır. İflasın ertelenmesi işleminin gerçekleşebilmesinin ön şartları ise, haklarında mahkemeye iflas davası açılan sermaye şirketi ya da kooperatifin mali yapısında iyileştirme ümidinin olması ve iflasın ertelenmesi işleminin talep edilmesidir. Borca batıklık bildirimini ile mahkemeye başvuru yapan bir sermaye şirketi veya kooperatif adına mahkeme tarafından gerekli inceleme yapıldıktan sonra iflas kararı veya iflasın ertelenmesi kararı çıkması mümkündür.

Kanun mevzuatlarında borca batıklığın kesin bir tanımı bulunmamaktadır. Yalnız borca batıklığın tanımı olarak kullanabilecek çeşitli hükümler vardır. Bu hükümlerden ilki 6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesinin ikinci paragrafında geçmektedir ve borca batıklık bu kanunda "*şirketin aktifleri şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediği takdirde(ETTK. md. 324/II)*, şeklinde tanımlanmaktadır. Borca batıklık, 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nun

376/3. maddesinde eski Türk Ticaret Kanunu'na benzer bir şekilde tanımlanmakta ve anılan bu kanunda "*Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartır. Bu bilançodan aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde.. (YTTK. md. 376/3), denilmektedir.*

Ülkemizde icra ve iflas davalarını konu edinen 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 179. maddesi de borca batıklık kavramını "*Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilançoya göre borca batık olduğu..(İİK. md. 179) şeklinde belirterek, muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenmiş bir ara bilançoda aktiflerin, kısa ve uzun vadeli borçları karşılamaya yetmemesini borca batıklık olarak belirtmektedir. Öğretide çoğu kez pasif kelimesi kullanılsa da pasif kalemlerin içerisinde şirket veya kooperatifin öz sermaye kalemleri de bulunmaktadır. Bu sebepten ötürü kısa ve uzun vadeli borçları karşılayamaması şeklinde kullanılması daha isabetli olmaktadır.*

Kooperatifler kanununun 63. maddesi de borca batıklığı belirtirken "*Kooperatifin aczi halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut ise yönetim kurulu piyasada cari fiyatlar esas olmak üzere, derhal bir ara bilançosu tanzim eder. Son yılın bilançosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilançosu veyahut daha yukarda sözü geçen ara bilançosu kooperatif mevcudunun, borçlarını artık karşılamayacağını belirtiyorsa...(KK. md. 63) şeklinde belirtmekte ve aktif kavramı yerine kooperatif mevcudu kavramını kullanmaktadır.*

Yukarıda belirtilen kanun maddelerinden yola çıkarak öğretide borca batıklık kavramını farklı şekillerde tanımlamaktadır. Bu tanımlar içerisinde en fazla kullanılan, İcra ve İflâs Kanunu'nun 179. maddesine benzerlik gösteren, "şirketin pasiflerinin aktiflerinden fazla durumda olması" tanımıdır. Farklı bir tanımda, "malvarlığındaki aktif değerler toplamının pasif değerli kalemleri karşılayamaması" şeklinde yapılmaktadır. Diğer bir tanım ise, bir sermaye şirketi veya kooperatifin bilançosunun aktif tarafını oluşturan malvarlığını aşan ölçüde borç altına girmesi borca batıklık durumudur" şeklinde yapılmaktadır. Başka bir tanıma göre de borca batıklık "şirketin aktif değerleri ile şirket borçlarının karşılaştırılması halinde,

şirketin borçları daha fazla bir değere sahipse, borca batıklık gerçekleşmiştir denilmektedir. Genel olarak kabul edilen ve herkesin çoğu kez kullanmış olduğu tanımsa, “şirketin mevcut ve alacaklarının toplamının şirket borçlarını karşılamaya yetmiyor olması” biçimindedir.

Yargıtay kararlarında ise borca batıklık “*Borca batıklık anonim şirketin aktiflerinin borçlarını ödemeye yetmemesidir*”, *Sermayenin 2/3 unun karşılıksız kalması şirketin borca batık durumda olduğunu göstermez*” denilerek; diğer bir kararında da “borca batıklık, *“iflası istenen sermaye şirketinin aktifinin, pasifini karşılayamaması halidir*”(Yılmaz 2009: 105) şeklinde açıklama bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen tüm tanımların göz önüne alınması durumunda borca batıklık kavramı; ticari faaliyetle iştigal eden bir şahıs, sermaye şirketi veya kooperatifin, envanterinde bulunan varlıklarının satış değerleri üzerinden değerlendirilmesi sonucu oluşturduğu bilançosundaki aktif değerlerinin pasif değerlerini karşılayamaması, şeklinde tanımlanabilmektedir.

3.1.2. Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklığın Tespit Edilmesi Durumu

İşletmeler ticari hayatlarında çeşitli sebeplerden ötürü kimi zaman borçlarını ödeyememe durumuyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Borcunu ödeyememek veya borç taksitlerinde geciktirme ya da bir kaçını ödeyememe gibi durumlarla karşı karşıya kalmak, hiçbir ticari işletmenin istemeyeceği bir eylemdir.

Ticari faaliyette bulunan bir şahıs, sermaye şirketi veya kooperatifin borca batıklıkla karşılaşmadan önce yönetici veya yönetim organlarının iyi bir denetmen olması gerekmektedir. Bu şekilde işletmesinin kötüye gidip gitmediğini devamlı kontrol ederek önlemlerini alacak, iyi giden durumların devamını sağlayıp, kötü gözüken kısımlarını iyileştirilmesinin önlemini alarak, ticari faaliyetlerine devam etmenin imkanına kavuşacaklardır. Bu şartların sağlanabilmesi ise mali tabloların (bilanço, gelir tablosu vb.) iyi bir şekilde analiz edilmesi ve işletme içi kontrolün sağlanması ile mümkün görülmektedir.

Mali analiz, bir işletmenin mali bilgilerinin belirli teknikler yardımıyla analiz edilmesi, raporlanması ve bu raporların yorumlanarak işletme hakkında bir yargıya varılması faaliyetlerinin bütünüdür. Daha geniş bir yaklaşımla mali analiz; bir işletmenin mali durumunun ve mali yönden gelişmesinin yeterli olup olmadığını belirlemek için, mali tablo kalemlerindeki değişikliklerin, kalemler arasındaki ilişkilerin, zaman içinde göstermiş oldukları eğilimlerin incelenmesi ve gerektiğinde belirlenen standart ve sektör ortalaması ile karşılaştırılarak yorumlanması faaliyetlerinin bütünü olarak tanımlanabilir(Çabuk, Lazol 2016: 151).

Mali tabloların analizi işletme yöneticileri, işletmeye kredi verenler ve sermayesi piyasada kota edilmiş şirketlere yatırım yapmayı düşünenler tarafından kullanılmaktadır. İşletmenin faaliyetleri hakkında bilgi sağlamak, işletme kapasitesinin ölçülmesi, işletmenin nakit yapısı, karlılık derecesi ve işletme giderlerinin yönetimi, ürün ve müşteri memnuniyeti, personel verimliliği, maliyet politikalarının belirlenmesi veya alternatif maliyetlere yönelme, işletmenin borç ödeme gücünün belirlenmesi, kar dağıtım yöntemi ve işletmenin yatırıma elverişli olup olmadığı konusunda bilgi edinme eylemi, mali tabloların iyi bir şekilde analiz edilmesi sonucu elde edilen verilerle mümkün olmaktadır.

İşletmeler, içinde buldukları döneme ait likidite, işletme verimliliği, karlılık oranı ve mali yapıdaki değişimler hakkındaki bilgiyi, mali tablolarının bir kaç döneminin birbiriyle karşılaştırılması sonucunda meydana gelen değişimlerin tespit edilip yorumlanmasını, önceki dönem bilgileriyle, işletmenin baz aldığı standart bilgilerin, işletmenin faaliyet gösterdiği alan bilgilerinin veya örnek alınan işletme bilgilerinin karşılaştırılması sonucu elde edilen verilerin yorumlanmasını da mali tabloların analiz edilmesi sonucu sağlamaktadır.

Yukarıdaki paragraflarda belirtilen analizleri yapmayan ticari işletmelerin önünü görmesi ve ticari hayatlarına devam etmeleri mümkün görülmemektedir. Bu duruma düşen ticari işletmelerin borca batıklık haliyle karşılaşması ise kaçınılmazdır.

Farklı ülke uygulamalarında iflas ve şirketler hukukunda genelde üç farklı borç ödeme gücü diğer bir ifade ile borca batıklık (solvency) testi ile karşılaşılmaktadır. Her üç test farklı durumları ölçmektedir. Şirketin vadesi gelmiş borçlarını ödeyebilme gücünü ölçen test, şirketin sürekliliği ya da tasfiyesi baz

alınarak uygulanan, varlıklarının geleceğe uygun değerinin borçların nominal değerini geçip geçmediğini ölçen test ve şirketin yeterli sermayesinin olup olmadığını belirleyen test(Yılmaz 2009: 112).

Yukarıda bahsi geçen testlerin gerçekleştirilmesinde ise kimi ülkelerde sadece bilanço testi yeterli görülürken, kimi ülkelerde bilanço testinin yanında nakit akış testinin de yapılması öngörülmektedir. Ayrıca bu testlerin uygulanış şekillerinde de farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin İtalya'da, şirketin iflas durumunda olduğunun kabulünde sadece bilanço testi tek başına kabul edilmemektedir. İngiltere'de, nakit akım testi ile birlikte bilanço testi uygulanmaktadır. Bilanço testi uygulanırken koşullu ve muhtemel yükümlülükler dikkate alınırken, koşullu ve muhtemel varlıklar kapsam dışı tutulmaktadır. ABD iflas kanununda borç ödeme gücü kavramı, bir şahsın borçlarının toplamının şahsın tüm mallarının gerçeğe uygun değerinden büyük olması şeklindeki finansal durum, olarak tanımlanmaktadır. Bunun tespiti için ise bilanço testi uygulanmaktadır. Borçlar bilanço testinde nominal değerleri ile değerlendirilmekte, koşullu varlık ve yükümlülükler ise gerçekleşme olasılıkları göz önünde bulundurularak değerlendirilip bu tür yükümlülüklerin veya varlıkların bugünkü değeri veya beklenen değeri hesaplanmaktadır(Yılmaz 2009: 113).

Ülkemiz mevzuatlarında ise uygulama; Türk Ticaret Kanunu'nda, bir sermaye şirketi ya da kooperatifin düzenlemiş olduğu son yıllık bilançodaki mali verilerden sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle kaybı söz konusu olduysa yönetim kurulunu, genel kurulu hemen toplantıya çağırarak, genel kurulu konu ile bilgilendirmekle ve mümkünse iyileştirici önlemleri genel kurula sunmakla sorumlu tutmaktadır. Genel kurul da bu çağrı ve bilgilendirmenin sonunda, kaybolan üçte iki sermayenin tamamlanması veya üçte bir sermaye ile ticari faaliyete devam edilmesi noktasında karar almaya zorlanmakta, aksi takdirde şirket veya kooperatifin kendiliğinden sona ereceği belirtilmektedir.

Mevzuatlarımız, şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler olduğu takdirde, yönetim kurulunu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre, hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkarmakla sorumlu tutmaktadır. Kanunlar ayrıca bu bilançodan aktiflerin şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması durumunda yönetim kuruluna, bu

durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirme ve şirketin iflasını isteme(TTK. md. 376) yükümlülüğü getirmektedir.

Kanun, sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplamının yarısının karşılıksız kalması hükmüyle, ticari işletmelerde sermaye kontrolünün önemini vurgulamaktadır. Kanunun vurguladığı diğer bir unsur ise, şüphe uyandıran işaretlerin varlığının söz konusu olduğu anlarda, hemen ara bilançonun hazırlanması gerektiğidir.

Bir sermaye şirketi veya kooperatifin borca batık olduğu işçi ücretlerinin ödenememesi, hammadde veya ticari mal tedarikinin zorlaşması, kredi alınamaması, şirket veya kooperatifin devamlı icra ve iflas takipleriyle karşı karşıya kalması, senetlerin sürekli protestoya uğraması, alacak davalarının kaybedilmesi, büyümek için yatırım yapılamaması, eğer şirketin sermayesi halka arz edilmişse hisse senetlerinin devamlı değer kaybetmesi gibi etkenlerden belirlenebilmektedir. Bu gibi durumlarla karşı karşıya kalan bir sermaye şirketi veya kooperatif ivedilikle bir ara bilanço hazırlayarak borca batık olup olmadığının tespitini yapmalı ve gerekli önlemleri almalıdır. Bu tür izlerin ortaya çıkması sonucunda oluşturulacak olan ara bilançonun hangi zamanda düzenlenmesi gerektiğine dair bilgi ise kanun mevzuatlarımızdan anlaşılabilir. Yalnız kanun böyle durumlarda yöneticileri ivedilikle ara bilanço çıkarmak ve borca batıklığı bildirmekle yükümlü tutmaktadır. Ara bilanço sadece borca batık durumlarda çıkarılmamalı şirket sermayesinin üçte ikisinin karşılıksız kaldığının tespit edilmesi, sermaye kaybının gerçekleşip gerçekleşmediği sonucunda da oluşturulmalıdır.

Şirket veya kooperatifin bazen yukarıda sayılan etkenlerden biri veya birkaçı ile karşı karşıya kalması her zaman borca batık durumda olduğu anlamına gelmemektedir. İşletmeler bazen sektörel, mevsimsel ve çeşitli nedenlerle nakit sıkıntısı çektikleri dönemler yaşayabilmektedir. Aktif yapısı sağlam olan bir sermaye şirketi veya kooperatif, aktif kalemlerinden birini nakde çevirmek yoluyla veya kredi temini yoluyla bu gibi darboğazları aşabilmektedir.

Öğretide bilanço testi çeşitli açılardan eleştirilmektedir. Öğretideki bir görüşe göre, bilanço testi ile şirketin borçlarını ödeme gücünün olmadığı ortaya çıkması her zaman nihai sonuç vermez. Zira bağlı ortaklık konumundaki negatif bilançoya

sahip bir şirket, ana şirket tarafından destekleniyorsa borçlarını ödeyebilme yeteneğine sahip olabilir(Yılmaz 2009: 114).

Kanunlardan, özellikle borca batıklık kavramının geçtiği Türk Ticaret Kanunu'nun 376. maddesinden anlaşılacağı üzere borca batıklık eyleminin tespit edilebilmesi için bilanço gerekli bir mali tablodur. Yargıtay almış olduğu çoğu kararlarda buna vurgu yapmakta ve aşağıda belirtilen biçimlerde açıklamalarda bulunmaktadır. Yargıtay 19. Hukuk dairesinin bir açıklaması şöyledir; "*.....Şirketin borca batık durumda olup olmadığının tespiti için TTK.'nun 324/2. maddesi uyarınca aktiflerin satış değerleri üzerinden düzenlenecek olan ve şirketin gerçek mal varlığı hakkında bilgi vermeyi amaçlayan bir mal varlığının tespiti bilançosu gerekir..* Bu Yargıtay kararında geçen eski Türk Ticaret Kanunu 324/2. maddesinin yerini yeni Türk Ticaret Kanunu'nda 376. madde almaktadır. Borca batıklık durumunun tespiti ve bu tespitin bilanço üzerinden yapılması ile ilgili Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin aldığı bir kararında da "*Borçlu şirketler iflasın ertelenmesi talebinde bulunduğuna göre öncelikle borca batıklık halinin mevcut olup olmadığı saptanmalıdır. Bu durumda düzenlenecek borca batıklık bilançosunun anonim şirketlerin gerçek malvarlığı değerini yansıtması gerekir. Borca batıklık halinin tespiti için tüm aktiflerin paraya çevirme değerleri, yani piyasadaki satış sırasında gerçekleşebilecek fiyattan bilançoya geçirilmelidir. Aktif bu şekilde saptandıktan sonra borca batıklık durumu saptanmalı ve şirket borca batık değilse talep reddedilmelidir..*"(Yılmaz 2009: 117), denilmektedir.

Sermaye Piyasası Kurulu'nun çıkarmış olduğu yönetmelikler, Türk Ticaret Kanunu'nun 376. maddesine atıfta bulunmakta fakat uygulamada Türk Ticaret Kanunu'ndan farklılıklar göstermektedir. Sermaye Piyasası Kurulu'nun 10.04.2014 tarih ve 11/352 sayılı kararında;

A- Türk Ticaret Kanunu'nun 376. maddesinin birinci fıkrasının uygulanması ile ilgili olarak şeklinde belirtilen başlığı altında, Sermaye Piyasası Kurulu açısından borca batıklık halinin tespiti için dikkate alınması gereken finansal tabloların Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları'na uyumlu finansal tablolar olması gerektiği açıklanmaktadır. Kurul kararı metni aşağıda belirtilmektedir.

A- TTK'nın 376'ncı maddesinin birinci fıkrasının uygulaması ile ilgili olarak;

Sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplamının yarısının karşılıksız kaldığına ilişkin tespitin, Kurulumuzun II-14.1 sayılı "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği" (II-14.1 Tebliği) çerçevesinde hazırlanıp kamuya açıklanan yıllık finansal durum tablolarından (bilanço) yapılmasına,

Sermaye kaybının tespitinde II-14.1 Tebliği uyarınca hazırlanan finansal durum tablosunda (bilanço) yer alan kalemler dikkate alınarak, [(Sermaye + Kanuni Yedek Akçeler) – Özkaynaklar] / (Sermaye + Kanuni Yedek Akçeler)] formülünün uygulanmasına, (Özkaynaklar tutarı, konsolide finansal tablo düzenleyenler için "Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar" kalemi değil özkaynakların tamamı olarak dikkate alınacaktır.)

Sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplamının yarısının karşılıksız kaldığının tespiti halinde, şirket yönetim kurulunun genel kurulu derhal toplantıya çağırmak ve iyileştirici önlemleri genel kurula sunmakla yükümlü olduğuna...(<http://www.spk.gov.tr>), denilmektedir.

Ülkemizde gerçekleştirilen muhasebe uygulamaları, devlette, bankacılık ve finans kurumlarında, genel ticari işletmelerimizde ve sermaye piyasası kuruluna bağlı sermayesi halka arz edilmiş büyük şirketlerde farklılıklar göstermektedir. Devlet organizasyonlarında devlet muhasebesi, bankacılık ve finans kurumlarında Bankacılık Tekdüzen Hesap Planı, genel ticari işletmelerimizde Tekdüzen Muhasebe Sistemi Genel Tebliği'ne göre yapılan uygulama ve sermayesi halka arz edilmiş şirketlerde Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'na uyumlu muhasebe uygulamaları mevcuttur.

Kamuya bağlı iktisadi teşekküller ve Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu'na devredilen bankalar, iflaslarının açıklanmasından sonra iflasın ertelenmesi işlemine başvuru yapamamaktadırlar. Kanunların bu hakkı sermaye şirketleri ile kooperatiflere tanıdığı tezin önceki bölümlerinde belirtilmektedir.

Sermayesi halka arz edilen sermaye şirketlerinin dışında kalan diğer şirketler ve kooperatifler borç batağı bildiriminde bulunurken Tekdüzen Muhasebe Sistemine göre düzenlenen bilançolarını kullanmaktadırlar. Bu bilançolardan borca batıklık

durumu tespiti yapılırken (**sermaye + kanuni yedek akçeler**) / 2 şeklinde bir formül geliştirilmekte ve bu formüle göre sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısı zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anda yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırarak bilgilendirmesi ve iyileştirici önlemleri genel kurula sunması istenmektedir.

Sermaye Piyasası Kurulu'na bağlı sermayesi halka arz edilen büyük ölçekli şirketlerde ise II-14.1 tebliğinde belirtildiği şekilde borca batıklığın tespitinde kullanılan bilançoların TMS. ve TFRS.'ye uyumlu bilançolar olması gerektiği vurgulanmakta ve yukarıda belirtilen formül

[(Sermaye + Kanuni Yedek Akçeler) - Özkaynaklar] / (Sermaye + Kanuni Yedek Akçeler), şeklinde uygulanmaktadır.

Bu şekilde bir ayrımın yapılması muhasebe uygulamaları genel tebliğinde belirtilen değerlendirme ölçüleriyle TMS. ve TFRS.'de belirtilen değerlendirme ölçüleri arasındaki farklılıklardan meydana gelmektedir. Muhasebe uygulamaları genel tebliğine göre sermaye yedeklerinden sadece hisse senedi ihraç primlerinden kaynaklanan bir gelir meydana gelirse özkaynaklar kaleminde değişiklik oluşmaktadır bu değerler olmadığı takdirde herhangi bir değişiklik olmamaktadır. TMS. ve TFRS.'de ise bazı varlıkların değerlendirilmesi sonucu kapsamlı gelir belirlemekte ve bu özkaynaklarda değerlendirilmektedir. Sermaye Piyasası Kurulu da bu ve benzeri sebeplerden böyle bir formül geliştirmiştir.

Sermaye Piyasası Kurulu'nun yapmış olduğu formülde "sermaye + kanuni yedek akçeler" ifadesi aynen korunmaktadır. Burada TTK'dan farklı olarak zarar değerlendirme ilkeleri nedeni ile daha az olacaktır. Çünkü özkaynak toplamı dikkate alındığında şayet varsa kapsamlı gelirler kadar birikmiş zarar fiilen azalmış olacaktır(Altay 2016: 456).

Sermaye Piyasası Kurulu'nun almış olduğu bir karara göre, şirketin zarar nedeni ile sermayesinin tamamı yok olsa yani karşılıksız kalsa bile borca batıklık bilançosuna göre varlıkların gerçek değeri borçları ödemeye yetiyorsa şirketin iflası istenmeyecek olup şirket normal yoluna devam edecektir. Zararın çözümü için tedbirler ayrıca alınmalıdır(Altay 2016: 49).

Sermaye Piyasası Kurulu'nun almış olduğu kararlara göre de Şirketi yöneten yönetim organının sorumluluğu TTK.' da belirtilen yükümlülüklerle aynıdır. SPK'da da yönetim kurulu, borca batıklık testini yapmak için bilanço çıkarmak, durumun kötü olduğunu tespit ettiğinde genel kurulu toplantıya çağırarak bilgilendirmekle yükümlü tutulmaktadır. Genel kurulsay, sermayenin 1/3' ile yetinilmesi veya sermayeyi tamamlama konusunda karar almasıyla ilgili olarak sorumlu tutulmaktadır.

İcra İflas Kanunu ve Kooperatifler Kanunu borca batıklığın tespitinde Türk Ticaret Kanunu'na benzer ifadeler kullanmaktadır.

İcra İflas Kanunu'nun 179. maddesinde "*Sermaye Şirketleri ile kooperatiflerin, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilançoya göre borca batık olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya Şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflasına karar verilir. Şu kadar ki, idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri, Şirket veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini son bir yıldan uzun süre ile Şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir(İİK. md. 179)* denilmektedir. İcra İflas Kanunu'nda da tıpkı Türk Ticaret Kanunu'nda olduğu gibi borca batıklığın tespiti için bir bilanço gerekmektedir. Bu bilançoya göre aktiflerin piyasa satış değerleri üzerinden düzenlenmesi sonucunda çıkan aktif değerin borçları karşılayamaması borca batıklık olarak belirtilmektedir. İcra İflas Kanunu'nda da yönetim organlarının görevi Türk Ticaret Kanunu'yla paralellik göstermektedir.

Kooperatifler Kanunu'nun 63. maddesinde ise "*Kooperatifin aczi halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut ise yönetim kurulu piyasada cari fiyatlar esas olmak üzere, derhal bir ara bilançosu tanzim eder. Son yılın bilançosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilançosu veyahut daha yukarda sözü geçen ara bilançosu kooperatif mevcudunun, borçlarını artık karşılamayacağını belirtiyorsa yönetim kurulu, Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde evre ve Şehircilik*

Bakanlığına da keyfiyeti bildirir ve genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırır.

Pay senetleri çıkarılmış olan bir kooperatifte son yılın bilançosunda kooperatif varlığının yarısı karşılıksız kalırsa yönetim kurulu derhal genel kurulu toplantıya çağırarak durumu ortaklara arz eder. Aynı zamanda ilgili mahkemeye, Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına da bilgi verir. Ancak, ortakları ek ödemelerle yükümlü olan kooperatiflerde, bilançoda tespit edilen açık, üç ay içinde ortakların ek ödemeleriyle kapanmadığı takdirde Ticaret Bakanlığı ve yapı kooperatiflerinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da haberdar edilir(KK. md. 63) denilerek, kanunlar arasında uyum sağlanılmaya çalışılmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nda *en son yıllık bilanço* tabiri, İcra İflas Kanunu'nda ise *ara bilanço* tabiri kullanılmaktadır. Düşüncemize göre borca batıklığın tespiti için sermaye şirketleri ve kooperatiflerin, en azından üçer aylık periyotlarda düzenlediği geçici vergi dönemlerinde bu tür kontrollerini yapmaları ve buna göre hareket etmeleri daha uygun görülmektedir.

Borca batıklık kimi uzmanlara göre oran olarak da ifade edilmektedir. Bu görüşlere göre malvarlığının borçlara oranlanması sonucu birden küçük bir değer ifade ediyorsa borca batıklıktan bahsedilebilmektedir. Bu oran aşağıdaki gibi formüle edilebilmektedir,

$$\text{Malvarlığı} / \text{Borçlar} < 1$$

Bu oran ticari işletmelerde doktrine göre borçları karşılama veya genel ödeme gücü oranı olarak da adlandırılmaktadır.

Yukarda bahsi geçen formülde aktif varlıkların pasif varlıkları en az birebir karşılması gerekir sonucuna varabilmektedir. Oranın bir değerinden büyük çıkması ise sermaye şirketi veya kooperatifin borçlarını rahatlıkla karşılayabilecek bir finansal yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Mahkeme, kendisine sunulan bilanço aracılığıyla bir sermaye şirketi veya kooperatif hakkında borca batık olduğuna dair karar verebilmesi için bilirkişi atamaktadır. Atanan bilirkişiler, borç batağında olduğunu beyan eden sermaye şirketi

veya kooperatifin bilançosunu ve yasal defterlerini inceledikten sonra borca batıklığı tespit ederek bir rapor halinde mahkemeye sunmaktadırlar. Mahkeme bu rapor sonucunda borca batıklık hükmü veya reddine karar vermektedir.

3.1.3. Borca Batıklığın Tespit Edilme Derecesi

Borca batıklık şüphesinin doğması sonucunda oluşturulan borca batıklık bilançosunda beyan edilen değerlere göre, bir sermaye şirketi veya kooperatifin aktif kalemleri kısa ve uzun vadeli borçlarını karşılamaya yetmiyorsa, şirket yöneticisi veya yönetim kurulu bu durumu acilen mahkemeye bildirmek ve şirket ya da kooperatifin iflasını istemek mecburiyetindedir. Doktrinde borca batıklık bildiriminde bulunabilmek için borç kalemlerinin aktif kalemlerini bir Türk Lirası geçmesi dahi yeterli görülmektedir.

Yargıtay kararlarında ise bir oranlama söz konusu olup, iflasın ertelenmesi talebiyle mahkemeye başvuran bir sermaye şirketi veya kooperatifin bilançosundaki aktif değerlerin pasif değerleri karşılama oranının %20 ile %25'in altına düşmesi, iflas erteleme talebinin reddi yönünde sonuçlar doğurmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 25.5.2000 Tarih, 2000/2197 Esas, 2000/3957 sayılı kararı aşağıdaki gibidir.

".....Mahkemece davacının aktiflerinin pasifleri karşılama oranının 31.12.1998 tarihi itibarıyla %26, 30.04.1999 tarihi itibarıyla %20 olduğu, islahının mümkün bulunmadığı gerekçesiyle davacı şirketin iflasına karar verilmiş, hüküm müdahil B... AŞ. ve B... AŞ vekilince temyiz edilmiştir.

Davacı E...Menkul Değerler AŞ. İİK.'nun 179 ve TTK'nun 324. (burada eski kanun maddesi zikredilmiştir. 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nda bu madde 376. maddedir)maddesine dayanarak iflasına karar verilmesini istemiştir. Mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu alınan raporda aktiflerin pasiflerini karşılama oranının 31.12.1998 tarihi itibarıyla %20 olduğu, islahının mümkün olmadığı saptanmıştır(Yılmaz 2009: 123).

3.1.4. Borca Batıklık Durumunun Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması

3.1.4.1. Borca Batıklık Durumu ve İşletmelerde Sermaye Kaybı

Sermaye kaybı TTK.'na göre sermayenin belli bir kısmının değersiz hale gelmesidir. Bilanço zararıyla sermaye kaybı temelde benzer konular olmakla birlikte, her bilanço zararı sermaye kaybı olarak nitelendirilmemektedir. Sermaye kaybının TTK'na göre gündeme gelebilmesi için sermayenin en az yarısı ve daha fazlasının zarar nedeniyle erimesi gerekmektedir. Sermaye ve yedeklerin yarısı veya üçte ikisi ya da daha fazlasının zarar nedeniyle yok olması TTK.'nun 376. maddesine göre sermaye kaybı olarak nitelendirilmektedir. Sermaye kaybı son yıllık bilanço veya düzenleniyorsa, son ara dönem bilançosundan anlaşılabilir. Bilançoda sermayenin yarısı veya üçte ikisinin zarar nedeniyle erimesi sonucuna sermaye kaybı denir. Bu iki durumda da yapılacak işlem ve kanunun öngördüğü yaptırımlar farklıdır. En ağır durumda genel kurul karar almazsa iflas gündeme gelebilir(Altay 2016: 59)

Kanunlarda ise borca batıklık, aktif değerlerin muhtemel satış fiyatları üzerinden değerlendirilmesi sonucu oluşturulan bilançoda, aktif kalemlerin pasif değerleri yani şirket veya kooperatif borçlarını karşılayamaması durumu olarak nitelendirilmektedir. Bu tanımdan yola çıkılarak düşünüldüğünde borca batıklık kavramı sermaye kaybı kavramından daha ağır bir durumu dile getirmektedir.

Borca batıklık kavramı bir işletmenin yedek akçeler de dahil olmak üzere sermayesinin tamamını kaybetmesi durumudur.

Sermaye kaybı son yıllık bilançodan veya ara bilançodan esas sermayenin yarısının karşılıksız kaldığının anlaşılması olarak tanımlanmaktadır. Borca batıklıkta belirleyici ölçüt malvarlığı-borç ilişkisiyken, sermaye kaybında ölçüt özkaynaklar-esas sermaye ilişkisidir. Sermaye kaybı, bir son bilançodan veya ara bilançodan anlaşılır ve sermayenin yarısının veya üçte ikisinin karşılıksız kalması biçiminde ortaya çıkar. Borca batıklık ise aktiflerin satış fiyatı üzerinden düzenlenen ara bilançodan anlaşılır. Buna göre şirketin tüm aktifleri alacaklıların alacaklarını karşılamaya yetmiyorsa borca batıklık söz konusudur(Yılmaz 2009: 106).

İşletmelerde borca batıklık durumu aynı zamanda sermaye kaybını da beraberinde getirmektedir. Çünkü borca batıklık durumuyla karşı karşıya kalan bir ticari işletme, elinde bulunan tüm özkaynak kalemlerini de tüketmiştir.

Sermaye kaybı ve borca batıklıkta değerlendirme usüllerinde de farklılık söz konusudur. Sermaye kaybında işletmenin sürekliliği kavramından hareket edildiği için, yıllık bilanço ve bu bilançodaki değerler önem taşımaktadır. Borca batıklıkta ise hukuken güdülen amaç alacaklıların korunması olduğu için, yıllık bilançonun aktif ve pasifleri değil, borçların malvarlığı ile karşılanabilirliği önem taşımaktadır (Yılmaz 2009: 107).

3.1.4.2. Borca Batıklık Durumu ve İşletmelerde Bilanço Zararı

Bilanço zararı, işletmelerin ticari faaliyetleri sonucu özsermaye kaleminin esas sermayeden değer olarak alta düşmesi sonucu oluşan, özkaynaklar kalemi altında eksi değer ile ifade edilen dönem net zararı veya geçmiş yıl zararları kalemlerinden oluşan zararlardır.

Bir bilançonun bir dönem veya birkaç dönem peş peşe zarar göstermesi, bilanço sahibi işletmenin çok kötü durumda olduğunu işaret etmemektedir. Yalnız, bilanço zararı aktiflerde çok fazla bir kayıp meydana getirmeye başlarsa işletmenin geleceği tehlikeye düşüyor demektir ve yönetici veya yönetim organlarının bu hale karşı acil önlem almaları gerekmektedir.

Ticari işletmelerin faaliyetleri sonucu zarar ettiğini gösteren bilançoza zarar bilançosu denilmektedir. Bilançodaki zarar kalemleri eğer yedek akçelerle karşılanabiliyorsa bu zarara gerçek dışı zarar, karşılanamıyorsa gerçek zarar denilmektedir.

Borca batıklık ise bilanço zararı kavramından farklı bir şekli ifade etmektedir. Borca batıklık, bir sermaye şirketi veya kooperatifin aktiflerinin muhtemel satış fiyatları üzerinden oluşturduğu değerlerinin alacaklılarının alacaklarını karşılayamaması durumu olarak ifade edilmektedir. Borca batıklıkta gerçek zarar söz konusudur ve işletme sermayesinin tamamını yitirmektedir.

Zarar bilançosunda bilançonun aktifi ve pasifi bütün haliyle karşılaştırılırken, borca batıklığın tespitinde aktifler sadece borçlarla karşılaştırılacaktır. Ayrıca zarar

bilançosunda yıllık bilançonun değerleme ilkelerinden hareketle tespit yapılırken borca batıklığın tespitinde aktifteki kalemlerin satış fiyatları ile değerlendirilmeleri gerekmektedir. Bilançoda görünen zarar miktarı serbest yedek akçeler ile tamamen kapatılabiliyor ise gerçek olmayan zarar söz konusudur. Bu durumda bilanço borca batık değildir. Borca batık bilançoda zarar, sermayeyi ve yedek akçeleri aşmaktadır. Bu durumda gerçek zarar ve sermayenin eşitlendiği nokta, borca batıklık noktası olarak ifade edilebilir. Gerçek zarar sermayeyi aşarsa borca batıklık söz konusu olacaktır(Yılmaz 2009: 110-111).

3.1.4.3. Borca Batıklık Durumu ve İşletmelerde Likidite Yetersizliği

Likidite yetersizliği, bir işletmenin aktifinde bulunan nakit ve nakit benzeri varlıklarının, ödeme süreleri gelmiş olan kısa vadeli borçlarını karşılayamaması durumu, şeklinde ifade edilmektedir.

Borca batıklık kavramı ise kanun mevzuatlarımızda likidite yetersizliğinden farklı işlemler gerektiren, mahkeme tarafından atanan bilirkişilerce tespit edilen, sermaye şirketi veya kooperatiflerde iflasın ertelenmesi işlemi gerçekleşmediği takdirde sonucu iflas yargılaması ile biten bir konudur.

İşletmeler likidite yetersizliğine karşı kolay önlem alabilmektedir. Varlık yapısı kuvvetli olan bir işletme aktif kalemlerinin birinin satışı veya kredi kullanımı gibi yöntemlerle likidite sıkıntısını çözebilmektedir.

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi de vermiş olduğu bir kararında borca batıklık halini likidite yetersizliği kavramından ayrı tutarak "*Anonim şirketin borca batıklık nedeniyle iflasına karar verilebilmesi için öncelikle borca batık durumda olduğunun saptanması gerekir. Erteleme talebi üzerine alınan bilirkişi raporunda şirketin borca batık durumda olmadığı, ancak likidite sıkıntısı yaşadığı belirtilmiştir. Bu durumda mahkemece kayyımın erteleme devamında yarar bulunmadığına ilişkin raporu üzerine mahkemece anonim şirketin borca batık durumda olup olmadığı konusunda bilirkişi kurulundan rapor alınarak verilecek uygun sonuç çerçevesinde karar verilmelidir...* (<http://www.hukukturk.com>) şeklinde fikir belirtmektedir.

3.1.4.4. Borca Batıklık Durumu ve İşletmelerde Ödemeden Acizlik

Ödemeden acizlik her ne kadar borca batıklıkla karıştırılsa da borca batıklıkla eş değer değildir. Bir işletmenin ödemeden aciz hale düşmesi, ödeme süresi gelmiş borçlarının büyük bir oranını ödeyememesi, bunun süreklilik arz etmesi ve kısa vadede nakit ve nakde çevirebileceği kalemlerinin kısa vadeli borçlarını ödeme sürelerinde karşılayamaması şeklinde tanımlanabilir.

Borçların ifa edilememesi olgusu süreklilik arz etmiyorsa bu kavramdan söz etmek mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla bu halin geçici bir durum olarak ortaya çıkmaması gerekir. Ödemeden aciz halinin başlıca nedeni devamlılık gösteren ve vadesi gelmiş borçların önemli bir miktarının ifasına engel olan nakit eksikliğidir. Diğer bir deyişle işletmede baş gösteren nakit akış sıkıntısıdır(Arzova, Yavaş, Küçük 2016: 61).

Ödemeden acizlik halinde işletmenin tüm malvarlığına bakılmaz. Şirketin vadesi gelmiş borçlarını sürekli imkansızlık nedeniyle ödeyememesi durumu ödemeden acizliktir ancak, borca batıklık durumu vadesi gelmiş borçlarını ödeyememesi değil, tüm malvarlığıyla tüm borçlarını ödeyememesi durumudur. Ödemeden acizlik durumu finansal tablo analizinde kullanılan cari oran ve bunun açılımıdır. Yani cari oranın bir ve altında olması durumu ödemeden acizliği gösterir diyebiliriz. Şöyleki işletmenin brüt işletme sermayesi yani dönen varlıkları, kısa vadeli borçlarının ödemelerini yerine getirmeye yetmiyorsa işletme ödemeden acizdir. Ancak bu işletmede duran varlıklar çok güçlü ise işletme ödemeden aciz fakat borca batık değildir. Dolayısıyla son bir farkta ödemeden acizlikte normal yasal olarak düzenlenmiş finansal tablolar kullanılırken borca batıklığın tespitinde ise özel olarak düzenlenecek satış değerlerini esas alan bilanço kullanılacaktır(Altay 2016: 60).

Borca batıklık ve ödemeden aciz halinin tespiti farklı şekillerde yapılır. Aciz halinin tespitinde çoğu kez sadece bilançodan hareket edilmektedir. Bunun tespitinde likidite analizleri ve analiz sonuçlarının muaccel borçlarla karşılaştırılması belirleyici rol oynamaktadır. Borca batıklıkta ise tüm mal varlığının ve tüm borçların gerçek değerleri ile karşı karşıya getirilmeleri gerekmektedir. Ayrıca borca batıklığın, derhal hazırlanacak bir ara bilanço ile tespit edilmesi zorunluluğu söz konusu iken

ödemeden aciz halinin tespitine ilişkin belli bir usul bulunmamaktadır(Kaya 2017: 41).

Şirketin borca batıklığı ile aciz hali birbirinden farklı kavramlar olmasına rağmen ikisi de aynı anda olabileceği gibi sadece biri de tek başına mümkün olabilir. Yani her iki müessese şirket veya kooperatifin içinde bulunduğu malî güçlüğü bir göstergesi olmakla beraber, her iki müessesenin ortaya çıkması birbirine bağlı değildir. Bu nedenle, bir işletmenin borca batık bir durumda olması aynı zamanda ödemedен aciz hali içerisinde olduğu manasına gelmeyeceği gibi ödemedен aciz hali içerisinde olan bir işletmenin de aynı zamanda borca batık bir durumda olduğu söylenemez; zira, bu iki durumdan biri diğerinin zorunlu unsuru değildir(Kaya 2017: 40-41).

3.2.Borca Batıklık Bilançosu

Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde borca batıklık halini tespiti için kullanılan, işletme varlıklarının piyasa yani satış değeri üzerinden değerlendirilip gerçek borçları ile karşılaştırıldığı, borca batıklık şüpheşinin bulunduğu anda ivedilikle düzenlenen bilançoya borca batıklık bilançosu denir. 19. Hukuk Dairesi'nin 02.05.1995 tarih, 1995/3261 esas ve 1995/3988 sayılı kararında borca batıklık bilançosu ile ilgili açıklık belirtilmektedir.

"Davacı tarafça dosyaya ibraz edilen ve bilirkişi incelemesine esas teşkil eden yıl sonu bilançosu, TTK'nun 324/II. (6102 sayılı yeni TTK'nunda 376. madde) maddesi anlamında, borca batıklık durumunun gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitine imkan veren bir bilanço değildir. Yılsonu bilançosunun düzenlemesine hakim olan kurallar gereği bu bilançonun pasif tarafında yer alan esas sermaye, yedek akçeler ve amortismanlar borca batıklık bilançosu olarak da adlandırılan malvarlığı tespit bilançosunun pasif tarafında yer almazlar. Zira bunlar gerçek şirket borcu değildir. Aynı şekilde yıllık bilançonun pasifinde yer alan geçmiş yıllar zararları ve dönem zararı borca batıklık bilançosunda gösterilmezler.

Yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda düzenlenmeyen yani pasif tarafında gerçek şirket borçlarının, aktif tarafında ise şirket mevcudu ve alacakların gösterilmediği bir bilançoya dayanılarak yapılan bilirkişi incelemesi sonucu alınan

rapor, borca batıklık sebebiyle açılan doğrudan doğruya iflas davasında hükme esas alınmaz..."(19. H.D.02.05.1995 T, 1995/3261 E, 1995/3988 K, Yılmaz, 2009:127).

Bilanço, firmalarda en önemli temel mali durum tablosu olup, finansal yapının borca batık olup olmadığının belirlenebilmesi için bu temel mali durum tablosunda yer alan bilgilerden yararlanır. Firmalar yasal sınırlamalar yoksa belirli dönemlerde üç ayda, altı ayda, yılsonlarında, her ay sonlarında periyodik olarak bilanço çıkarırlarken; borca batıklık bilançosu yılın herhangi bir gününde, ara tarihlerde ve özellikle o anki mali durumun belirlenmesi amacıyla düzenlenebilir. Borca batıklık bilançosu, ticari bilanço esas alınarak hazırlandığı için ticari bilançoda yer alan bilgilerin yanıltıcı olmaması, tutarlı ve anlaşılır olması oldukça önemlidir. İflas ertelemesi talep eden bir firmanın sürekliliği varsayımının artık geçerli olmadığı kabul edileceğinden, bu firmanın borca batıklık bilançosu düzenlenirken tüm gizli yedekleri ve borçlarının ortaya çıkarılması ve tasfiyesi halinde şirketin varlıklarının değerinin borcunu karşılamaya yetip yetmediğinin tespit edilmesi amaçlanır. Borca batıklık bilançosunda aktif ve pasifte gerçek değerlerin paraya çevrilmede, piyasada satış sırasında gerçekleştirilecek fiyatları esas alınması gerekir. Diğer bir ifade ile; aktiflerin paraya çevrilme değerleri tespit edilirken, tasfiye sonrasındaki (ileri bir tarihteki) satış fiyatları değil, borca batıklık bilançosunun düzenlendiği tarihteki değerleri esas alınmalıdır. Borca batıklık bilançosu envanter sonuçlarının piyasa fiyatları ile değerini gösterdiği için mevcut olmayan, fiktif değerler bu bilançoda dikkate alınmaz(Özkan, Al 2014: 29).

Borca batıklık bilançosu, işletmenin aktifinde bulunan değerlerin paraya çevrilerek gerçek borçlarının ödenmesi sonucu elinde ne gibi değerlerin kalacağını göstermektedir. Bu bilanço, şirketin gerçek malvarlığını ve borçlarını tespit eden bir malvarlığı bilançosudur. Bilançoda şirketin mevcudu/malvarlığı, piyasadaki cari fiyatlar üzerinden değerlendirilir. Normal yıllık bilançodan farklı olarak şirket sermayesi ve yedek akçeler pasifte gösterilmez. Diğer bir ifade ile bu bilanço şirketin gerçek değerini, borca batık olup olmadığını ortaya koyar ve hakimin iflasa veya ertelemeye ve ayrıca tedbire karar vermesinde asıl dayanaklardan birini oluşturur. Ancak bazı yazarlar, ara bilançonun da bir bilanço olarak dikkate alınması gerektiğini bu nedenle özkaynakların da gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir(Yılmaz 2009: 128).

Borca batıklık bilançosunun en önemli işlevi, borca batıklığın tespitine ilişkin olmasıdır. Borca batıklık hali de bir iflas nedeni olarak kabul edildiğinden, özellikle iflas erteleme talebinde bulunacak firmalar bu bilanço hazırlamak zorundadır. İflasın ertelenmesindeki temel amaç, borçları varlıklarından fazla olan, yani borca batık olan işletmelere, bozulmuş mali durumlarını düzeltmeye yönelik alacakları tedbirleri uygulamak ve iyileştirme projelerini hazırlamak için zaman ve olanak tanımaktır(Özkan, Al 2014: 30).

3.2.1. Borca Batıklık Bilançosunun Uygulamada Yer Alan Diğer Bilançolardan Farkı

Borca batıklık halinin tespit edilmesi, işletmelerde sermaye kaybının ne derecede olduğunun belirlenmesi işlemidir. İflas riski ile karşı karşıya kalınma şüphesi oluştuğunda düzenlenen bilanço borca batıklık bilançosu olarak anılmaktadır.

Borca batıklık bilançosunun uygulamada yer alan diğer bilanço türlerinden farkı aşağıda belirtilmektedir.

3.2.1.1. Borca Batıklık Bilançosunun Yıl Sonu ve Ara Dönem Bilançolarıyla Karşılaştırılması

Yılsonu ve ara dönemlerde düzenlenen bilançolar muhasebenin temel kavramlarından dönemsellik ve işletmenin sürekliliği kavramları gereği düzenlenen bilançolardır. Bu bilançolar aynı zamanda işletmenin sürekliliği kavramı gereğince değerlendirme kuramları ve uygulanış biçimi uzun yıllar sonucunda belirlenen ve geliştirilen muhasebe ilke ve kuralları ışığında düzenlenmektedir.

Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nın temelini oluşturan Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve'nin Temel Varsayım İşletmenin Sürekliliği başlığını taşıyan bölümün 4.1. maddesinde "*Finansal tablolar normal olarak işletmenin devamlılığı ve öngörülebilir bir gelecekte de faaliyetlerini sürdüreceği varsayımına dayanılarak hazırlanırlar. Böylece, işletmenin ne tasfiyeye niyetinin ne de ihtiyacının olduğu, faaliyet hacminin de önemli bir ölçüde azalmayacağı varsayılır. Eğer böyle bir niyet ve ihtiyaç varsa*

finansal tablolar farklı bir gerekçe ile hazırlanmalı ve bu gerekçe açıklanmalıdır (<http://www.kgk.gov.tr>) denilmektedir.

Bu maddeye göre düzenlenen finansal tablolar işletmenin sürekliliği kavramını esas alan, sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadığı müddetçe uzun yıllar ticari faaliyet yapmayı ve kar elde etmeyi düşünen işletmeler tarafından düzenlenen genel amaçlı finansal tablolardır.

Bu tablolarda, işletmenin sürekliliği varsayımının kullanılmasının uygun olduğu durumlarda varlık ve borçlar, işletmenin normal faaliyet akışı içerisinde, söz konusu varlıklarda gelecekte ekonomik yarar sağlanacağı ve borçların ödeneceği esasına göre muhasebeleştirilir(Altay 2016: 70).

Türkiye Muhasebe Standartları Kavramasal Çerçeve göz önünde bulundurulduğunda yılsonlarında ve ara dönemlerde düzenlenen bilançolar genel amaçlı bilanço olarak nitelendirilir. Bir sermaye şirketi veya kooperatifin borçlarını karşılayamaması durumunun belirlenmesi için aktiflerinin piyasa değeri üzerinden değerlendirilerek oluşturulan borca batıklık bilançosu ise, özel amaçlı bir finansal tablodur.

Türkiye Muhasebe Standartları'nın 1 nolu standardı olan "Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı" genel amaçlı finansal tabloların sunuluşu ile ilgili bilgiler içermekte, özel amaçlı finansal tablolara ilgili kesin ifadeler kullanmamaktadır.

Finansal raporlamaya ilişkin kavramsal çerçevede genel amaçlı finansal tabloların hangi amaçlar için düzenlendiği, faydaları ve sınırları belirtilerek, genel amaçlı finansal tabloların işletmenin bilgilerinden yararlanmak isteyen kesimlere yönelik hazırlandığı belirtilmektedir. Borca batıklık bilançosu ise sermaye şirketi ve kooperatiflerde borca batıklığın tespiti için kanunun öngördüğü şekilde hazırlanan özel amaçlı bir bilançodur.

Sonuç olarak muhasebenin temel kavramlarından işletmenin sürekliliği ve dönemsellik kavramları gereğince düzenlenen genel amaçlı bilançolar finansal tabloların sunuluşu standardına göre düzenlenir ve bu bilançolarda herkesin anlayabileceği ortak bir dil kullanılır. Borca batıklık bilançosunda ise sadece varlıklar satış değeri üzerinden değerlendirilmekte, çıkan sonuç borçlarla

karşılaştırılmakta ve bu durum mahkeme tarafından atanan bilirkişilerce tespit edilmektedir.

3.2.1.2. Borca Batıklık Bilançosunun İflas Bilançosuyla Karşılaştırılması

İşletmeler, kuruldukları andan itibaren, sürekli kar elde etmek, büyüme göstermek, istihdam ve katma değer sağlayarak ülke ekonomisine faydalı olmayı amaç edinmektedirler. Kimi zamanlarda ise ticari faaliyetler amaçlara yönelik olumlu yönde ilerlemez ve işletmeler sürekli zarar ederek, borçlarını ödeyemez duruma düşmektedirler. Alacaklarını tahsil edemeyen işletme alacaklıları ise iflas yolu ile alacaklarını tahsil yoluna gidebilmek için mahkemeye iflas davası açmaktadırlar.

Haklarında iflas davası açılan işletmelerin varlıkları mahkeme tarafından cebri icra yoluyla satışa çıkarılmakta ve elde edilen tutar ile alacaklıların alacaklarının tamamı veya bir kısmı ödenmeye çalışılmaktadır. Cebri icrada süre kısıtlı olduğu için varlıklar gerçek değerinin altında da satılabilmektedir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 534. maddesine göre iflas halindeki bir ticari işletmede tasfiye iflas dairesi tarafından İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılmaktadır. Bu sebeple iflas bilançosu iflas kararı verildikten sonra iflas dairesi tarafından düzenlenmektedir. İşletmelerin borca batık olup olmadığının tespiti için düzenlenen borca batıklık bilançosu ise işletme hakkında borçlarını ödeyemeyeceğinin kesinleşmesi sonucunda mahkeme tarafından iflas veya iflas erteleme kararının verilmesi için düzenlenmekte ve bu şekliyle düzenlenme amacı yönünden iflas bilançosundan ayrılmaktadır.

İflas bilançosu borca batıklık bilançosuna benzemekle beraber en önemli farkları iflas bilançosunda varlıklar için paraya dönüşme riskleri ve zaman kıstı da dikkate alındığında normal satış fiyatlarından daha düşük değerler ortaya çıkacaktır. Borca batıklık bilançosunda ise henüz tasfiye ve iflas söz konusu değildir. Bu bilanço sadece borca batıklık şüphesi ile düzenlendiği için tüm varlıklar tam gerçek değerleri ile dikkate alınacaktır(Altay 2016: 72).

Borca batıklık bilançosu iflas hukukunun devreye girip girmeyeceğini belirlemek amacıyla hazırlanan(Yılmaz 2009: 139) bir bilançodur.

3.2.1.3. Borca Batıklık Bilançosunun Tasfiye Başlangıç Bilançosu İle Karşılaştırılması

Tasfiye ticari işletmelerde, özellikle sermaye şirketleri ve kooperatiflerde sona erme veya feshedilme halidir. Türk Ticaret Kanunu 529. maddesinde şirketlerde sona ermenin genel sebeplerini, 530 ve 531. maddelerinde ise özel sebeplerini belirtmektedir.

Türk Ticaret Kanunu'nun genel sebepleri belirttiği 529. ve özel sebepleri belirttiği 530 ve 531. maddeleri aşağıda verilmiştir.

A) Sona erme

I - Sona erme sebepleri

1. Genel olarak

MADDE 529- (1) *Anonim şirket;*

a) *Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle,*

b) *İşletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesiyle,*

c) *Esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle,*

d) *421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına uygun olarak alınan genel kurul kararıyla,*

e) *İflasına karar verilmesiyle,*

f) *Kanunlarda öngörülen diğer hâllerde,*

sona erer.

2. Özel hâller

a) Organların eksikliği

MADDE 530- (1) *Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemi üzerine, şirket*

merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir.

(2) Dava açıldığında mahkeme, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir.

b) Haklı sebeplerle fesih

MADDE 531- (1) Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

Yukarıda belirtilen hallerin gerçekleşmesi sermaye şirketleri ve kooperatiflerde fesih sebebi olarak sayılmaktadır.

Tasfiye kararı almış bir sermaye şirketi veya kooperatifin aktifinde kayıtlı olan malları, Türk Ticaret Kanunu'nun 538. maddesine göre tasfiye memurları kanalıyla pazarlık yapılarak da satılabilmektedir. Bu malların toptan satılabilmesi için de yine bu maddeye göre genel kurul kararı gerekmektedir.

Tasfiye açılış bilançosunun aktifinde kayıtlı olan şirket kıymetlerinin değerlendirilmesinde uzman ve bilirkişi görüşü alınabilmektedir. Bu duruma göre değerlendirme işlemi tıpkı borca batıklık bilançosundaki kıymetlerin değerlendirilmesinde olduğu gibi piyasa değeri ile belirlenmekte ve bu yönüyle tasfiye bilançosu ve borca batıklık bilançosu bazı şekli ayrılıklar dışında benzerlik göstermektedir.

3.2.1.4. Borca Batıklık Bilançosunda Hesapların Değerlenme Biçimleri

Değerleme, bir emtia hakkında değerlendirme uzmanları ya da bilirkişiler tarafından kıymet belirleme veya takdir etme işlemidir şeklinde tanımlanmaktadır.

Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde, iflasın ertelenmesi işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için oluşturulan borca batıklık bilançosu, muhasebenin temel kavramlarından işletmenin sürekliliği kavramı gereğince oluşturulan bir finansal tablo olmamakla beraber, Türk Ticaret Kanunu'nun 376/3. maddesine göre normal faaliyet dönemi bilançosu ile birlikte düzenlenmektedir. Borca batıklık bilançosu normal faaliyet dönemlerinde düzenlenen bilanço değerlendirme yöntemlerine göre değerlendirilmeyip satış fiyatı üzerinden değerlendirilerek oluşturulmaktadır.

Satış fiyatı yöntemi, Türkiye Muhasebe Standartlarının TMS 2 stoklar madde 6, TMS 16 maddi duran varlıklar madde 6 standartlarında gerçeğe uygun değer olarak belirtilmekte ve gerçeğe uygun değer bu standartlarda "*Piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde gerçekleşecek olağan bir işlemde bir varlığın satışında elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyattır*", şeklinde tanımlanmaktadır.

Yukarda zikredilen gerçeğe uygun değer dışında, Kamu Gözetim Kurumu'nun yayımlamış olduğu Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve'nin Finansal Tabloların Unsurlarının Ölçüm Esasları başlığı altında verilen 4.55 maddesinde verilen değerlendirme yöntemleri de vardır. Bu yöntemler aşağıda belirtilmiştir.

4.55 Finansal tablolarda değişik derecelerde ve değişik bileşimlerde kullanılan birkaç farklı ölçüm esası vardır. Bu ölçüm esasları aşağıda belirtilenleri içerir:

- a. **Tarihi Maliyet:** *Varlıklar elde edildikleri tarihte alımları için ödenen nakit veya nakit benzerlerinin tutarları ile veya onlara karşılık verilen varlıkların gerçeğe uygun değerleri ile ölçümlenir. Borçlar borç karşılığında elde edilen tutarı ile veya işletmenin normal faaliyetlerinden kaynaklanan borçlarda, örneğin, gelir vergilerinde olduğu gibi, borcun kapatılması için gereken nakit veya nakit benzerlerinin tutarı ile gösterilir.*
- b. **Cari Maliyet:** *Varlıklar aynı varlığın veya bu varlıkla eşdeğer olan bir varlığın alınması için halihazırda gereken nakit veya nakit benzerlerinin tutarı ile gösterilirler. Borçlar, yükümlülüğün kapatılması için gereken nakit ve nakit benzerlerinin iskonto edilmemiş tutarları ile gösterilir.*

- c. **Gerçekleşebilir Değer (Ödeme Değeri):** Varlıklar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, bir varlığın elden çıkarılması halinde ele geçecek olan nakit ve nakit benzerlerinin tutarıdır. Borçlar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, kapatılmaları için ödenmesi gereken nakit ve nakit benzeri değerlerin iskonto edilmemiş tutarları ile gösterilir.
- d. **Bugünkü Değer:** Varlıklar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, ileride yaratacakları net nakit girişlerinin bugünkü iskonto edilmiş değerleri ile gösterilirler. Borçlar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, kapatılmaları için ileride ödenmesi gereken net nakit çıkışlarının bugünkü iskonto edilmiş değerleri ile gösterilir.

Yukarıda verilen değerlendirme yöntemlerinde gerçekleşebilir değerle borca batıklık bilançosunun düzenlenmesinde kullanılan satış fiyatlarının üzerinden aktiflerin değerlendirilmesi yöntemi birbiriyle benzerlik göstermektedir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 376/3. maddesinde borca batıklık tespitinde kullanılacak yöntemi, *muhtemel satış fiyatları üzerinden* değerlendirme yöntemi olarak belirtilmekte ve bilançonun bu değerlendirme yöntemine göre hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bir işletmenin sermayesinin karşılıksız kalması ve sonrasında borca batıklık durumunun tespit edilebilmesi için sadece bilanço düzenlemek gerekmektedir. Bu bilanço yılın herhangi bir tarihinde borca batıklık şüphesi olduğu anda düzenlenmek zorundadır. Bu bilançoda varlıklar ve kaynaklar o andaki piyasa değerleri ile gösterilirler. Dünyada bazı ülkelerde borca batıklık bilançosunun yanı sıra özellikle nakit akış tablosu düzenlemenin gerekli olabileceği de belirtilmiştir(Altay 2016: 74).

Örneğin İtalya'da, şirketin iflas durumunda olduğunun kabulünde sadece bilanço testi tek başına kabul edilebilirken, İngiltere'de nakit akım testi ile birlikte bilanço testi uygulanmaktadır. Bilanço testi uygulanırken koşullu ve muhtemel yükümlülükler dikkate alınırken, koşullu ve muhtemel varlıklar kapsam dışı tutulmaktadır. ABD İflas Kanunu'nda İnsolvent (borca batıklık) kavramı bir şahsın borçlarının toplamının şahsın tüm mallarının gerçeğe uygun değerinden büyük olması şeklindeki finansal durum olarak tanımlanmakta ve bunun tespiti için bilanço testi uygulanmaktadır(Yılmaz 2009: 113).

İflasın ertelenmesi talebi ile borca batıklık bildiriminde bulunan şirket veya kooperatif borca batıklığı gösteren bir ara bilançoyu mahkemeye sunmaktadır. Bilirkişi ara bilanço üzerinden yapılacak olan hesaplamalarda şirketin varlıkları ve borçlarını somut delillere dayanarak tespit etmelidir. Bilanço üzerinde yer alan varlık ve borç kalemlerinin ticari defterlere, belgelere dayalı olarak kaydedilerek raporlandığı düşünüldüğünde bilançoya esas teşkil eden tüm belgeler ve ticari defterlerin ayrıntılı olarak incelenmesi gerekmektedir. Bu noktada özellikle şirketin cari hesap şeklinde hayali borçlar yaratarak ve alacaklarını azaltarak hileli iflas yapıp yapmadığı yönünde ayrıntılı inceleme yapılmalıdır. Ayrıca muhasebe bilirkişisi, bilirkişi kurulunda yer alan makine ve inşaat mühendisi tarafından şirketin varlıkları üzerinde keşif tarihi itibari ile yapılan değer tespitlerini dikkate almak sureti ile şirketin varlıklarının gerçek değerinin tespitini yapar(Bitlisli, Yılmaz 2016: 212).

Tablo 1. Borca Batıklık Bilançosunun Düzenlenmesinde Bilanço Hesaplarının Değerlendirilme Biçimleri

Bilanço Hesapları	Borca Batıklık Bilançosunun Düzenlenmesinde Bilanço Hesaplarının Değerlenme Biçimleri
1.DÖNEN VARLIKLAR	<p>Bir yıl ve daha kısa bir süre içerisinde paraya dönüştürülebilecek veya kullanılabilir varlıkların izlendiği ana grup hesabıdır. Dönen Varlıklar ana gurubu Hazır Değerler, Menkul Kıymetler, Ticari Alacaklar, Diğer Alacaklar, Stoklar, Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri, Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları ve Diğer Dönen Varlıklar alt gurup hesaplarından oluşmaktadır.</p> <p>Borca batıklık bilançosunun düzenlenmesinde hesaplar değerlendirilirken alt hesap gurupları üzerinden hareket edilecektir.</p>
10 Hazır Değerler	<p>Bu grup Kasa, Alınan Çekler, Bankalar, Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri(-) ve Diğer Hazır Değerler hesaplarından oluşmaktadır.</p> <p>Borca batıklık bilançosu oluşturulurken kasa ve bankalar hesabında Türk Lirası cinsinden nakit mevcutsa, kayıtlı değerleri üzerinden borca batıklık bilançosuna aktarılmaktadır. Yabancı para cinsinden nakit mevcutsa bu nakitler Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası efektif alış kuru üzerinden değerlendirilerek borca batıklık bilançosuna aktarılmaktadır.</p> <p>Türk Ticaret Kanunu'na göre çekte vade bulunmamaktadır. Ülkemizdeki uygulamada ise çekler tıpkı senet gibi vadeli işlem görmektedirler. Çekler hem Türk Lirası üzerinden, hem de yabancı para cinsinden düzenlenebilmektedir. Türk Lirası üzerinden düzenlenen Alınan Çekler Hesabı, kayıtlı değerleriyle değil, kayıtlı değeri erken tahsil edildiği için, iskonto ettirileceğinden ve kayıtlı değerinden daha düşük bir değere sahip olacağından, iskontolu değeriyle özün önceliği kavramı gereğince alacak senetleri hesabına aktarılmalıdır. Alınan çekler Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası avans faiz oranı veya iç iskonto yöntemi kullanılarak iskonto edilebilir.</p> <p>Verilen çekler ve ödeme emirleri (-) hesabı da tıpkı alınan çekler hesabı gibi işlem görmektedir. İleri tarihli verilen çeklerin borca batıklık bilançosuna kaydı gerçekleştirilirken özün önceliği kavramı gereğince borç senetleri hesabına aktarılması daha uygun olur.</p> <p>Bu hesapta dikkat edilmesi gereken diğer bir özellikte yabancı para cinsi üzerinden düzenlenip işletme borcuna karşılık verilen çekler, erken ödense bile piyasadaki satış kuru üzerinden ödeneceği için, satış kuru üzerinden borca batıklık bilançosuna kaydedilmelidir. Ülkemizde uygulanan değerlendirme ölçüsü ise vergi usul kanunu madde 280 de belirtilen döviz alış kurudur. Bu uygulama kanaatimizce yanlıştır.</p>

<p>11 Menkul Kıymetler</p>	<p>Bu hesap grubu Hisse Senetleri, Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları, Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları, Diğer Menkul Kıymetler ve Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) hesaplarından oluşmaktadır.</p> <p>Kar payı ve faiz kazancı elde etmek için bulundurulmuş yatırım amaçlı değerlerdir.</p> <p>Sermaye Piyasası Kurulunda işlem gören menkul kıymet kalemlerinin birçoğunun borsa değeri vardır. Bu hesaplardan borsada işlem görenler bu değer üzerinden direkt borca batıklık bilançosuna aktarılır. Borsada işlemi olmayanları ise bilirkişi raporu sonucu belirlenen değer üzerinden veya yönetim kurulunun belirlediği gerçeğe uygun değer üzerinden borca batıklık bilançosunda gösterilir.</p> <p>Borca batıklık bilançosunda net aktif değerleri gösterileceği için Menkul Kıymet Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-) borca batıklık bilançosuna yazılmamalıdır.</p>
<p>12 Ticari Alacaklar</p>	<p>Bu hesap grubu Alıcılar, Alacak Senetleri, Alacak Senetleri Reeskontu (-), Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-), Verilen Depozito ve Teminatlar, Şüpheli Ticari Alacaklar ve Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-) hesaplarından oluşmaktadır.</p> <p>İşletmelerin ana faaliyet konusunu oluşturan işlemlerinden kaynaklı vadeli ve senetli satışlarının takibi bu hesap grubunda izlenmektedir.</p> <p>Alıcılar, Alacak Senetleri, Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri, Verilen Depozito ve Teminatlar, Diğer Ticari Alacaklar ve Şüpheli Ticari Alacaklar hesaplarında bulunan değerlerin borca batıklık bilançosu gününde tahsili sağlanırken bu değerler belirli bir kayba uğrayacaklardır. Bu hesaplar kayıptan sonraki net değerleri ile borca batıklık bilançosuna aktarılmalıdır.</p> <p>Borca batıklık bilançosu net aktif değerli bir bilanço olduğu için karşılık hesabı bu bilançoya yazılmamalıdır.</p> <p>Bu gruptaki alacaklardan şüpheli durumda olanlarından tahsili edilebilirliği olanlar şüpheli ticari alacaklar hesabında net değerleri ile birlikte kesinlikle rapor edilmelidir. Alınamayacak kısımlar ise borca batıklık bilançosuna kaydedilmemelidir.</p>
<p>13 Diğer</p>	<p>İşletmelerin ticari faaliyet konusu dışında kalan alacaklarının izlendiği hesap grubudur.</p> <p>Bu hesap grubu Ortaklardan Alacaklar, İştiraklerden Alacaklar, Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar, Personelden Alacaklar, Diğer Çeşitli Alacaklar, Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-), Şüpheli Diğer Alacaklar, Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-) hesaplarından oluşur.</p> <p>Bu hesap grubunda ortaklardan alacaklar, iştiraklerden alacaklar, bağlı ortaklıklardan alacaklar, personelden alacaklar ve diğer çeşitli alacaklar hesaplarından tahsil edilebilir olanlar net bilanço günündeki değerleriyle eğer bu alacaklara faiz işletiliyorsa elde edilen faiz gelirleriyle birlikte borca batıklık bilançosuna</p>

Alacaklar	<p>kaydedilmelidir. Diğer alacak senetleri reeskontu(-) ve şüpheli diğer alacaklar karşılığı hesabı(-) borca batıklık bilançosuna yazılmaz.</p> <p>Bu gruptaki alacaklardan da şüpheli hale düşenler tıpkı ticari alacaklar gibi işlem görmektedir.</p>
15 Stoklar	<p>Bu hesap grubu İlk Madde ve Malzeme, Yarı Mamuller Üretim, Mamuller, Ticari Mallar, Diğer Stoklar, Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)ve Verilen Sipariş Avansları alt hesaplarından oluşmaktadır.</p> <p>Stoklar kayıt altına alınırken elde edilme maliyetleri üzerinden muhasebe kaydı altına alınmaktadır.</p> <p>Stokların satış tutarları, istisnalar hariç, mutlaka maliyet bedelinden yüksektir. Rutin olarak satılan ve satılmaya devam eden malların satış değerini hesaplamak çok kolaydır. Çünkü gerçek satış fiyatı ile stok miktarı çarpılarak kolay bir şekilde hesaplanabilir. Ancak üretimde kullanılacak hammaddelerin ve özellikle de yarı mamullerin tahmini satış fiyatını (değerini) belirlemek bu kadar kolay değildir. Burada hammaddenin sağlam bir mamul içindeki oranı, yarı mamullerin tamamlanma yüzdeleri gibi profesyonellerin yapacağı hesaplamalarla satış değerine ulaşılmalıdır. Piyasada satış fiyatı bulunan ve net olan mallar dışındaki aktifler için işletme yönetimi takdir yetkisi kullanmak zorunda kalırsa bu yetkiyi uygun bir şekilde kullanabilir(Altay 2016: 88-89).</p> <p>Detaylı bir envanter işlemi yapılır ve stokların satılabilirlik dereceleri tespit edilir. Bu envanter işlemi sırasında konsinye olarak elde tutulan stoklar kayda alınmaz. Konsinye olarak başka işletmelerde bulunan stoklar ise envantere dahil edilir. Yarı mamüller ise bilanço kalemine alınmadan önce yarı mamül olarak satılabilirliklerinin veya mamul haline getirilebilirliklerinin değerlendirilmesi ve satılacak durumda olmayan malların bilanço kalemlerinde gösterilmemesi gerekmektedir. Stoklar grubu altında yer alan verilen sipariş avansları ise kayıtlı değerleri ile bilançoda yer almalıdır. Ayrıca değer düşüklüğü karşılıklarına borca batıklık bilançosunda yer verilmez(Bitlisli, Yılmaz 2016: 213).</p>
17 Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri	<p>Bu hesap grubunu Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri ve Taşeronlara Verilen Avanslar Hesapları oluşturmaktadır.</p> <p>İşletmelerin para veya farklı bir değer karşılığı yapmayı taahhüt ettikleri inşaat ve onarım işlerinin maliyetleri bu hesap grubunda izlenir.</p> <p>İnşaat işleri, muhasebe uygulamalarında özel dönem muhasebe kayıtları gerektiren işlemlerden oluşmaktadır. İnşaat muhasebesinde gelir ve giderler inşaat taahhüt işlemi tamamlanmadığı sürece karşılaştırılmamakta, iş bitiminden sonra ise belirtilen kalemler gelir tablosu hesaplarına aktarılarak kar veya zarar tespiti yapılmaktadır.</p> <p>Türkiye Muhasebe Standartları'nın 11 İnşaat Sözleşmeleri</p>

	<p>başlıklı standardının 22. maddesine göre ise bu kalemler normal faaliyet dönemlerinde olduğu gibi her hesap döneminde birbirleriyle karşılaştırılması öngörülmüştür.</p> <p>Sonuç olarak bu hesap grubu kalemleri gelir tablosu kalemleri olarak işlem görmekte ve borca batıklık bilançosunda yer almamaktadır.</p>
<p>18 Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları</p>	<p>Bu hesap grubu Gelecek Aylara Ait Giderler, Gelir Tahakkukları hesaplarından oluşmaktadır.</p> <p>Bu grup hesapları sigorta, kira vb. peşin ödenmiş giderlerin ve hak edişlerin izlendiği hesaplardır.</p> <p>Ödenmesi önceden yapılan fakat daha sonra giderleştirilecek olan kalemler borca batıklık bilançosuna aktarılmaz fakat hak edişler birer gelir kalemi olduğu için bugünkü değeri ile borca batıklık bilançosunda yer alırlar.</p>
<p>19 Diğer önen Varlıklar</p>	<p>Bu hesap grubunda Devreden KDV, İndirilecek KDV, Diğer KDV, Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar, İş Avansları, Personel Avansları, Sayım ve Tesellüm Noksanları, Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar ve Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-) hesapları yer almaktadır.</p> <p>Devreden KDV ve İndirilecek KDV kayıtlı defter değerleri ile borca batıklık bilançosunda yer alır. İş avansları ve personel avansları kayıtlı değerleri üzerinden borca batıklık bilançosunda gösterilir. Sayım ve Tesellüm Noksanları hesabı ise geçici hesap niteliğinde olduğu için borca batıklık bilançosunda yer almaz. Diğer çeşitli dönen varlıklar ise kayıtlı değerleri ile yer alırken, diğer dönen varlıklar karşılığı hesabına gerçek bir borç niteliği taşımadığı için yer verilmez (Bitlisli, Yılmaz 2016: 213).</p>
<p>2 DURAN VARLIKLAR</p>	<p>Bir yıldan veya bir hesap döneminden daha fazla bir zaman gerektiren süreler içerisinde paraya dönüştürülmesi veya tüketilmesinin öngörüldüğü hesap guruplarının oluşturduğu ana hesap gurubudur.</p> <p>Bu ana hesap grubunda Ticari Alacaklar, Diğer Alacaklar, Mali Duran Varlıklar, Maddi Duran Varlıklar, Maddi Olmayan Duran Varlıklar, Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar, Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları ve Diğer Duran Varlıklar alt hesap gurupları bulunmaktadır.</p>
<p>22 Ticari Alacaklar</p>	<p>Bu hesap grubunu Alıcılar, Alacak Senetleri, Alacak Senetleri Reeskontu(-), Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-), Verilen Depozito ve Teminatlar ve Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-) hesapları oluşturmaktadır.</p> <p>Bu gruptaki alacaklar uzun vadeli alacak olduğundan bilanço günündeki değerlerinin net bir biçimde belirlenebilmesi için reeskonta tabi tutularak borca batıklık bilançosuna aktarılmalıdır. Bu gruptaki alacaklar içinde tıpkı kısa vadeli alacaklarda olduğu gibi basit faiz iç iskonto yöntemi ve Merkez Bankası'nın yayınlamış olduğu avans faiz oranlarından reeskont</p>

	<p>işlemi yapılarak değerlendirme günündeki net değerleri hesaplanıp borca batıklık bilançosuna aktarılmalıdır.</p> <p>Borca batıklık bilançosu net değerli bilanço olduğu için Alacak Senetleri Reeskontu hesabı ve Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-) hesabı bu bilançoya aktarılmaz.</p>
23 Diğer Alacaklar	<p>Bu hesap grubunu Ortaklardan Alacaklar, İştiraklerden Alacaklar, Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar, Personelden Alacaklar, Diğer Çeşitli Alacaklar, Diğer Alacak Senetleri Reeskontu (-) ve Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-) hesapları oluşturur.</p> <p>Bu hesap grubundaki Ortaklardan Alacaklar, İştiraklerden Alacaklar, Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar, Personelden Alacaklar ve Diğer Çeşitli Alacaklar hesabında bulunan alacaklardan tahsil edilebilir olanlar borca batıklık bilançosunun düzenlenmiş olduğu tarihte iskonto edilmiş net değerleri ile birlikte borca batıklık bilançosuna aktarılmalıdır.</p> <p>Alacak Senetleri Reeskontu hesabı ve Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-) hesabı borca batıklık bilançosuna yazılmamaktadır.</p>
24 Mali Duran Varlıklar	<p>Bu hesap grubu Bağlı Menkul Kıymetler, Bağlı Menkul Kıymet Değer Düşüklüğü Karşılığı (-), İştirakler, İştiraklere Sermaye Taahhütleri (-), İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-), Bağlı Ortaklıklar, Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri (-), Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-), Diğer Mali Duran Varlıklar ve Diğer Mali Duran Varlıklar Karşılığı (-) hesaplarından oluşur.</p> <p>Bu hesaplardan Bağlı Menkul Kıymetler, İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve Diğer Mali Duran Varlıklar hesaplarında bulunan değerlerin borsa rayici belli ise bu değerler üzerinden, yoksa konuda uzman kişilerin değerlemeleri sonucu elde edilen değerler borca batıklık bilançosuna kaydedilmelidir.</p> <p>İştiraklere Sermaye Taahhütleri Hesabı (-) şirketin ortak olduğu fakat sermaye ödeme yükümlülüğünü henüz yerine getirmediği kalemlerin izlendiği ve şirketin ortaklarına borçlu olduğu değeri gösteren bir hesap olduğu için borca batıklık bilançosunda gösterilmelidir.</p> <p>Borca Batıklık Bilançosu net aktiflerle şirket veya kooperatifin borçlarının birbiriyle karşılaştırıldığı bilanço olduğu için (-) değerli hesaplar borca batıklık bilançosunda yer almamaktadır.</p>
	<p>Bu hesap grubunda Arazi ve Arsalar, Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri, Binalar, Tesis, Makine ve Cihazlar, Taşıtlar, Demirbaşlar, Diğer Maddi Duran Varlıklar, Birikmiş Amortismanlar (-), Yapılmakta Olan Yatırımlar ve Verilen Avanslar hesapları bulunmaktadır.</p> <p>Bu hesaplardan Arazi ve Arsalar, Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri, Binalar, hesaplarındaki değerler uygulamada çoğu kez elde edilme maliyetleri üzerinden bilançoda yer almaktadırlar.</p>

<p>25 Maddi Duran Varlıklar</p>	<p>Ancak bu kalemlerde izlenen değerler zamanla çok büyük değer artışları gösterdikleri ve borç ödemede önemli bir yer edindikleri için gayrimenkul değerlendirme uzmanları tarafından değerlendirilerek borca batıklık bilançosuna aktarılmalıdır.</p> <p>Tesis Makine ve Cihazlar, Taşıtlar, Demirbaşlar, Diğer Maddi Duran Varlıklar ve Yapılmakta Olan Yatırımlar hesaplarında bulunan değerler ise bu konuda uzmanlık kazanmış kişiler tarafından değerlendirilmeli, Diğer Maddi Duran Varlıklar ve Yapılmakta Olan Yatırımlar hesaplarının açıklaması bilanço dipnotlarında belirtilerek borca batıklık bilançosuna kaydedilmelidir.</p> <p>Verilen Avanslar Hesabında bulunan değer normal faaliyet bilançosundaki değeri ile borca batıklık bilançosuna aktarılmalıdır.</p> <p>Amortismanlar hesabı borca batıklık bilançosu net değerli bir bilanço olduğu için yazılmaz.</p>
<p>26 Maddi Olmayan Duran Varlıklar</p>	<p>Bu hesap grubu Haklar, Şerefiye, Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri, Araştırma ve Geliştirme Giderleri, Özel Maliyetler, Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar, Birikmiş Amortismanlar (-) ve Verilen Avanslar hesaplarından oluşmaktadır.</p> <p>Maddi Olmayan Duran Varlıklar, kullanılmaları sonucunda işletmenin gelirlerinde artış yaratan bir kısım haklar ile işletmeye ticari bir fayda sağlayan ayrıcalıklar veya üstünlüklerden oluşur. Söz konusu hak, ayrıcalık ve üstünlükler ya işletme tarafından bir bedel karşılığında elde edilir, ya da işletmenin çalışmaları sonucu ortaya çıkarlar. Muhasebe kayıtlarına, bunlardan sadece bir bedel karşılığı edinilenler alınıp izlenir (Sevilengül 2016: 456).</p> <p>Bu hesap grubundaki varlıklar fiziki olmayan ya da fiziki varlık varsa da işletmenin sadece özel maliyetler hesabındaki değerlerde olduğu gibi kullanım hakkını kullandığı varlıklardır. Bu varlıkların çoğunun satılması ve paraya çevrilmesi imkanı yoktur. Bu durumda olanlar doğal olarak borca batıklık bilançosuna alınmamalıdır (Altay 2016: 107)</p> <p>Bu hesap grubunda bulunan Verilen Avanslar hesabındaki değer ise yine normal faaliyet dönemi bilançosunda bulunan değeri ile borca batıklık bilançosuna yazılmalıdır.</p>
<p>27 Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar</p>	<p>Bu hesap grubunu Arama Giderleri, Hazırlık ve Geliştirme Giderleri, Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar, Birikmiş Tükenme Payları (-) ve Verilen Avanslar hesapları oluşturur.</p> <p>Maden, petrol ve doğalgaz gibi yeraltı değerlerinin işletilmesi için katlanılan giderler bu hesap grubundaki hesaplarda izlenir. Verilen avanslar dışında diğer hesapların tamamı gider hesabı olduğu ve borç ödemede bir fayda sağlamayacağı için borca batıklık bilançosunda yer almazlar. Verilen Avanslar hesabı ise normal bilanço değeri ile borca batıklık bilançosuna aktarılır.</p>
	<p>Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları</p>

<p>28 Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları</p>	<p>hesapları bu hesap grubunu oluşturmaktadır. Bu hesaplardan Gelecek Yıllara Ait Giderler hesabı borca batıklık bilançosunda yer almaz. Çünkü gider hesabının borç ödemeye herhangi bir katkısı yoktur. Gelir Tahakkukları hesabında bulunan faiz geliri ve diğer her türlü kazanılmış ve borç ödemede kullanılabilecek gelirler borca batıklık bilançosuna yazılmalıdır.</p>
<p>29 Diğer Duran Varlıklar</p>	<p>Bu hesap grubu Gelecek Yıllarda İndirilecek Katma Değer Vergisi, Diğer Katma Değer Vergisi, Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar, Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar, Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar, Diğer Çeşitli Duran Varlıklar, Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı(-) ve Birikmiş Amortismanlar (-) hesaplarından oluşmaktadır. Bu hesaplardan Diğer Katma Değer Vergisi ve Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar hesabında bulunan rakamlar normal faaliyet bilançosunda bulunan değerleri ile borca batıklık bilançosuna yazılır. Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar, Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar ve Diğer Çeşitli Duran Varlıklar hesaplarında bulunan kıymetler ise uzmanlarca değerlendirilerek borca batıklık bilançosuna aktarılmalıdır. Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) ve Birikmiş Amortismanlar (-) hesapları borca batıklık bilançosuna kaydedilmezler.</p>
<p>3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR</p>	<p>Yıllık faaliyet dönemi içerisinde ödenmesi gereken borçların oluşturduğu bölümdür. Bilançonun aktif kısmını oluşturan bütün varlıkların satış değeri ile değerlendirilmesi sonucu elde edilen değer karşılaştırılmasının yapılacağı iki önemli bölümden birisi olan ve ödeme vadelerinin kısalığı nedeniyle çok büyük sıkıntılar yaratan bölümdür. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar bilançonun pasif kısmında yer alır ve Mali Borçlar, Ticari Borçlar, Diğer Borçlar, Alınan Avanslar, Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri, Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler, Borç ve Gider Karşılıkları, Gelecek Aylara Ait Gelir ve Gider Tahakkukları ve Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar alt hesap gruplarından oluşur.</p>
<p>30 Mali Borçlar</p>	<p>Bu hesap grubu Banka Kredileri, Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar, Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-), Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri, Tahvil Anapara Borç Taksit ve Faizleri, Çıkarılmış Bonolar ve Senetler, Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler, Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-) ve Diğer Mali Borçlar hesaplarından oluşmaktadır. İşletmeler banka kredileri kullanırken yabancı para cinsinden veya ulusal para biriminden kullanabilirler. Ulusal para biriminden kullanılan kredilerde, kredinin alındığı günden borca batıklık bilançosunun hazırlandığı tarihe kadar olan borçların</p>

	<p>tamamı belirlenmeli ve işlemiş olan faiz ve diğer maliyetlerin tamamı bu hesaba aktarılmalıdır.</p> <p>Yabancı para cinsinden kullanılan kredilerde ise uygulamada doğal olarak kur farkları doğacaktır. Özellikle bu kısımda dikkat edilmesi gereken en önemli özellik yabancı para cinsinden kullanılan kredilerin ödenmesinde yabancı paranın alış değeri değil satış değerinin dikkate alınmasıdır. Çünkü borç ödenirken işletme yabancı paranın satış değeri üzerinden alım yapacak ve yüksek maliyetle karşı karşıya kalacaktır. Yabancı para cinsinden kullanılan krediler ödenirken tüm katlanılan maliyetler yabancı paranın satış değeri ile değerlendirilerek borca batıklık bilançosuna aktarılmalıdır.</p> <p>Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar, Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksit ve Faizleri, Tahvil Anapara, Borç Taksit ve Faizleri, Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler ve Diğer Mali Borçlar hesaplarında bulunan değerler için elde edildikleri günden borca batıklık bilançosunun düzenlenmiş olduğu güne kadar olan tüm borçlar tespit edilerek işleyen faiz ve diğer maliyetler belirlenip bu hesaplara aktarılmalıdır.</p> <p>Çıkarılmış Bonolar ve Senetler hesabında ise ulusal para birimi cinsinden olanlar normal değerleri ile yabancı para birimi cinsinden olanlar ise Türkiye Cumhuriyeti Döviz Satış Kuru üzerinden değerlendirilerek borca batıklık bilançosuna kaydedilmelidir.</p> <p>Çıkarılmış bonolarda bononun satıldığı andan borca batıklık bilanço gününe kadar işlemiş olan faizler hesaplanarak kaydedilmelidir. Bu hesaplanan faizin bononun üzerine eklenmesi veya Gider Tahakkukları hesabına yazılması tercih sebebidir. Burada bono resmi evrak olduğu için 381 Gider Tahakkukları hesabı tercih edilebilir. Bu durumda bile 381'in kullanımı zorunlu değildir. Şöyle ki bono iskontolu bedelle ihraç edilmişse aradaki fark normal muhasebe kurallarına göre 308 Menkul Kıymet İhraç Farkı hesabına yazılmaktadır. Borca batıklık bilançosunda ise bu ayrıma gitmenin hiçbir mantığı yoktur. Bononun toplam tutarı doğrudan bono hesabına raporlanmalıdır. Burada yapılan hesaplamalar da tablonun dipnotlar kısmında net bir şekilde belirtilmelidir. Bono anapara tutarı da gelecekte ödenecek bir rakam olduğu için bugünkü net tutarına indirgenmesi tam doğru sonuç verecektir(Altay 2016: 114-115).</p> <p>Çıkarılmış Bonolar ve Senetler Hesabı ile Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler Hesabında olan değerler net değerleri ile borca batıklık bilançosuna yazılacağı için Menkul Kıymet İhraç Farkları Hesabı borca batıklık bilançosunda yer almaz.</p>
	<p>Ticari borçlar hesap grubu Satıcılar, Borç Senetleri, Borç Senetleri Reeskontu(-), Alınan Depozito ve Teminatlar ve Diğer Ticari Borçlar hesaplarından oluşmaktadır.</p> <p>Bu hesap grubunun en dikkat edilmesi gereken konusu sermaye şirketi veya kooperatifin gerçek borçlarını öğrenebilmek</p>

<p>32 Ticari Borçlar</p>	<p>için yapılması gereken reeskont işlemleridir.</p> <p>Burada kastedilen resmi reeskont değil, ticari borçları gerçek durumuna indirgemek için borca batıklık bilançosunda yapılması zorunlu olan iskonto işlemidir. Bilindiği gibi borçların vade nedeni ile nominal değerleri bugünkü gerçek değerlerini göstermez. Bu nedenle mutlaka basit faiz iç iskonto yöntemi ve TCMB avans faiz oranı kullanılarak iskonto edilmeli ve net tutarları ile bilançoya yazılmalıdır. Reeskont hesabının kullanılmasına gerek yoktur. Her bir ticari borç kalemi net tutarı ile raporlanmalıdır.</p>
<p>33 Diğer Borçlar</p>	<p>Bu hesap grubu Ortaklara Borçlar, İştiraklere Borçlar, Bağlı Ortaklıklara Borçlar, Personele Borçlar, Diğer Çeşitli Borçlar ve Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-) hesaplarından oluşur.</p> <p>Bu hesap grubunda yapılan işlemler tıpkı Ticari Borçlar hesap grubunda yapılan işlemlerle benzerlik gösterir. Ticari Borçlardan farklı olarak bu hesaplarda yapılan tüm reeskont işlemleri kanun mevzuatlarına göre gider yazılamaz ve kanunen kabul edilemeyen giderler olarak işlemlere alınarak vergilendirilirler. Borca batıklık bilançosunda ise reeskont işlemleri net bugünkü borç değerlerini görebilmek için dikkate alınmalıdır.</p>
<p>34 Alınan Avanslar</p>	<p>Bu hesap grubu gerek satış akitleri dolayısıyla gerek diğer nedenlerle, işletme tarafından üçüncü kişilerden alınan avanslar, nitelikleri göz önünde tutulduğunda diğer yabancı kaynaklardan ayrılır. Bu nedenle de ayrı bir bölüm oluşturur. Alınan avanslar bir para ödeme yükümlülüğünden önce bir mal veya hizmet ödeme yükümlülüğünü temsil eder (Sevilengül 2016: 524).</p> <p>Alınan Sipariş Avansları ve Alınan Diğer Avanslar alt hesaplarından oluşan bu hesap gurubunda değerler kayıtlı değerleri ile borca batıklık bilançosuna aktarılırlar.</p>
<p>35 Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri</p>	<p>Yapılan bir hizmetin veya özel döneme tabi inşaat taahhüt işlerinin maliyetinin izlendiği bir hesap grubu olduğu için borca batıklık bilançosuna bu hesapta bulunan değerler aktarılmazlar.</p>
<p>36 Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler</p>	<p>Ödenecek Vergi ve Fonlar, Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri, Vadesi Geçmiş Ertelenmiş Veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler ve Ödenecek Diğer Yükümlülükler hesaplarından oluşan bu hesap grubundaki değerler borca batıklık bilançosuna kaydi değerleri ile kayıt yapılırken ödeme gününde işleyen faizler dikkate alınmalıdır.</p>
<p>37 Borç ve</p>	<p>Bu hesap grubu Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları, Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri (-), Kıdem Tazminatı Karşılığı, Maliyet Giderleri Karşılığı ve Diğer Borç ve Gider Karşılıkları hesaplarından oluşur.</p> <p>Yukarıda bahsi geçen hesaplardan Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları ile Dönem Karının Peşin</p>

<p>Gider Karşılıkları</p>	<p>Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri (-) hesaplarında bulunan değerler normal faaliyet döneminde kayıtlı bulunan değerleri ile borca batıklık bilançosuna aktarılırlar.</p> <p>Diğer hesaplardaki değerler ise kabul edilebilir gelecekte olması düşünülebilen değerlerle borca batıklık bilançosuna yazılabilirler.</p>
<p>38 Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları</p>	<p>Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları hesapları bu hesap grubunu oluşturan hesaplardır.</p> <p>Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları Hesabında bulunan ve gelecek dönemde tahsil edilecek olan gelirlerden borca batıklık bilançosu gününden önce tahsil edilmiş olanlar borç ödemedeki kullanılamazlar ve tahsil edildiğinde ilgili gelir hesabına aktarılmış olurlar. Tahsil edilmemiş olanlar ve tahakkuk eden giderler de defter-i kebirde kayıtlı olan değerleri ile borca batıklık bilançosuna kaydedilebilirler.</p>
<p>39 Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar</p>	<p>Bu hesap grubunu Hesaplanan KDV, Diğer KDV, Merkez ve Şubeler Cari Hesabı, Sayım ve Tesellüm Fazlaları ve Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar hesapları oluşturur.</p> <p>Belirtilen bu hesaplardaki değerler borca batıklık bilançosuna normal faaliyet döneminde oluşan defter kayıt değerleri ile aktarılırlar.</p> <p>Burada dikkat edilmesi gereken hesap Hesaplanan KDV hesabıdır. Bu hesap her ay sonunda İndirilecek KDV hesabı ile karşılaştırılarak kapatılmak zorundadır. Faaliyet sonucu bu hesapta biriken değer, İndirilecek KDV hesabında oluşan değerden fazla ise fazla olan kısım Ödenecek Vergi ve Fonlar hesabına aktarılır. Borca batıklık bilançosunun düzenlendiği tarih ay sonu kdv hesaplarının karşılaştırılmasından önce gerçekleşmişse bu hesaptaki değer de defter değeri ile borca batıklık bilançosuna aktarılmalıdır.</p>
<p>4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR</p>	<p>İşletmelerin finans ihtiyaçları sonucu kullanmış oldukları, sürelerinin bir yıllık cari dönemi aşan borçlarının izlendiği bölümdür.</p> <p>Bu bölüm Mali Borçlar, Ticari Borçlar, Diğer Borçlar, Alınan Avanslar, Borç ve Gider Karşılıkları, Gelecek Yıllara Ait Gelir ve Gider Tahakkukları ve Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar hesap gruplarından meydana gelmektedir.</p> <p>Bu bölümdeki borç hesaplarında bulunan değerlerden süre olarak vadesi bir yılın altına düşenler Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar karşılıklarına kaydedilirler.</p> <p>Bu bölümdeki değerler de tıpkı Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar bölümünde bulunan hesaplar gibi güncel değerlerine dönüştürülerek borca batıklık bilançosuna aktarılırlar.</p>
	<p>Para ve Sermaye piyasasına borçlanma yoluyla sağlanan yabancı kaynaklar tekdüzen muhasebe sisteminde mali borçlar gurubunda toplanmıştır. Bu gurupta bilanço günü itibariyle vadesine 1 yıldan fazla süre kalmış bulunan banka ve diğer finans kuruluşlarından alınan krediler ile işletme tarafından kaynak</p>

<p>40 Mali Borçlar</p>	<p>sağlamak amacıyla ihraç edilmiş menkul değerlerin izleneceği hesaplar yer alır (Sevilengül 2016: 560).</p> <p>Bu grubu Banka Kredileri, Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar, Ertelenmiş Finansal Borçlanma Maliyetleri (-), Çıkarılmış Tahviller, Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler, Menkul Kıymet İhraç Farkları (-) ve Diğer Mali Borçlar, hesapları oluşturur.</p> <p>Bu gruptaki borçların tamamı parasal borçlardan meydana gelmektedir. Bu hesap gurubunda bulunan borçlar, ya bankalardan uzun vadeli kredi kullanmak suretiyle, ya da tahvil veya bono çıkarılarak finans elde etme yoluyla oluşur.</p> <p>Bankalardan uzun vadeli kredi alınarak edinilen borçlar ve tahvil çıkarma yoluyla finans sağlamak amacıyla edinilen borçlar ulusal para cinsindense, borca batıklık bilançosuna defter-i kebir değerleri ile aktarılır. Yabancı para cinsinden kullanılan uzun vadeli borçlar ise Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasının açıklamış olduğu döviz satış kurunun baz alınması sonucu oluşan değerle borca batıklık bilançosuna kaydı sağlanmalıdır.</p> <p>Banka kredileri ve çıkarılmış tahviller hesabında bulunan değerlerin borca batıklık bilançosuna aktarılmasında banka kredisinin kullanıldığı ve tahvillerin çıkarıldığı ilk tarihten itibaren ödenemeyen kısımları için işleyen faizler hesaplanmalı ve borçların üzerine eklenmelidir. Borçların borca batıklık bilançosuna kaydedilmesinde Uzun Vadeli Kredi Anapara Borç Taksit ve Faizleri hesabının kullanılması veya direkt Banka Kredileri hesabına eklenmesi meslek mensubunun seçimine bırakılabilir. Borca batıklık bilançosunun hazırlanmasında her iki yöntem de kabul edilebilir.</p> <p>Bir sermaye şirketinin tahvil çıkarabilmesi için Sermaye Piyasası Kurulu'ndan izin alması gereklidir. Çıkarılacak tahvillerin toplam tutarı ise kayıtlı sermayeyi aşamaz. Tahviller resmi evrak statüsünde olan belgelerdir. Tahvil çıkarma yoluyla edinilen borçların da ödenemeyen kısımları için faizleri hesaplanarak, ya Çıkarılmış Tahviller hesabına, ya da Tahvil Anapara Borç ve Faizleri hesabına aktarılması meslek mensubu tarafından tercih edilebilir. Kanaatimize göre tahviller resmi statülü evrak olduğu için 304 Tahvil Anapara Borç ve Faizleri hesabına kaydedilerek borca batıklık bilançosuna aktarılması daha doğru olur.</p> <p>Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar, Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-), Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler ve Diğer Mali Borçlar hesabında bulunan değerler ise anapara ve faizleri hesaplanarak borca batıklık bilançosuna aktarılır.</p> <p>Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-) hesabı ise düzenleyici bir hesap olduğu için borca batıklık bilançosuna kaydedilmez.</p>
	<p>İşletmelerin ana faaliyet konusunu oluşturan işlemleri için almış olduğu mal veya hizmet tutarlarından ödeme süresinin bir</p>

<p>42 Ticari Borçlar</p>	<p>yıldan fazla olduğu borçlarının izlendiği hesapların oluşturduğu hesap grubudur.</p> <p>Ticari Borçlar hesap grubu Satıcılar, Borç Senetleri, Borç Senetleri Reeskontu(-), Alınan Depozito ve Teminatlar ve Diğer Ticari Borçlar alt hesaplarından oluşur.</p> <p>Bu hesap grubunda biriken değerler, bilanço günündeki gerçek değerlerinin tespit edilebilmesi için reeskonta tabi tutularak borca batıklık bilançosuna kaydedilirler. Bu değerler basit faiz iç iskonto yöntemi ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın açıklamış olduğu avans faiz oranları kullanılarak gerçek değere indirgenmeli ve net değerleri ile borca batıklık bilançosuna kaydedilmelidir. Borca batıklık bilançosu net değerli bir bilanço olduğu için bu hesap grubunda bulunan Borç Senetleri Reeskontu (-) hesabı borca batıklık bilançosuna aktarılmaz.</p>
<p>43 Diğer Borçlar</p>	<p>Bu hesap grubu, işletmelerin ticari faaliyetleri sebebiyle borçlandıkları borçlanmaları dışında kalan, çeşitli sebeplerle finans sağlamak amacıyla edindikleri ve ödeme sürelerinin bir yılın üzerinde olduğu diğer borçlarının izlendiği hesapların oluşturmuş olduğu hesap grubudur.</p> <p>Diğer Borçlar hesap gurubu Ortaklara Borçlar, İştiraklere Borçlar, Bağlı Ortaklıklara Borçlar, Diğer Çeşitli Borçlar, Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-) ve Kamuya Olan Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Borçlar hesaplarının oluşturduğu hesap grubudur.</p> <p>Bu hesap grubunda bulunan Ortaklara Borçlar, İştiraklere Borçlar, Bağlı Ortaklıklara Borçlar ve Diğer Çeşitli Borçlar hesaplarında bulunan değerler, Türk Lirası ve yabancı para cinsinden olabilir. Türk Lirası cinsinden olan borçların bugünkü değeri, diğer bir ifade ile borca batıklık bilançosunun düzenlendiği tarihteki değeri ile yazılabilmesi için iskonto edilmelidirler. İskonto işlemi yine basit faiz iç iskonto yöntemi ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası avans faiz oranları kullanılmalıdır. Yabancı para cinsinden olan borçlarda ise borca batıklık bilançosunun düzenlendiği tarihteki Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın yayımlamış olduğu döviz satış kuru dikkate alınarak kayıt yapılmalıdır.</p> <p>Kamuya Olan Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Borçlar hesabında bulunan değerler ise kayıtlı değerleri ile borca batıklık bilançosunda gösterilmeli fakat ödenecekleri gündeki işleyen faizler dikkate alınmalıdır.</p> <p>Borç Senetleri Reeskontu Hesabı (-) ise senet hesabında bulunan değer net bugünkü değeri ile borca batıklık bilançosuna aktarılacağı için yazılmaz.</p>
	<p>Alınan Sipariş Avansları ve Alınan Diğer Avanslar hesaplarının oluşturmuş olduğu bu hesap grubu, sermaye şirketleri, kooperatifler ya da bilanço usulüne göre defter tutan diğer işletmeler tarafından yapmış oldukları işler karşılığında</p>

<p>44 Alınan Avanslar</p>	<p>aldıkları avans değerlerinin izlendiği hesap grubudur.</p> <p>Bu hesap grubunda biriken değerler kanaatimize göre defter değerleri ile borca batıklık bilançosuna kaydedilmelidir. Çünkü avans faaliyet döneminde çeşitli aralıklarla alınan bir değerdir ve çoğu kez vadesi bir yıldan fazla olmaz. Vadesi bir yılın üzerinde olanlarsa yine iskonto edilerek bilanço günündeki değerine indirgenip kaydedilmelidir.</p>
<p>47 Borç ve Gider Karşılıkları</p>	<p>Kıdem tazminatı ve diğer olağan giderler için ayrılan karşılıkların izlendiği bu hesap grubu, Kıdem Tazminatı Karşılığı ve Diğer Borç ve Gider Karşılıkları hesaplarının oluşturduğu hesap grubudur.</p> <p>Bu hesap grubunda izlenen değerler için borca batıklık bilançosunun hazırlandığı gündeki değerler tespit edilmeli ve bu değerleriyle borca batıklık bilançosunda gösterilmelidir.</p>
<p>48 Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları</p>	<p>Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları alt hesaplarından oluşan bu hesap grubu, işletmelerin önceden tahsil edilerek kayıtlarına alınan, fakat gelecekte gelire dönüştürülecek ve gelire dönüştürülme süresi bir yıldan daha fazla olan değerlerle, muhasebenin temel kavramlarından dönemsellik kavramı gereğince önceden tahakkuk ettiği halde, alacaklısı tarafından bir yıldan uzun süren süreler içerisinde tahsil edilecek durumda olan giderlerin izlendiği hesap grubudur.</p> <p>Yapılan hizmet veya satış karşılığında önceden alınan değerlerin işletmenin borçlarını ödemesinde herhangi bir faydası olamaz. Örneğin, uzun süreli sözleşmelerle kira geliri elde eden bir işletmenin kira karşılığını nakit olarak alması sonucunda kiralanan nesne, sözleşme süresince kiracı tarafından kullanılmaya devam edecek fakat bunun karşılığında gayrimenkul sahibi işletme herhangi bir ödeme alamayacaktır. Bu sebepten ötürü Gelecek Yıllara Ait Gelirler hesabının borca batıklık bilançosuna yazılmasının doğru olmadığı kanaatindeyiz.</p> <p>Gider Tahakkukları hesabında bulunan işletmeye ait borçların ödemesi, cari yıla ait olanlar, kısa vadeli gider tahakkukları hesabına aktarılmalı, geri kalan kısım ise yine normal bilançodaki değeriyle borca batıklık bilançosuna yazılmalıdır.</p>
<p>49 Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar</p>	<p>Bu hesap grubu Gelecek Yıllara Ertelenen veya Terkin Edilecek Katma Değer Vergisi, Tesise Katılma Payları ve Diğer Çeşitli Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar hesaplarından oluşmaktadır.</p> <p>Bu grupta belirtilen hesaplardan herhangi birinde bulunan değer borca batıklık bilançosuna aktarılırken normal faaliyet bilançosunda bulunan değeri üzerinde hiçbir işlem yapılmadan aynı değeri ile aktarılır.</p> <p>Diğer Çeşitli Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar hesabında bulunan rakamın hangi sebeplerden olduğu borca batıklık bilançosunda hazırlanan dipnotlarda ayrıntısı ile gösterilir.</p>
	<p>Öz kaynaklar bölümü, işletme sahiplerinin veya şirket ortaklarının işletme üzerindeki hak paylarının ya da yapılan ticari</p>

<p style="text-align: center;">5 ÖZ KAYNAKLAR</p>	<p>faaliyet sonucu elde edilen karların ve kanuni veya olağanüstü durumlar sebebiyle ayrılan yedeklerin birikimi sonucu oluşan değerlerin bileşenlerinden meydana gelir. Öz kaynaklar bölümü işletme sahiplerinin veya hissedarlarının işletme varlıkları üzerindeki haklarıdır da denilebilir.</p> <p>Öz kaynaklar net aktiften kısa ve uzun vadeli borçların çıkarılması sonucu kalan kısımdır. Formüle edilirse, $Sermaye = Varlıklar - Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar + Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar$ şeklinde formüle edilebilir. Bu aynı zamanda bilanço temel denklemi olarak da adlandırılır.</p> <p>Öz kaynaklar bölümü, Ödenmiş Sermaye, Sermaye Yedekleri, Kar Yedekleri, Geçmiş Yıllar Karları, Geçmiş Yıllar Zararları (-) ve Dönem Net Karı/(Zararı) alt gruplarından oluşur.</p>
<p style="text-align: center;">50 Ödenmiş Sermaye</p>	<p>Öz kaynaklar bölümünde yer alan ve işletme sahiplerinin işletmeye kattıkları kişisel paylarını gösteren bu bölüm Sermaye ve Ödenmemiş Sermaye (-) hesaplarından oluşur.</p> <p>Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde veya bilanço usulüne göre defter tutan tacirlerde borca batma eylemi işletme üzerindeki hakların kaybolması olarak değerlendirilir. Bu sebepten ötürü borca batıklık tespiti yapılırken bu hesap grubu borca batıklık bilançosuna kaydedilmez.</p>
<p style="text-align: center;">52 Sermaye Yedekleri</p>	<p>Hisse Senetleri İhraç Primleri, Hisse Senedi İptal Karları, Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları, İştirakler Yeniden Değerleme Artışları, Maliyet Artış Fonu ve Diğer Sermaye Yedekleri hesaplarından oluşan bu grup, borca batıklık bilançosu hazırlanırken dikkate alınmaz.</p>
<p style="text-align: center;">54 Kar Yedekleri</p>	<p>Kar Yedekleri hesap grubu, Yasal Yedekler, Statü Yedekleri, Olağanüstü Yedekler, Diğer Kar Yedekleri ve Özel Fonlar hesaplarından oluşur.</p> <p>Bu hesap grubunda bulunan kıymetler analizin gerçekleştirilmesinde dikkate alınmayarak borca batıklık bilançosuna kaydedilmezler.</p>
<p style="text-align: center;">57 Geçmiş Yıllar Karları</p>	<p>Bu hesap grubu iflasın ertelenmesi işleminin birinci önceliği olan borca batıklık bilançosunun hazırlanmasında dikkate alınmaz.</p>
<p style="text-align: center;">58 Geçmiş Yıllar Zararları (-)</p>	<p>Analizin gerçekleştirildiği dönemde hiçbir önemi olmadığı için borca batıklık bilançosuna kaydedilmez.</p>
<p style="text-align: center;">59 Dönem Net Karı (Zararı)</p>	<p>Dönem Net Karı ve Dönem Net Zararı (-) hesaplarından oluşan bu bölüm analizde kullanılmadığı için borca batıklık bilançosuna kaydedilmez.</p>

(Altay 2016: 74-132; Bitlisli, Yılmaz 2016: 212-215)

İflasın ertelenmesi işleminin talep edilmesi için kullanılan ve meslek mensubu tarafından düzenlenen borca batıklık bilançosunun yapısal şekli hiçbir mevzuatta belirtilmemektedir. Çünkü borca batıklık bilançosu mahkeme tarafından

incelenmek suretiyle oluşturulan ve tamamen net aktiflerle net borçların karşılaştırılmasını sağlayan özel amaçlı bir bilançodur. Bilançonun hazırlanış biçimi gerçek değerleri yansıtması kaydıyla işletme yönetiminin ve meslek mensubunun inisiyatifine bırakılmaktadır.

3.3. İyileştirme Projesi

3.3.1. Kavram Olarak İyileştirme

Türk Ticaret Kanunu'nun 377. maddesi ve İcra İflas Kanunu'nun 179. maddesinde geçen iyileştirme kavramı, her iki kanun maddesinde amaç olarak paralellik göstermekte ve borca batık durumda olan bir sermaye şirketi veya kooperatifin borca batık durumundan kurtarılarak, tekrar ticari faaliyetine devam edebilir duruma getirilmesi anlamında kullanılmaktadır.

Doktrinde iyileştirme kavramı ekonomik ve hukuki yönden farklı anlamlarda anlatılmaktadır. Ekonomik yönden iyileştirme kavramı, borç batağında bulunan bir sermaye şirketi veya kooperatifin, alınan çeşitli önlemlerle durumunun ıslah edilerek tekrar kâr elde etmesinin ve sürekliliğinin devam etmesinin sağlanması, aynı zamanda katma değer oluşturmasıyla ekonomiye katkıda bulunması olarak tanımlanır.

Hukuki yönden ise iyileştirme, ticaret hukuku ve iflas hukukunda ayrı ayrı ele alınmaktadır. İflas hukukunda, iflasın önlenmesi veya tasfiye sonucunun hafifletilmesi ya da elverişli hale getirilmesini amaçlayan bir tedbir olarak; ticaret hukukunda ise malvarlığının borca batıklık bildiriminde bulunulması sırasındakine göre daha iyi duruma getirilmesi ya da borca batıklığın ortadan kaldırılarak daha iyi bir duruma getirilmesi şeklinde nitelendirilmektedir(Yılmaz 2009: 41).

Ekonomik ya da hukuki anlamda kullanılmasına bakılmaksızın, iyileştirme kavramı *“hasta sayılan bir yapının sıhhate kavuşturulması, yani durumunun iyileştirilmesini”* anlatmaktadır. İyileştirilecek yapı ise, ekonomik anlamda iyileştirme söz konusuysen *“işletme veya teşebbüs”*, hukuki anlamda iyileştirme söz konusuysen *“tüzelkişilik olarak şirkettir”*. İyileştirmenin yapılma biçimi kavramın ekonomik açıdan mı, hukuki açıdan mı ele alındığına göre değişecektir. Ekonomik anlamda iyileştirme işletmenin yeniden karlılığa kavuşturulması için yapılabilecek

her türlü yöntemle gerçekleştirilebilecekken, hukuki anlamda iyileştirme sadece şirket tüzel kişiliğinin devamını sağlayacak türdeki yöntemlerle gerçekleştirilebilir. Sonuçta iyileştirme ekonomik bir kavramdır ve hukuk bu amaca ulaşabilmek için gereken usullere ilişkin kuralları belirlemektedir(Yılmaz 2009: 42).

İki tür iyileştirmeden söz edilebilmektedir birinci tür iyileştirmede borç batağında bulunan bir sermaye şirketi veya kooperatif borca batık durumda olduğunu mahkemeye bildirerek iflasın ertelenmesi talebinde bulunabilir. İkinci tür iyileştirmede ise şirket ya da kooperatif tamamen gizli bir şekilde kendi almış olduğu ekonomik kararlarla serbest iyileştirme yoluna giderek durumunu düzeltmenin çarelerini arar fakat ikinci yol biraz risk arz etmektedir. Çünkü ikinci iyileştirme türünde şirket veya kooperatif adına yapılan alacak takipleri devam etmektedir.

Türk Ticaret Kanunu ve İcra İflas Kanunu'nun yukarıda anılan maddelerinde geçen iyileştirme kavramının amacı, borca batık durumda olan bir sermaye şirketi veya kooperatif hakkında iflasın ertelenmesi kararının verilmesi ile birlikte, bu yasal süreç içerisinde gerçekleştirilen ekonomik ve ticari eylemlerle durumlarının mevcut durumlarından daha iyi hale getirilmesidir. İşletmenin tekrar kâr edebilir duruma getirilmesi ve ticari faaliyetine kaldığı yerden devam edebilmesinin sağlanması da, iyileştirme kavramının amaçları arasında yer almaktadır.

3.3.2. İyileştirme Projesi

Ülkemizde ve dünyada ekonomik şartların zorlaşmasının, bilgi aktarımının çok hızlı olmasının, insan ihtiyacının her geçen gün çeşitlilik ve değişkenlik arz etmesinin ve bunlarla birlikte maliyetlerin artmasının sonuçlarına işletmeler ayak uydurabilmek için çok hızlı ve isabetli kararlar almak zorundadırlar. Bu hıza ayak uyduramayan işletmeler rakipleriyle rekabet edememekte ve kısa süre içerisinde iflasla karşı karşıya gelmektedirler.

İflastan geçici bir süre kurtulabilme ve mali yapıyı düzeltmek için bir fırsat elde etmenin ilk akla gelen yolu iflasın ertelenmesi talebidir. İflasın ertelenmesi talebinin en önemli temel kriteri de uygun bir iyileştirme projesinin sunulmasıdır(Altay 2016: 205).

İyileştirme projesi, "Sermaye şirketleri ve kooperatiflerin iflası ve iflasın ertelenmesi" başlığını taşıyan İcra İflas Kanunu'nun 179. maddesinde "Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilançoya göre borca batık olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflasına karar verilir. Şu kadar ki, idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri, şirket veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini son bir yıldan uzun süre ile şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir(İİK. md. 179), denilerek dile getirilmektedir.

Bu kanun metnine göre iyileştirme projesi şirket veya kooperatif yöneticileri ve alacaklılardan herhangi biri tarafından hazırlanarak mahkemeye sunulabilmektedir. Mahkeme ise iyileştirme projesinde iki temel kritere dikkat etmektedir. Birinci kriterde sermaye şirketi ya da kooperatifin iyileştirme ümidinin olup olmadığı, ikinci kriterde de iyileştirme projesinin inandırıcı ve ciddi bir şekilde hazırlanıp uygulanabilirliğinin gerçekliği konusudur.

İcra İflas Kanunu'nun 179. maddesinde geçen iyileştirme projesi, bir sermaye şirketi veya kooperatifin bilançosunda bulunan aktif değerlerinin pasif değerlerini karşılayamaması sonucu karşılaştığı borca batıklık halinden kurtulabilmek için geliştirdiği sistemi belirten projedir.

Krize giren ve iflasa doğru sürüklenen bir şirket, krize girme nedenlerini, alacağı tedbirleri ve bunların beklenen sonuçlarını içeren bir iyileştirme projesi hazırlayarak, hem krizden kurtulma stratejisini belirlemekte, hem de üçüncü kişilerin şirketin krizden kurtulacağı konusunda güvenini artırarak, şirkete destek vermelerini sağlamaktadır. Ayrıca, şirket aleyhine yapılan takipleri durdurarak normal faaliyetlerine devam etmek amacıyla mahkemeden iflasının ertelenmesini talep eden şirketler de, mahkemeye sunulan iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı bulunması durumunda bu kararı aldırabilmektedirler. Bu bakımlardan iyileştirme projelerinin ciddi ve inandırıcı bir şekilde hazırlanması önem arz eden bir konudur(Erer 2016: 60).

İyileştirme projesi şirket veya kooperatif sahip veya ortaklarının haklarını koruduğu kadar şirket ya da kooperatiften alacaklı olan üçüncü şahısların da haklarının ne şekilde korunacağını belirten tedbirleri de içermelidir.

Ülkemizde, iyileştirme projelerinin ne şekilde düzenleneceği ile ilgili herhangi bir yasal düzenleme veya meslek kuruluşları tarafından yayınlanan genel kabul görmüş ilkeler bulunmamaktadır. Bu nedenle, şirketler hazırlayacakları iyileştirme projesinin içeriğini ve kapsamını belirlemede sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu şirketlerin krizden kurtulmak için iyi bir planları olsa dahi şirketler planlarını bir iyileştirme projesi çerçevesinde ciddi ve inandırıcı şekilde sunamadıkları için üçüncü kişilerin desteğini alamamakta ve iflas erteleme talepleri reddedilmektedir(Erer 2016: 60).

3.3.3. İyileştirme Projesinin Kapsamı

İyileştirme projesinin kapsamı hakkında ne İcra İflas Kanunu'nda, ne de Türk Ticaret Kanunu'nda detaylı bir bilgiye rastlanılmamaktadır. İcra İflas Kanunu'nun 179. maddesinin ikinci paragrafında anılan "*İyileştirme projesinde, yeni nakit kaynak konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynaklar ve önlemler ile erteleme süresince tüm işletme giderlerinin ve çalışma sermayesinin nasıl karşılanacağı gösterilir*" şeklindeki metinle başlayan kısım ve Türk Ticaret Kanunu'nun 377/1. maddesinde geçen "*Yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı yeni nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir.*" açıklamasıyla, iyileştirme projesinin kapsayabileceği bilgiler anlatılmak istenmektedir. Maddelerdeki bu pragraflara göre borca batan, fakat kurtulma ümidi bulunan ve iflasının ertelenmesi yönünde talebi bulunan bir sermaye şirketi veya kooperatif, borca batıklıktan kurtulmak için ne tür tedbirler alabileceğini iyileştirme projesinde açıklayarak mahkemeye sunacak ve iflasın ertelenmesi talebini isteyebilecektir.

Olumsuz sebepler yüzünden borca batıklık ile karşı karşıya kalan bir sermaye şirketi veya kooperatifin kurtulma ümidi ile hareket ederek, iflasın ertelenmesi talebinde bulunmak için mahkemeye sunmuş olduğu iyileştirme projesi, aşağıdaki bilgileri kapsamalıdır.

1- İyileştirme projesi, bir sermaye şirketi veya kooperatifin ekonomik durumunun iyi hale getirilebilmesi için alınacak önlemlerin ne şekilde sağlanacağını ve uygulanacağını, bu uygulamanın hangi zaman aralığında gerçekleştirilebileceğini anlatan gerçekçi bilgi ve belgeleri kapsamalıdır.

2- İyileştirme projesinde alacaklıların yararına olan durumlar ve bu durumların nasıl sağlanacağı açıklanmalıdır.

3- İyileştirme projesinde iyileştirme ümidini doğuran işletme dışı etkenler belirtilmelidir.

4- İyileştirme çalışmalarının yapıldığı dönem içerisinde karşılaşılabilecek çeşitli işletme giderleri ve zararlar, bu gider ve zararların karşılanabilmesi için kullanılacak kaynaklar iyileştirme projesinde açıklanmalıdır.

5- İyileştirme projesi, iflasın ertelenmesi dönemi içerisinde nakit sıkıntısı çekilmeyeceğine dair kaynakları içererek, mahkeme süresinde karar verecek hakimi ikna etmelidir.

6- İyileştirme projesi, iyileştirme dönemini yıllar itibarıyla öngörerek işletmenin hangi dönemde kara geçebileceğini objektif verilerle sunmalıdır.

7- İyileştirme projesi, muhasebenin temel varsayımlarından işletmenin sürekliliği varsayımına göre, işletmenin ticari faaliyetine uzun süre devam edebileceğini açıklayan belge ve bilgileri de sunmalıdır.

8- İşletmenin hukuksal yapısında, yapmış olduğu faaliyetinde ve kullanacağı teknolojisinde bir değişiklik öngörülüyorsa bu değişiklikler de iyileştirme projesinde belirtilmelidir.

3.3.4 İyileştirme Projesiyle Mahkemeye Sunulabilecek İyileştirme Tedbirleri

Borca batıklık ile karşı karşıya kalan sermaye şirketleri veya kooperatiflerin iflasın ertelenmesi talebinde bulunabileceğini açıklayan Türk Ticaret Kanunu'nun 377. maddesi bu talebin ne şekilde yapılabileceğini, izlenilecek yolun ne şekilde olacağını İcra İflas Kanunu'nun 179. ve izleyen maddelerine atıfta bulunarak açıklamaktadır. Ancak, İcra İflas Kanunu'nda da iyileştirme projesinin içeriği ve ne

şekilde hazırlanabileceği konusunda açık bir bilgi verilmemektedir. İyileştirme projesinin hazırlanması yönetim kurulu ve muhasebe teknik elemanlarının bilgi, tecrübe ve becerilerine bırakılmaktadır.

Yönetim kurulu ve muhasebe teknik elemanlarının hazırladığı iyileştirme projesinde bulunabilecek iyileştirme tedbirleri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir.

1. İşletmenin ticari faaliyetini canlandırabilecek ve nakit sıkıntısından kurtulmasını sağlayacak kar oranı yüksek iş akitleri yapmak.

2. İşletme tarafından başlayan ancak çeşitli sebeplerle tamamlanamamış, özellikle önemli ölçüde nakit sıkıntısını önleyecek potansiyele sahip işlerin tamamlanabilmesini sağlamak.

3. İflasın ertelenmesi talebinde bulunan bir sermaye şirketi ya da kooperatifi ekonomik çıkmazdan kurtarabilecek devlet teşvik belgeleri ve kullanılabilir kredileri belirtmek.

4. İşletmenin borç oranını düşürecek değere sahip üretim, ihracat ve ithalat bağlantılarının yapılması için yeni tedarikçiler temin etmek ve maliyetleri alternatif maliyet yoluyla düşürmeye çalışmak.

5. Ekonomik yönden şirket ya da kooperatifi zor duruma sokan davalarda şirket ya da kooperatif lehine kesin olarak sonuçlanabilecek olanlarını iyileştirme projesinde belirtmek.

6. İşletmenin süregelen iş durumu ve iş sözleşmelerinin varlığını belirtmek.

7. Sermaye şirketi veya kooperatife yeni ortak alımı yoluyla veya mevcut ortakların sermaye artırımıyla sermayenin güçlendirileceğini belirtmek.

8. Şüpheli durumdaki alacakların tahsil edilebilme oranları yüksek olanların belirtilmesi.

9. İş ortaklığı veya konsorsiyum gibi yeni bağlantıların kurulabileceğinin somut bir şekilde belirtilmesi.

10. İşletmenin borçlarını önemli ölçüde azaltma potansiyeline sahip maddi duran varlıkların satılabileceğinin ve kısa vadeli ve ivedi ödenmesi gereken borçların kapatılabileceğinin belirtilmesi.

11. İşletmeye aşırı yük getiren bölümlerin kapatılması ve personel azaltılmasına gidilmesi.

12. Finansının ne şekilde sağlanacağı somut verilere dayandırılmak kaydıyla teknolojik yenilenmeye gidilebileceğinin ve bu şekilde maliyet oranlarının düşürülebileceğinin açıklanması.

13. Kira maliyetlerinin yüksek olduğu bina arazi veya müstemilatların boşaltılarak daha ucuz maliyetli yerlere taşınmakla bu maliyetlerin düşürülme yoluna gidilmesi

14. Maddi duran varlıklar içerisinde bulunan iş makinesi taşıt veya buna benzer varlıkların kiralama yoluyla çalıştırılmasından daha fazla maliyeti varsa bunların satılması.

15. Kredi verenlerle ve şirket alacaklılarıyla borçların yeniden yapılandırılmasının sağlanarak, faiz oranlarının düşürülmeye çalışılması veya vadelerinin uzatılması ya da alacaklıların alacaklarından vazgeçmesinin sağlanması yoluna gidilmesi.

16. Devlete olan yüksek değerli borçların uzlaşma yolu denenerek yeniden yapılandırılması.

17. Temin edilmesi mümkünse hibe kredilerinin belirtilmesi ve başvurularının belgelenmesi.

18. Şirket borçlarının bir kısmının şirket ortaklarından bazıları tarafından üstlenebileceğinin belirtilmesi.

19. Kanunda da belirtildiği üzere, yüksek meblada alacağı olan bir alacaklının alacağını, diğer alacaklıların alacaklarından geriye atacağını taahhüt etmesi ve bunun belgelendirilmesi.

20. Şirketin hukuki yapısında değişikliğe gidilerek şirket alacaklılarının borçlarına karşılık şirkete ortak edilmesi.

21. Yönetim konusunda başarısını ispatlamış yöneticilerin yönetime katılımının sağlanması.

Yukarıda sayılan maddeler dışında işin kapsamı, bulunduğu sektör ve pazar payı da iyi bir şekilde analiz edilerek, farklı iyileştirme tedbirleri de proje ile birlikte mahkemeye sunulabilmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. İFLASIN ERTELENMESİ İŞLEMİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

4.1. Literatür Taraması

Bu tez çalışmasının oluşturulması için çeşitli makaleler taranmış fakat çoğu makalede bu konu özel hukuk alanı olduğu için yalnızca iflasın ertelenmesi işlemlerinin şekil şartları esas şartları ve süreci hakkında bilgiler verilmiştir. Bu makalelerin en kapsamlısı ise Profösör Doktor Selçuk Öztekin, 13-15 Mayıs 2005 tarihleri arasında İstanbul İli'nde yapılmış olan "İcra İflas Kanunu'nun Yeni Düzenlemeleri ile İlgili Uygulamadan Kaynaklanan Sorunlar" isimli konferansta yaptığı ve Bankacılar Dergisi'nin 2005 yılında 53 sayı numarası ile yayımlanan sayısında çıkan konuşma metnidir. Öztekin,2005, bu konuşmasında iflasın ertelenmesi kavramı, tanımı, esas şartları, şekil şartları ve süreci hakkında bilgiler vermektedir.

Yardımcı Doçent Doktor Adem Altay'ın "Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi Muhasebe Uygulamaları" adlı, Gazi Kitabevi tarafından 2016 yılında basılan kitabı incelenmiştir. Altay bu kitabında iflasın ertelenmesi sürecini kanun mevzuatları açısından irdelemekte, iflasın ertelenmesi işleminin Türk Ticaret Kanunu, İcra İflas Kanunu, Kooperatifler Kanunu açısından değerlendirmesini yaparak borca batıklık bilançosunun ne şekilde hazırlanacağı hakkında bilgi vermekte ve uygulama örnekleri sunmaktadır. Altay bu çalışmasında muhasebeleştirme kavramını bilanço hesaplarının ne şekilde değerlendirileceği açısından ele almakta ve borca batıklık bilançosunun oluşturulması ve hesaplama yöntemleri ile ilgili bilgiler vermektedir.

Yargıtay 19. ve 23. Hukuk Daireleri'nin içtihat kararları incelendi. Yargıtay kararlarında erteleme işlemlerinin şartları ve borca batıklık bilançosunun oluşturulması konusunda bilgiler sunmaktadır.

4.2. Çalışmanın Amacı

Bir sermaye şirketinin veya kooperatifin iflas erteleme işleminden faydalanıp faydalanmadığının tespitinin sağlanması adına borca batıklık bilançosunun hazırlanması için gerekli yevmiye kayıtlarının ne şekilde yapılabileceğini belirtmek ve yevmiye kayıtlarının yapılması sonucu oluşan borca batıklık bilançosundaki değerler üzerinden durum tespitinin yapılarak iflas erteleme işleminden yararlanılıp yararlanılamayacağını tespitini gerçekleştirmek çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntminde firmanın en son faaliyet bilançosunda bulunan kalemlerinin piyasa değeri ve diğer değerlendirme yöntemleriyle değerlendirilmesi yoluna gidilerek borca batıklık bilançosu oluşturularak bir sermaye şirketi veya kooperatifin iflasın ertelenmesi işleminden yararlanıp yararlanamayacağı hakkında bilgi sunulmaya çalışılmıştır.

Borca batıklık bilançosu hazırlanırken kasa hesabı ve duran varlık hesapları dışındaki hesapların değerlendirilmesinde basit faiz iç iskonto yöntemi ve T.C.M.B. Avans faiz oranı kullanılmıştır. Bu oran dönem için 8.75 olarak alınmıştır.

4.4. İflasın Ertelenmesi İşleminin Muhasebeleştirilmesi

İşletmeler kar elde etmenin yanısıra toplumsal ihtiyaçları karşılamayı da amaç edinen iktisadi organizasyonlardır.

İşletmelerin kuruluşundaki hukuki yapısı (şahıs, adi ortaklık, sermaye şirketi veya kooperatif), amacı ve büyük veya küçük oluşuna bakılmaksızın yürütmüş oldukları tüm faaliyetler, para ile ifade edilebilen sonuçlar doğurmaktadır. Muhasebe genel olarak sayılan bu organizasyonlarda meydana gelen finansal hareketlilikleri sistemli bir şekilde kayda alan, kayda alınan bu bilgileri zamanında güvenilir ve karşılaştırılabilir verilere dönüştürerek ilgililere sunan işletme fonksiyonudur.

Öğretide muhasebenin tanımı fonksiyonları dikkate alınarak yapılmakta ve muhasebe; bir işletmenin (sermaye şirketi / kooperatifin) para ile ifade edilebilen mali karakterli olay ve işlemlerinin kaydedilmesi, sınıflandırılması, analiz edilmesi,

özetlenerek raporlanması, yorumlanması ve ilgili kişilere sunulması şeklinde tanımlanmaktadır. Ülkemizde yaygın olan kanaatin aksine muhasebe yasal defterlerin tutulması ve beyannamelerin düzenlenmesi değildir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere muhasebenin fonksiyonları arasında kaydetme ve sınıflandırmanın dışında, analiz etme, yorumlama ve raporlama sonucunda elde edilen verilerin ilgili kişilere sunumu da bulunmaktadır.

İşletmeler ticari faaliyetleri sonucunda istemedikleri durumlarla karşı karşıya kalabilmekte, kimi zaman faaliyet gösterdikleri sektörün ekonomik çıkmaza sürüklenmesinden, kimi zaman da kötü yönetim ve ortak veya sahiplerinin isteği üzerine son bulabilmektedirler. İşletmelerin son bulması ise mevzuatta fesih, iflas, bölünme, birleşme veya tasfiye şeklinde adlandırılmaktadır.

İşletmelerin son bulma nedenlerinden birisi olan iflas, bir işletmenin ticari faaliyetini yerine getirme eyleminden yoksun kalarak borçlarını ödeyememesi, şeklinde tanımlanabilmektedir. Hukukumuzda alacaklıların ve diğer çıkar guruplarının haklarını korumak ve durumu iyileştirilebilir sermaye şirketleri veya kooperatiflerin iflastan kurtarılarak devamlılığını sağlamak amacıyla bir takım düzenlemeler bulunmaktadır. Bu düzenlemelerden birisi de sadece sermaye şirketleri ve kooperatiflerin yararlanabileceği iflasın ertelenmesi kurumudur.

İflasın ertelenmesi kurumunda muhasebeleştirme süreci borca batıklık analizinin yapılmasıyla başlamaktadır. Analizin sonunda şirket, kanunda öngörüldüğü şekliyle sermayesinin 2/3'ünü kaybettiyse yönetim kurulu, muhasebe meslek mensubu tarafından, şirket yöneticileri aracılığıyla bilgilendirilir ve yönetim kurulu bu bilginin ışığında sermayenin 1/3'ü ile devam etme veya sermayenin tamamlanması yönünde karar alır. Yönetim kurulu belirtilen doğrultularda karar almazsa şirketin hukuki varlığı sona ermektedir.

4.4.1. Sermaye Kaybı Oranının Tespit Edilmesi

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 376. maddesinde belirtilen hükümlere göre sermaye şirketi ya da kooperatifin düzenlemiş olduğu en son dönem bilançosu, sermayenin ne kadarının kaybedildiğinin analizi için kullanılan bilançodur. Bu kanun metni aşağıda belirtilmektedir.

3. Sermayenin Kaybı, borca batık olma durumu

a) Çağrı ve Bildirim Yükümü

Madde 376- (1) Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar(TTK. Md. 376/1).

(2) Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer(TTK. Md. 376/2).

Bu kanun maddeleri ışığında analizin yapılması için gerekli olan XYZ A.Ş.'ne ait yıl sonu bilançosu Tablo 2' de, gelir tablosu ise Tablo 3'te belirtilmektedir.

Örnekte kullanılacak olan XYZ. AŞ. üç ortaklı bir anonim şirket olup şirketin merkezi Sivas il sınırları içerisinde yer almaktadır. Şirket, isminin, bilgi, belge, finansal yapısının ve faaliyet konusunun gizli kalmasını istemiştir. Bu örnek oluşturulurken firmanın yasal tabloları dikkate alınarak kayıtlı çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Örnek şirketin gerçek faaliyet konusu belirtilemediğinden perakende kristal avize satışı işi ile iştigal etmektedir denilmektedir.

XYZ AŞ. Sivas Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün xxxx sicil numarasında tescilli olup 01.11.2001 tarihinden itibaren faaliyetine devam etmektedir. Şirketin sermayesi 50.000,00 ₺'dir. Şirket ortaklarının işletmeye sermaye borcu bulunmamaktadır.

Şirketin yasal defterleri mevcut olup bilgilerine ulaşılamamıştır.

Tablo 2. XYZ A.Ş.'NİN 31.12.2017 Tarihli Yılsonu Bilançosu

1 DÖNEN VARLIKLAR	93.900,00	3 KISA VAD. YAB. KAYN.	147.650,00
10 HAZIR DEĞERLER	17.500,00	30 MALİ BORÇLAR	85.000,00
100 Kasa	2.500,00	300 Banka Kredileri	85.000,00
101 Alınan Çekler	5.000,00	32 TİCARİ BORÇLAR	41.350,00
102 Bankalar	17.500,00	320 Satıcılar	17.500,00
103 Verilen Çekler ve Öd. Emr. (-)	7.500,00	321 Borç Senetleri	26.500,00
11 MENKUL KIYMETLER	4.500,00	322 Borç Snt.leri Reeskontu (-)	2.650,00
110 Hisse Senetleri	11.000,00	33 DİĞER BORÇLAR	13.500,00
119 Men. Kıy. Değ. Düş. Karş. (-)	6.500,00	331 Ortaklara Borçlar	2.500,00
12 TİCARİ ALACAKLAR	26.900,00	335 Personele Borçlar	11.000,00
120 Alıcılar	15.000,00	36 ÖDEN. VER. VE DİĞ.YK.	7.800,00
121 Alacak Senetleri	17.000,00	360 Öd. Vergi ve Fonlar	3.200,00
122 Alacak Senetleri Reeskontu (-)	5.100,00	361 Öd. Sos. Güv. Kes.	4.600,00
15 STOKLAR	45.000,00	4 UZUN VAD. YAB. KAYN.	22.000,00
153 Ticari Mallar	45.000,00	40 MALİ BORÇLAR	22.000,00
2 DURAN VARLIKLAR	98.800,00	400 Banka Kredileri	22.000,00
22 TİCARİ ALACAKLAR	20.000,00	5 ÖZ KAYNAKLAR	23.050,00
221 Alacak Senetleri	20.000,00	50 ÖDENMİŞ SERMAYE	50.000,00
25 MADDİ DURAN VARLIK.	78.800,00	500 Sermaye	50.000,00
252 Binalar	80.000,00	54 KAR YEDEKLERİ	17.000,00
254 Taşıtlar	21.000,00	540 Yasal Yedekler	17.000,00
255 Demirbaşlar	16.000,00	58 GEÇ. YLLAR ZARARL. (-)	25.850,00
257 Birikmiş Amortismanlar (-)	38.200,00	580 Geçmiş Yıllar Zararları (-)	25.850,00
AKTİF TOPLAMI	192.700,00	59 DÖNEM NET K/Z	18.100,00
		591 Dönem Net Zararı (-)	18.100,00
		PASİF TOPLAMI	192.700,00

Tablo 3. XYZ A.Ş. Yıl Sonu Gelir Tablosu

XYZ A.Ş. 31.12.2017 TARİHLİ GELİR TABLOSU		
60 BRÜT SATIŞLAR		214.000,00
600 Yurtiçi Satışlar	195.000,00	
602 Diğer Gelirler	19.000,00	
61 SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(18.000,00)
610 Satıştan İadeler (-)	(12.000,00)	
611 Satış İskontoları (-)	(6.000,00)	
NET SATIŞLAR		196.000,00
62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(161.200,00)
621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(161.200,00)	
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI		34.800,00
63 FAALİYET GİDERLERİ (-)		(42.000,00)
631 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(17.500,00)	
632 Genel Yönetim Giderleri (-)	(24.500,00)	
FAALİYET KARI VEYA ZARARI		(7.200,00)
64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KAR.		12.100,00
642 Faiz Gelirleri	3.500,00	
644 Konusu Kalmayan Karşılıklar	2.600,00	
647 Reeskont Faiz Gelirleri	6.000,00	
65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİD. VE ZR. (-)		(22.000,00)
653 Komisyon Giderleri (-)	(1.000,00)	
654 Karşılık Giderleri (-)	(7.000,00)	
655 Menkul Kıymet Satış Zararları (-)	(6.000,00)	
657 Reeskont Faiz Giderleri (-)	(8.000,00)	
66 FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(15.000,00)
660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(11.000,00)	
661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(4.000,00)	
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR		(32.100,00)
67 OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR		19.000,00
679 Diğer Olağan Dışı Gelir ve Karlar	19.000,00	
68 OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(5.000,00)
689 Diğer Olağan Dışı Gider ve Zararlar (-)	(5.000,00)	
DÖNEM KARI VEYA ZARARI		(18.100,00)
69 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI		(18.100,00)
692 Dönem Net Karı veya Zararı	(18.100,00)	

Türk Ticaret Kanunu'nun 376. maddesinde "*Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa...*" hükmü vardır. Bu hüküm sermayenin ne kadarının karşılıksız kaldığının tespit edilebilmesi için meslek mensubu tarafından kullanılacak formülü içermektedir. Ayrıca öğretide sadece dönem zararı değil geçmiş yıllar zararlarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmektedir. Hüküm formüle edilirse,

$$\text{Sermaye Kaybı} = \frac{\text{Geçmiş Yıllar Zararları} + \text{Dönem Net Zararı}}{\text{Sermaye} + \text{Kanuni Yedek Akçeler}} = \%50$$

Bu formül sonucunda çıkan değerle yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya çağırarak, genel kurulu bilgilendirmek ve şirket ya da kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesi için gereken tedbirleri sunmakla sorumlu tutulmaktadır.

Yukarıda bilanço ve gelir tablosu verilen örnek işletmenin analiz sonucu aşağıda verilmektedir.

$$\text{Sermaye Kaybı} = \frac{25.850 + 18.100}{50.000 + 17.000} = \frac{43.950}{67.000} = \%66$$

Yapılan analiz sonucu örnek XYZ A.Ş. işletmesi sermayesini 2/3 oranında kaybettiği anlaşılmaktadır. Bu oran TTK. 376/(2) maddesinde belirtilen sınır olup bu sınır genel kurula, sermayenin 1/3'ü ile yetinme veya sermayeyi tamamlama yönünde karar alma zorunluluğu sunmaktadır. Aksi takdirde şirketin kendiliğinden son bulacağı aynı kanunda belirtilmektedir.

XYZ A.Ş. firması sermayesinin 2/3'ünden fazlasını kaybettiği takdirde TTK. 376/(3). paragraftaki hükümleri uygulayacak işletmenin normal faaliyet bilançosunun yanısıra bilanço aktiflerinin piyasa satış fiyatları ile değerlendirildiği ara bilançosunu da hazırlayıp karşılaştırmasını yapacak, yaptığı karşılaştırma sonucunda yine borçlarını ödeyemez durumdaysa mahkmeden şirketin iflasını isteyecektir.

4.4.2. Borca Batıklık Bilançosunun Hazırlanması İçin Aktif Hesapların Değerlendirilmesi ve Yevmiye Kayıtlarının Yapılması

Hesap değerlendirme işlemlerinin ve yevmiye kayıtlarının yapılması için örnek alınan XYZ A.Ş. firmasının 31.12.2017 tarihli normal yıl sonu bilanço hesapları kullanılacaktır. XYZ A.Ş. borca batıklık bilançosunu 02.01.2018 tarihinde düzenlemiştir.

100 Kasa Hesabı

XYZ A.Ş. firmasının işletmenin sürekliliği kavramı gereği düzenlemiş olduğu normal faaliyet dönemi bilançosundaki kasa hesabında bulunan 2500€'nin içerisinde 200€ vardır. Euro alış tarihinde 3.90€' dir. Merkez Bankası'nın 02.01.2018 tarihli alış kuru 4.5375€' dir.

$$200 \times 3,90 = 780 \text{ Alış günündeki değeri}$$

$$200 \times 4,50 = 900 \text{ Euro'nun bilanço günü değeri}$$

$$900 - 780 = 120 \text{ Kur farkından doğan kazanç}$$

Firma bu değerlere göre yevmiye kaydını aşağıdaki gibi yapacaktır.

----- 02.01.2018 -----		
100 KASA	120	
646 KAMBİO KARLARI		120
-----/-----		

Firma 02.01.2018 tarihli borca batıklık bilançosunu düzenlerken 120€' lik artışı kasa hesabına ekleyecek ve kasa hesabı 2.620€ olarak borca batıklık bilançosuna kaydedilecektir. 646 Kambiyo Karları hesabı gelir tablosu hesabı olduğu için borca batıklık bilançosuna yazılmayacaktır.

101 Alınan Çekler Hesabı

Türk Ticaret Kanunu'na göre çekte vade olmaz. Ülkemizdeki uygulamada ise çeke vade yazılmaktadır. XYZ AŞ. firmasının 101 Alınan Çekler hesabında bulunan çekleri ileri tarihlidir. Borca batıklık bilançosu düzenlenirken bu çekler iskonto edilerek bilanço günündeki değeri üzerinden, muhasebenin temel kavramlarından özün önceliği kavramı gereği, 121 Alacak Senetleri hesabına yazılmalıdır.

101 Alınan Çekler hesabı değerlendirilirken basit faiz iç iskonto yöntemi kullanılmalı borca batıklık bilançosunun düzenleme tarihi olan 02.01.2018 tarihindeki değeri belirlenerek alacak senetleri hesabına kayıt edilmelidir.

$$\begin{aligned} \text{İç İskonto Turarı} &= \frac{\text{Nominal Değer} \times \text{Süre} \times \text{Faiz Oranı}}{36500 + (\text{Süre} \times \text{Faiz Oranı})} = \\ &= \frac{5.000 \times 150 \times 8,75}{36500 + (150 \times 8,75)} = \frac{6.562.500}{37.812,50} = 173,55 \text{ İskonto turarı} \end{aligned}$$

5.000 - 173,55 = 4.826,45 121 Alacak Senetleri Hesabı'na aktarılacak tutar.

----- 02.01.2018 -----

121 Alacak Senetleri 4.800

101 Alınan Çekler 4.800

Özün önceliği kavramı gereği alınan çekler

hesabının iskonto edilerek alacak senetleri hesabına aktarılması

-----/-----

Rakam 4.800₺ olarak küsüratsız alınmıştır.

Reeskont hesabı borca batıklık bilançosunun düzenlenmesinde dikkate alınmayacaktır.

102 Bankalar Hesabı

XYZ A.Ş. firmasının 102 Bankalar hesabında 17.500₺ bulunmaktadır. Bu tutarın 7.500₺'si vadeli mevduattır. Vade süresi 30 gün ve aylık getirisi %5 oranındadır. Banka hesabında yabancı para bulunmamaktadır.

XYZ A.Ş borca batıklık bilançosunu düzenlerken bankalar hesabındaki vadesiz mevduat tutarlarını nominal değeri ile borca batıklık bilançosuna aktarmalıdır. Çünkü bir işletmenin vadesiz mevduat hesabında bulunan değerler güncel değerleri yansıtmaktadır.

Vadeli mevduatlarda bulunan kıymetlere ise hesabın açıldığı tarihten bilançonun düzenlendiği güne kadar olan süre arasındaki zaman dikkate alınarak faiz hesaplanmalı ve bankalar hesabına eklenmelidir.

----- 02.01.2018 -----

181 Gelir Tahakkukları Hesabı 30

642 Faiz Gelirleri Hesabı 30

7.500 x 30 x 5 / 36500 = 30,82

----- 02.01.2018 -----

102 Bankalar Hesabı 30

181 Gelir Tahakkukları Hesabı 30

Faiz Tahakkukunun Bankalar hesabına eklenmesi

----- / -----

Hesaplanan bu tutar gelir tahakkukları hesabında da kalabilir fakat, gelir tahakkukları hesabı geçici bir hesap niteliği taşıdığından ve karşılaştırmanın daha sağlıklı olabilmesi açısından bankalar hesabına aktarılması daha doğru olacaktır.

Bu yevmiye kaydında kullanılan 642 Faiz Gelirleri hesabı gelir tablosu hesabı olduğu için borca batıklık bilançosunda yer almayacaktır.

103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı (-)

XYZ A.Ş. işletmesinin 31.12.2017 tarihli normal faaliyet bilançosundaki 103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri (-) hesabında bulunan değer 7.500₺' dir.

103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri (-) hesabında bulunan rakam, bilançonun aktifinde yer almasına rağmen, işletmenin üçüncü şahıslara olan borcunu belirtir. Bu hesap da 101 Alınan Çekler hesabı gibi vade olmadığı ve direkt nakde çevrilebilir özelliğe sahip olduğu halde, ülkemizde vadeli işlem görmektedir. Bu hesapta bulunan değer özün önceliği kavramı gereği, borca batıklık bilançosu düzenlenirken, 321 Borç Senetleri hesabına aktarılmalı ve basit faiz iç iskonto yöntemi kullanılarak, borca batıklık bilançosunun düzenlendiği gündeki değere indirgenmelidir.

----- 02.01.2018 -----	
103 Verilen Çekler ve	7.500
Ödeme Emirleri HS. (-)	
321 Borç Senetleri Hesabı	7.500
Özün Önceliği Kavramı Gereği verilen çekler	
hesabının borç senetleri hesabına aktarılması	
----- / -----	

Bilanço günündeki değerinin hesaplanması borç senetleri hesabı ile birlikte yapılacaktır.

110. Hisse Senetleri Hesabı

XYZ A.Ş. firmasının 110 Hisse Senetleri Hesabı'nda adedi 100₺' den alınan 110 adet hisse senedi görülmektedir. Bu senetlerin toplam tutarı 11.000₺' dir. Hisse senedinin piyasada işlem gören adet fiyatı ise 60₺ olarak belirlenmiştir.

Borca batıklık bilançosu özel amaçlı bir bilanço olup kapsadığı tüm hesaplar net değerleriyle oluşturulmaktadır. 110 Hisse Senetleri Hesabı da değerlemeye tabi tutulurken borsada işlem gören değerler üzerinden değerlendirilmektedir. Hisse senetleri zarar etmişse zarar edilen kısım kadar indirim tabi tutulmakta ve kalan kısım borca batıklık bilançosuna kaydedilmektedir. Borca batıklık bilançosunun

düzenlendiği günde hisse senetlerinin kar elde ettiği belirlenseydi bu kez kar edilen kısım dönem karları hesabına aktarılacak ve yine kar edilen kısım kadar hisse senetlerinin değerleri artırılıp borca batıklık bilançosuna kaydedilecekti. XYZ A.Ş.'nin sahip olduğu hisse senetleri zarar etmiştir. Borca batıklık bilançosunun hazırlanması için yapılacak yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olmalıdır.

100 x 110 = 11.000 Hisse senetlerinin nominal değeri

110 x 60 = 6.600 Hisse senetlerinin bilanço günündeki değeri

11.000 - 6.600 = 4.400 Hisse senetlerinin değerlendirildiği günde edilen zarar

----- 02.01.2019 -----
655 Menkul Kıymet Satış Zararları Hesabı 4.400
110 Hisse Senetleri 4.400
----- / -----

XYZ A.Ş. borca batıklık bilançosunu düzenlediğinde 110 Hisse Senetleri Hesabı'nı 6.600₺ olarak borca batıklık bilançosuna kaydedecektir. 655 nolu hesap kullanılmayacaktır.

119 Menkul Kıymet Değer Düşüklüğü Karşılığı (-) Hesabı

Borca batıklık bilançosu düzenlenirken kullanılmamaktadır.

120 Alıcılar Hesabı

XYZ A.Ş. işletmesinin 120 Alıcılar Hesabı'nda bulunan 15.000₺'nin 11.000₺'si ödeme süresi dolduğu halde ödenmemiştir. Yapılan araştırma sonucu Alıcı A'nın iflas ettiği ve şirkete 1.500₺ ödeme yapabileceği belirtilmiştir. Geri kalan 4.000₺

TCMB. avans faiz oranı ile iskonto edilerek borca batıklık bilançosunun düzenlendiği gündeki değeri belirlenmiştir. TCMB. Avans Faiz Oranı %8,75'tir.

Bir işletmenin tek müşteri odaklı çalışması büyük bir risk taşımaktadır. Örnekte verilen anonim şirketin 120 Alıcılar Hesabı'ndaki alacağının büyük bir kısmının Alıcı A'ya ait olması ve bu işletmenin iflas etmiş olması, işletmeyi likidite açısından büyük bir kayba uğratmaktadır.

Alıcı A'dan alınabilecek olan 1.500₺ borca batıklık bilançosunda, riskli olacak olduğu için, 128 Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı'nda izlenmeli ve geri kalan 9.500₺ için herhangi bir işlem yapılmamalıdır. Yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olmalıdır.

----- 02.01.2018 -----

128 Şüpheli Ticari Alacaklar	1.500	
654 Karşılık Giderleri	1.500	
	120 Alıcılar	1.500
	129 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)	1.500

Alıcı A'dan alınabilecek 1.500 TL'nin borca batıklık bilançosuna aktarılması

----- / -----

Bu yevmiye kaydında bulunan 654 Karşılık Giderleri Hesabı gelir tablosu hesabı olduğu için ve 129 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabı (-) da aktifi düzenleyici hesap olduğu için borca batıklık bilançosunda gösterilmemektedir.

Alıcılar hesabında bulunan 15.000₺' nin 11.000₺' si Alıcı A'ya aitti ve bu tutarın 1.500₺' si tahsil edilebilecek durumdaydı. Diğer müşterilerden alacaklı olunan 4.000₺ TCMB. avans faiz oranı üzerinden reeskonta tabi tutulup bilanço günündeki değerine indirgenecek ve borca batıklık bilançosuna yazılacaktır. Reeskont işlemi ve yevmiye kaydı aşağıdadır. Alacaklar ortalama 60 günde tahsil edilebilmektedir.

$$\begin{aligned} \text{Nominal Değer x Süre x Faiz Oranı} \\ \text{İskonto Tutarı} = \frac{36500 + (\text{Süre x Faiz Oranı})}{36500 + (60 \times 8,75)} = \frac{4.000 \times 60 \times 8,75 + 2.100.000}{37.025} = 56,71 \end{aligned}$$

Rakam 60₺ olarak alınmıştır.

4000 - 60 = 3.940₺ alıcılar hesabının borca batıklık bilançosunun düzenlendiği gündeki değeridir.

----- 02.01.2018 -----

657 Reeskont Faiz Giderleri	60	
	120 Alıcılar	60

----- / -----

Yevmiye kaydındaki 657 nolu hesap borca batıklık bilançosunun düzenlenmesinde dikkate alınmayacaktır.

121 Alacak Senetleri Hesabı

XYZ anonim şirketinin 31.12.2017 tarihli yılsonu bilançosudaki 121 Alacak Senetleri hesabında bulunan değer 17.000₺' dir. Bu senetlerin ortalama vadesi 120 gündür. Hiçbir senedin tahsil tarihi gelmemiştir ve senetler üzerinde %10 faiz uygulanacağı belirtilmektedir.

121 Alacak Senetleri Hesabı değerlemeye tabi tutulduğunda hem senetler üzerindeki faiz oranı üzerinden hem de TCMB. avans faiz oranı üzerinden değerlendirilmektedir.

Senetler üzerindeki faiz oranına göre değerlendirildiğinde

$$\begin{aligned} \text{İskonto Tutarı} &= \frac{\text{Yazılı Değer} \times \text{Süre} \times \text{Faiz Oranı}}{36500 + (\text{Süre} \times \text{Faiz Oranı})} = \frac{17.000 \times 120 \times 10}{36500 + (120 \times 10)} = \\ &= \frac{20.400.000}{37.700} = 541,11\text{₺ bulunur.} \end{aligned}$$

Bu rakam yevmiye kaydının yapılmasında 540₺ olarak alınmıştır.

TCMB. avans faiz oranına göre değerlendirildiğinde ise iskonto tutarı

$$\begin{aligned} \text{İskonto Tutarı} &= \frac{\text{Yazılı Değer} \times \text{Süre} \times \text{Faiz Oranı}}{36500 + (\text{Süre} \times \text{Faiz Oranı})} = \frac{17.000 \times 120 \times 8,75}{36500 + (120 \times 8,75)} = \\ &= \frac{17.850.000}{37.550} = 475,36\text{₺ olur. Bu rakam 475₺ olarak alınmıştır.} \end{aligned}$$

Bu işlemlerden sonra toplam reeskont tutarı = 540 + 475 = 1015₺ olarak gerçekleşmektedir.

Borca batıklık bilançosu düzenlenirken 122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı (-) kullanılmayacağından, toplam reeskont tutarı, 657 Reeskont Faiz Giderleri hesabının borcuna karşılık, 121 Alacak Senetleri Hesabının alacağına yazılır ve 121 Alacak Senetleri Hesabı'nın borca batıklık bilançosunun düzenlendiği günündeki değerine ulaşılır. Ayrıca 101 Alınan Çekler hesabındaki 4.800₺ de bu hesaba eklenir. Bu işlem 101 Alınan Çekler Hesabı değerlendirildiğinde gerçekleştirilmiştir.

Yevmiye kaydı aşağıdaki gibidir.

----- 02.01.2018 -----	
657 Reeskont Faiz Giderleri	1.015
121 Alacak Senetleri	1.105
Senetler üzerindeki İskonto Tutarı 540 ₺ olarak	
TCMB. Avans Faiz Oranı İskontosu 475 ₺ olarak	
alınmıştır	
----- / -----	

Bu işlemden sonra 121 Alacak Senetleri Hesabı'ndaki değer (17.000 - 1015) + 4.800 = 21.285₺ olarak büyük defter kayıtlarında gözüktür. 657 Reeskont Faiz Giderleri Hesabı borca batıklık bilançosunda gelir tablosu hesabı olduğu için dikkate alınmaz.

122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı (-)

Ticari alacaklar gurubunda bulunan bu hesap dönem sonlarında gerçek değerlerin gösterilmesi için kullanılmaktadır.

Alacak senedinin reeskontu aslında bir gelir erteleme işlemidir. Reeskont tutarının ertelenen gelirlerin izlendiği 380 Gelecek Aylara Ait Gelirler ya da 480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler hesabı yerine bu hesaba alınması alacak senetlerinin bilançoda yazılı değeri yanında net değeri üzerinden de gösterilmesini sağlamaya yöneliktir. Tekdüzen Muhasebe Sistemi'ne göre kayıt yapılmışsa 122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı alacaklandırılırken 657 Reeskont Faiz Giderleri Hesabı borçlandırılır. İzleyen dönemin başında hesaptaki tutar kadar 122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı borçlandırılırken 647 Reeskont Faiz Gelirleri Hesabı alacaklandırılır. Böylece izleyen dönem veya dönemlere düşen vade farkı ilgili olduğu döneme aktarılmış olur(Sevilengül 2016: 261).

----- 01.01.2018 -----	
122 Alacak Senetleri	5.100
Reeskontu (-)	
	647 Reeskont Faiz Gelirleri
	5.100
----- / -----	

122 Alacak Senetleri Reeskontu (-) hesabı ve 647 Reeskont Faiz gelirleri hesabı borca batıklık bilançosu düzenlendiğinde dikkate alınmamaktadır.

153 Ticari Mallar Hesabı

XYZ A.Ş. kristal avize satışı ile işigal etmektedir. 153 Ticari Mallar Hesabı'nın borç bakiyesi 45.000₺' dir. Bu hesapta bulunan değer 6.000₺' lik kısmı kırılma nedeniyle satılamaz durumdadır. Geri kalan kısım ise Vergi Usul Kanunu 267. Maddesi'nin ikinci sırasında yer alan maliyet bedeli esasına göre değerlendirilecektir.

----- 02.01.2019 -----	
654 Karşılık Giderleri Hesabı	6.000
158 Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)	6.000
----- / -----	

Bu yevmiye kaydından sonra stoklar gurubu 6.000₺ azalacak ve 39.000₺ borç bakiyesi verecektir.

Vergi Usul Kanunu'nun 267. Maddesi'nin ikinci sırası, maliyet bedeli belli olan emtiaların maliyet bedeline toptan satışlarda %5, perakende satışlarda ise %10 ilave edilmek suretiyle emsal satış bedelini takdir etmektedir. Bu kanuna göre 153 Ticari Mallar Hesabı'nın borç bakiyesinde kalan 39.000₺' lik kısım perakende satış olduğu için %10'luk bir artışla borca batıklık bilançosunda yer alacaktır. Hurda kısım düşüktükten sonra kalan değerın değerlemeye tabi tutulması işlemi ve yevmiye kaydı şöyledir.

$$39.000 + \frac{39.000 \times 10}{100} = 42.900₺ \text{ borca batıklık bilançosunda gösterilmesi}$$

gereken değer.

$$42.900 - 39.000 = 3.900 \text{ Satışı gerçekleşmesi sonucu elde edilebilecek değer artış tutarı}$$

----- 02.01.2018 -----

153 Ticari Mallar Hesabı	3.900
397 Sayım ve Tesellüm Fazlalıkları Hesabı	3.900

Ticari mallar hesabının olası satış artış değerinin hesaba eklenmesi

----- / -----

654 Karşılık Giderleri Hesabı yine borca batıklık bilançosu düzenlendiğinde dikkate alınmayacaktır.

221 Alacak Senetleri Hesabı

XYZ A.Ş.'nin 31.12.2017 tarihli yılsonu bilançosunda bulunan 221 Alacak Senetleri Hesabı'nda 20.000₺ mevcuttur. Bu meblanın 2.000₺' lik kısmı 2018 yılına aittir ve 30.09.2018 tarihinde tahsil edilecektir. Senetler üzerinde faiz oranı belirtilmemektedir.

Bu hesapta bulunan ve vadesi bir yılın altına düşen kısım kısa vadeli olan 121 Alacak Senetleri hesabına aktarılır. Aktarma işlemi yapılmadan önce basit faiz iç iskonto yöntemi ile bugünkü değeri belirtilerek borca batıklık bilançosunda yer alacak olan 121 Alacak Senetleri Hesabı'na aktarılması daha doğru olacaktır. TCMB. Avans Faiz Oranı %8,75'tir.

$$\text{İskonto Tutarı} = \frac{\text{Yazılı Değer} \times \text{Süre} \times \text{Faiz Oranı}}{36500 + (\text{Süre} \times \text{Faiz Oranı})} = \frac{2.000 \times 270 \times 8,75}{36500 + (270 \times 8,75)} = 121,58$$

Rakam 120₺ alınmıştır.

Vadesi bir yılın altına düşen uzun vadeli senetlerin borca batıklık bilançosunun düzenlendiği tarihteki değeri ise $2.000 - 120 = 1.880₺$ olarak bulunur.

Yevmiye kaydı aşağıdaki gibidir.

----- 02.01.2018 -----	
121 Alacak Senetleri Hesabı	1.880
221 Alacak Senetleri Hesabı	1.880
----- / -----	

221 Alacak Senetleri hesabında kalan 18.000₺ ise yine değerlemeye tabi tutularak net değeriyle borca batıklık bilançosuna yazılmalıdır. 18.000₺' lik senet Firma A'ya ait olan tek senettir ve tahsili 02.01.2019 tarihinde gerçekleşecektir. Senet üzerinde herhangi bir faiz oranı ya da vade farkı belirtilmemiştir. Değerleme TCMB avans faiz oranına göre yapılacaktır.

$$\text{İskonto Tutarı} = \frac{\text{Yazılı Değer} \times \text{Süre} \times \text{Faiz Oranı}}{36500 + (\text{Süre} \times \text{Faiz Oranı})} = \frac{18.000 \times 366 \times 8,75}{36500 + (366 \times 8,75)} = 1.451,92$$

Rakam 1.450₺ olarak alınmıştır.

Yevmiye kaydı;

----- 02.01.2018 -----	
657 Reeskont Faiz Giderleri	1.450
221 Alacak Senetleri	1.450
----- / -----	

Bu işlemden sonra 221 Alacak Senetleri hesabı $18.000 - 1450 = 16.550₺$ olarak borca batıklık bilançosuna aktarılır.

Borca batıklık bilançosunun düzenlenmesi kanun koyucular tarafından herhangi bir şekilde tabi tutulmamaktadır. Yukarıda gerçekleştirilen yevmiye kaydında Reeskont işleminin 122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı (-) yerine direkt 221 Alacak Senetleri hesabının alacaklandırılmasıyla net değere ulaşmak daha doğru olacaktır. Yine bu yevmiye kaydında bulunan 657 Reeskont Faiz Giderleri Hesabı borca batıklık bilançosunun düzenlenmesinde bir hüküm oluşturmaz.

252 Binalar Hesabı

Örnek firmamızı teşkil eden XYZ A.Ş. firmasının 252 Binalar Hesabı'nda kayıtlı olan 80.000 ₺ değerinde bir dükkan bulunmaktadır.

Kanun koyucu, iflasın ertelenmesi işlemi sürecinde, bu tip gayrimenkullerin değerlemeye tabi tutulmasını SPK'ya bağlı olmayan şirketlerde, varsa lisanslı gayrimenkul değerlendirme uzmanları tarafından yapılmasını tavsiye etmekte, olmadığı takdirde ise, bu alanda uzman kişilerin görüşünün alınması gerektiğini beyan etmektedir. SPK. ise kendine bağlı şirketlerde bu tür gayrimenkullerin

değerlendirilmesi işleminin lisanslı gayrimenkul değerlendirme uzmanları tarafından yapılmasını zorunlu tutmaktadır.

XYZ A.Ş. firması 80.000₺ maliyet bedeli olan bu dükkanı gayrimenkul değerlendirme uzmanlığı sertifikası olan bir şirket aracılığıyla değerlemeye tabi tutmuş ve dükkanın piyasa değerinin 86.000₺ olduğunu tespit etmiştir.

Bu değer borca batıklık bilançosuna kaydı geçerken amortisman hesabı dikkate alınmayacaktır. Çünkü amortismanlar hesabı aktif düzenleyici bir hesap olup anılan kıymetin yıpranma payının dönemsel kavramı gereği giderleştirilen kısmını göstermektedir.

Kanaatimize göre bu işlemin borca batıklık bilançosuna aktarılmasında yapılacak yevmiye kaydında maliyet bedeli ile bugünkü net değer arasındaki fark, ya 397 Sayım ve Tesellüm Fazlalıkları Hesabı'nda ya da 380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı'nda gösterilmelidir. Çünkü bu hesaplardan 397 nolu hesap envanter işlemleri sırasında saymak, ölçmek, tartmak ve benzeri gibi değerlendirme işlemlerinden kaynaklanan fazlalıkların izlendiği hesaptır. Binanın değerlendirilmesinde de bir fazlalık meydana gelmektedir. Diğer taraftan satıldığı düşünüldüğünde elde edilecek bir kar söz konusudur bu artış da yine 380 nolu hesaba aktarılabilir.

----- 02.01.2018 -----

252 Binalar Hesabı	6.000
380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı	6.000
veya	
397 Sayım ve Tesellüm Fazlalıkları Hesabı	6.000
Bina değer artışı	

----- / -----

254 Taşıtlar Hesabı

XYZ A.Ş. firmasının 31.12.2017 tarihli normal faaliyetinde düzenlenmiş olduğu yıl sonu bilançosunda görünen 254 Taşıtlar Hesabı'nda 21.000₺ maliyet bedeliyle elde edilmiş bir kamyonet bulunmakta ve firma bu kamyonetle servis işleri yapmaktadır.

Kamyonetin bugünkü değeri piyasa değeri ile belirlenebilmektedir. Firma normal faaliyet döneminde 12.600₺ amortisman ayırarak giderleştirmiştir.

Borca batıklık bilançosu, net varlık değerleriyle net kaynakların karşılaştırıldığı ve iflasla karşı karşıya gelmiş sermaye şirketi veya kooperatiflerin borca batıklık derecesinin ölçüldüğü bir bilançodur. Bilanço oluşturulurken 254

Taşıtlar Hesabı'nın değerlendirilmesinde mevcut taşıtın piyasa satış değeri dikkate alınacaktır.

XYZ A.Ş. firması taşıtlar hesabını değerlemeye tabi tuttuktan sonra borca batıklık bilançosuna taşıtın piyasa değerini yazacaktır. Aracın piyasa değerinin 19.000 ₺ olduğu belirtilmiştir.

Borca batıklık bilançosu düzenlenirken yapılan yevmiye kaydında, kayıtlı değerle piyasa değeri arasındaki farkın 689 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar hesabının borcuna, 254 Taşıtlar Hesabının ise alacağına yazılması doğru olacaktır. Çünkü 689 nolu hesap gelir tablosu hesabı olduğu için borca batıklık bilançosunda yer almayacak, buna karşılık taşıtlar hesabı da gerçek değere ulaşmış olacaktır.

----- 02.01.2018 -----
689 Diğer Faaliyetlerden Olağan 2.000
Gider ve Zararlar Hesabı
254 Taşıtlar Hesabı 2.000
----- / -----

255 Demirbaşlar Hesabı

XYZ A.Ş. firmasının 31.12.2017 tarihli faaliyet sonu bilançosunda 16.000₺ değerinde demirbaşın olduğu ve bu demirbaşlara üç yıl süre ile 9.600₺ amortisman ayrıldığı tespit edilmiştir.

Demirbaşlar hesabında bulunan kıymetlerin değerlendirilmesinde ikinci el spot piyasadan elde edilen veriler veya değerlendirme uzmanlarının belirlediği rakamlar kullanılmaktadır.

Örnek firma yapmış olduğu spot piyasa araştırması sonucunda demirbaşlarının toplam değerinin 5.000₺ olduğunu tespit etmiştir. Firma bu eylemden sonra borca batıklık bilançosunda 5.000₺ tutarı gösterecektir. Yevmiye kaydı yine taşıtlar hesabında olduğu gibi yapılabilir.

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Bu hesap borca batıklık bilançosunun düzenlenmesinde dikkate alınmaz. Maddi duran varlıklar hesabı borca batıklık bilançosunun hazırlandığı tarihteki değerleri ile belirtilir(Altay 2016: 107).

4.4.3. Borca Batıklık Bilançosunun Hazırlanması İçin Pasif Hesapların Değerlendirilmesi ve Yevmiye Kayıtlarının Yapılması

300 Banka Kredileri Hesabı

XYZ A.Ş. nin normal dönem kısa vadeli olan 300 Banka Kredileri Hesabı'ndaki 85.000₺ M Bankası'ndan yıllık %8 faiz oranı ile çekilen Türk Lirası kredisidir. Bu kredinin Ekim Kasım ve Aralık dönemlerine ait anapara ve faizleri ödenememiştir. Ayrıca banka her bir gecikme için %5 gecikme faizi uygulamaktadır.

XYZ A.Ş. firması 300 nolu hesabında bulunan meblaları değerlemeye tabi tutarken öğretilen basit faiz hesaplama yoluyla değerlendirme işlemini gerçekleştirebilir. Ödeyemediği anapara taksit ve faizleriyle birlikte gecikme faizini de hesaplayarak 300 Banka Kredileri hesabına kaydedebilir ya da faiz ve gecikme faizlerini ilgili gider hesaplarına karşılık 381 Gider Tahakkukları Hesabı'na da aktarma yapabilir.

Bilançonun borçlar açısından net görünebilirliği için, bütün değerlerin 300 Banka Kredileri Hesabı'nda toplanması daha doğru olacaktır.

$85.000 / 3 = 28.333$ aylara düşen taksit tutarı. Rakamlar düz hesap olarak 28.300₺ alınmıştır.

$$\text{Ekim Ayı Faiz Tutarı} = \frac{28.300 \times 92 \times 8}{36500} = 570,65$$

$$\text{Gecikme Faizi Matrahı} = 28.300 + 570 = 28.870$$

$$\text{Gecikme Faizi} = \frac{28.870 \times 92 \times 5}{36500} = 363,84$$

$$\text{Ekim Ayından Devreden Borç} = 28.300 + 570 + 360 = 29.230$$

$$\text{Kasım Ayı Faiz Tutarı} = \frac{28.300 \times 61 \times 8}{36500} = 378,36$$

$$\text{Gecikme Faiz Matrahı} = 28.300 + 380 = 28.680$$

$$\text{Gecikme Faizi} = \frac{28.680 \times 61 \times 5}{36500} = 239,65$$

$$\text{Kasım Ayından Devreden Borç Tutarı} = 28.300 + 380 + 240 = 28.920$$

$$\text{Aralık Ayı Faiz Tutarı} = \frac{28.300 \times 31 \times 8}{36500} = 192,28$$

Gecikme Faizi Matrahı = 28.300 + 190 = 28.490

28.490 x 31 x 5

Gecikme Faizi = ----- = 120,98
36500

Aralık Ayından Devreden Toplam Borç = 28.300 + 190 + 120 = 28.610

Ödenecek Toplam Faiz ve Gecikme Faizi = 570 + 360 + 380 + 240 + 190 + 120 =
1.860 ₺

----- 02.01.2018 -----

780 Finansman Giderleri	1.140
689 Diğer Faaliyetlerden	720
Olağan Gider ve Zararlar	
300 Banka Kredileri	1.860
381 Gider Tahakkukları	
Hesabı	

Faiz ve Gecikme Faizlerinin
Banka Kredileri Hesabına aktarılması

----- / -----

780 ve 689 nolu hesaplar borca batıklık bilançosunda kullanılmamaktadır.

320 Satıcılar Hesabı

Firmanın 31.12.2017 tarihli faaliyet bilançosundaki 320 Satıcılar Hesabı'nda 17.500₺ borç gözükmektedir. Bu tutarın vadesi 30.11.2017 tarihinde dolmuş olmasına rağmen firma ödeyememiştir.

XYZ A.Ş, 320 Satıcılar Hesabı'nı değerlemeye tabi tutarken ödenmeyen bu tutara faiz hesaplamak zorundadır. Çünkü bu rakam, avukat veya banka aracılığıyla tahsil yoluna gidildiğinde gecikme faiziyle birlikte tahsil edilecektir. Ödenecek faiz tutarı vergi mevzuatı açısından kanunen kabul edilemeyen gider olacağından 689 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar Hesabı'nın borcuna karşılık 320 Satıcılar Hesabı'nın alacağına yazılabilir. 689 nolu hesap yine kullanılmayacaktır.

17.500 x 32 x 10,75

Faiz tutarı = ----- = 165₺
36500

----- 02.01.2018 -----

689 Diğer Faaliyetlerden	165
Olağan Gider ve Zararlar	
320 Satıcılar Hesabı	165

Gecikme faizinin satıcılar hesabına
aktarılması

----- / -----

321 Borç Senetleri Hesabı

XYZ. A.Ş'nin normal faaliyet bilançosundaki 321 Borç Senetleri hesabı 26.500₺ alacak bakiyesi göstermektedir. Bu senetlerin vadesi 31.12.2018 tarihinde dolmakta ve senetlerde herhangi bir faiz oranı belirtilmemektedir.

Vergi Usul Kanunu'nun 285. maddesinin son paragrafı, alacak senetlerini değerlendirme günündeki değerine indirgeyen bir işletmenin, borç senetlerini de değerlemeye tabi tutmak zorunda olduğunu belirtmektedir.

Bu firma daha önce alacak senetlerini değerlemeye tabi tuttuğu için borç senetlerini de değerlemeye tabi tutmak zorundadır. Firma borç senetleri hesabını değerlemeye tabi tutarken yine basit faiz iç iskonto yöntemini kullanmalı TCMB. nın yayımlamış olduğu avans faiz oranı üzerinden işlem yapmalıdır.

Özün önceliği kavramı gereği 103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı'nda bulunan 7.500₺ daha önce bu hesaba aktarılmıştı. Firma değerlendirme günündeki değeri hesaplariken bu meblayı da dikkate alacak ve toplam tutarı bilanço günündeki değere indirgeyecektir.

Bu işlem gerçekleştiğinde firma lehine bir durum söz konusudur. Çünkü firmanın ileri tarihli borçlarının daha öne çekilmesinde belirli bir borç indirimi vardır. Bu indirim işletme için kar demektir. Borç senetleri hesabının bilanço günündeki değerinin hesaplanması ve yevmiye kaydı aşağıda verilmiştir.

26.500 + 7.500 = 34.000 Verilen çekler hesabında bulunan kıymetin borç senetleri hesabına aktarılmasından sonra oluşan değer.

$$\begin{aligned} \text{Senedin Şimdiki Değeri} &= \frac{\text{Nominal Değer}}{1 + (\text{Faiz Oranı} / 365 \times \text{Gün Sayısı})} = \\ &= \frac{34.000}{1 + (8,75 / 365 \times 31)} = \frac{34.000}{1,0008} = 33.970₺ \end{aligned}$$

321 Borç Senetleri Hesabı'nın 02.01.2018 tarihinde düzenlenen borca batıklık bilançosundaki değeri olur.

Bizim düşüncemiz nominal değerle şimdiki değer arasındaki farkın 321 Borç Senetleri Hesabı'nın borcuna karşılık 649 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar Hesabı'nın alacağına yazılması yönündedir.

$$34.000 - 33.970 = 30$$

----- 02.01.2018 -----	
321 Borç Senetleri Hesabı	30
649 Diğer Faaliyetlerden Olağan	30
Gelir ve Karlar Hesabı	
Borç senetleri hesabının bilanço günü değerine indirgenmesi	
----- / -----	

322 Borç Senetleri Reeskontu Hesabı (-)

Pasifi düzenleyici bir hesap olduğu için borca batıklık bilançosunda yer almayacaktır.

331 Ortaklara Borçlar Hesabı

331 Ortaklara Borçlar Hesabı manüplasyona açık bir hesap olup meslek mensupları tarafından çoğu kez kasa hesabının alacak bakiyesi verdiği durumlarda kullanılmaktadır. Bu hesabın gerçek bir borç olup olmadığı belirlenememektedir. Muhasebe işlemleri somut belgeler üzerinden yapılmalıdır, aksi takdirde belgeye dayanmadan yapılan her kayıt, firmanın gerçek durumunu yansıtmamakta, hem firmaya olan olumlu bakış açısını zedelemekte, hem de firma, üçüncü şahısları yanlış yönlendirmiş olmaktadır.

Örneğimiz olan XYZ A.Ş firmasının 331 Ortaklara Borçlar Hesabı'nda bulunan 2.500₺' de hiçbir işlem yapılmadan yılsonu faaliyet bilançosundaki kayıtlı değeri ile borca batıklık bilançosuna aktarılacaktır.

335 Personele Borçlar Hesabı

31.12.2017 tarihli bilançosundaki değeri ile borca batıklık bilançosuna aktarılmalıdır. Çünkü personele olan ödemeler her ay sonu yapıldığı takdirde güncellenmektedir. Firmanın 335 Personele Borçlar Hesabı'nda 11.000₺ bulunmaktadır.

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı

Normal faaliyet bilançosundaki değeri ile borca batıklık bilançosuna aktarılmalıdır. Ödenmeyen dönemler varsa bu dönemler 368 Vadesi Geçmiş Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler hesabına gecikme faizleriyle kaydedilmelidir. Normal bilançoda 360 nolu hesapta 3.200₺ borç gözükmektedir.

361 Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hesabı

Ödenecek vergi ve fonlar hesabı gibi işlem görür ve firmanın 361 nolu hesabında 4.600₺ borcu vardır.

400 Banka Kredileri Hesabı

Uzun vadeli banka kredileri hesabından vade süresi bir yılın altına düşenler 300 Banka Kredileri Hesabı'na kaydedilmelidir. Aktarma işlemi yapılırken tıpkı diğer borçlarda olduğu gibi bilançonun düzenlendiği günkü değeri tespit edilerek borca batıklık bilançosuna kaydedilmelidir.

XYZ A.Ş. firmasının faaliyet bilançosunda bulunan 22.000€' lik uzun vadeli banka kredileri hesabının belirtmiş olduğu değer in tamamının vadesi bir yılın üzerindedir ve kayıtlı değeri ile borca batıklık bilançosuna aktarılacaktır.

500 Sermaye Hesabı

İşletmenin bütün sermaye taahhüdünü yerine getirdiği için bu bir borç kalemi olarak düşünülmez ve borca batıklık bilançosunda yer almaz.

540 Yasal Yedekler Hesabı

Borca batıklık bilançosunun hazırlanmasında bir fonksiyonu yoktur.

580 Geçmiş Yıllar Zararları Hesabı (-)

Bilançonun hazırlanmasında özellik arz etmez.

591 Dönem Net Zararı Hesabı (-)

Bilanço gününde dikkate alınmaz.

Borca batık durumda bulunan sermaye şirketleri ve kooperatiflerin öz kaynaklar gurubunda dikkat etmesi gereken en önemli kalem, ödenmemiş sermaye kalemidir. İşletmelerde bu kalemin mevcudiyeti varsa bu durum işletme ortaklarının veya sahiplerinin işletmeye olan borcu demektir ve borca batıklık bilançosunun düzenlenmesinde bu kalemin 131 Ortaklardan Alacaklar Hesabı'nda gösterilmesi gerekmektedir.

Verilen yargıtay kararlarında işletmeye sermaye borcu olan ortakların düzenlemiş olduğu iyileştirme projesi pek inandırıcı görülmemekte ve iflasın ertelenmesi talebinde bulunan sermaye şirketleri veya kooperatiflerin bu talepleri reddedilmektedir. Bu konuyla ilgili Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin vermiş olduğu bir karar aşağıda belirtilmiştir.

“...İflasın ertelenmesinde kural olarak şirkete yeni mali kaynaklar bulunması gerekir. Erteleme talep eden şirketin sermayesi 750.000 TL olup, 100.000 TL ödenmemiş sermayesi vardır. Sermaye koyma borcunu tam olarak yerine getirmeyen

şirketin iyileştirme projesi ciddi ve inandırıcı kabul edilemez (19.HD, 01.05.2008, E.2008/2268 – K. 2008/4738.),(Özkan, Kaya, 2013:201).

Yukarıda yapılan yevmiye kayıtlarının sonunda XYZ A.ř. firmasının karşılaştırmalı bilançosu Tablo 4'teki gibi olacaktır.

Tablo 4. XYZ A.Ş. Fıramsının 02.01.2018 Tarihli Karşılaştırmalı Bilançosu

XYZ A.Ş.'NİN 02.01.2018 TARİHLİ KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU		
AKTİF	31.12.2017	02.01.2018
1 DÖNEN VARLIKLAR	93.900,00	97.755,00
10 HAZIR DEĞERLER	17.500,00	20.150,00
100 Kasa	2.500,00	2.620,00
101 Alınan Çekler	5.000,00	
102 Bankalar	17.500,00	17.530,00
103 Verilen Çekler ve Öd. Emr. (-)	7.500,00	
11 MENKUL KIYMETLER	4.500,00	6.600,00
110 Hisse Senetleri	11.000,00	6.600,00
119 Men. Kıy. Değ. Düş. Karş. (-)	6.500,00	
12 TİCARİ ALACAKLAR	26.900,00	28.105,00
120 Alıcılar	15.000,00	3.940,00
121 Alacak Senetleri	17.000,00	22.665,00
122 Alacak Senetleri Reeskontu (-)	5.100,00	
128 Şüpheli Ticari Alacaklar		1.500,00
15 STOKLAR	45.000,00	42.900,00
153 Ticari Mallar	45.000,00	42.900,00
2 DURAN VARLIKLAR	98.800,00	126.550,00
22 TİCARİ ALACAKLAR	20.000,00	16.550,00
221 Alacak Senetleri	20.000,00	16.550,00
25 MADDİ DURAN VARLIK.	78.800,00	110.000,00
252 Binalar	80.000,00	86.000,00
254 Taşıtlar	21.000,00	19.000,00
255 Demirbaşlar	16.000,00	5.000,00
257 Birikmiş Amortismanlar (-)	38.200,00	
AKTİF TOPLAMI	192.700,00	224.305,00

XYZ A.Ş.'NİN 02.01.2018 TARİHLİ KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOSU		
PASİF	31.12.2017	02.01.2018
3 KISA VAD. YAB. KAYN.	147.650,00	165.795,00
30 MALİ BORÇLAR	85.000,00	85.000,00
300 Banka Kredileri	85.000,00	85.000,00
32 TİCARİ BORÇLAR	41.350,00	51.635,00
320 Satıcılar	17.500,00	17.665,00
321 Borç Senetleri	26.500,00	33.970,00
322 Borç Snt.leri Reeskontu (-)	2.650,00	
33 DİĞER BORÇLAR	13.500,00	13.500,00
331 Ortaklara Borçlar	2.500,00	2.500,00
335 Personele Borçlar	11.000,00	11.000,00
36 ÖDEN. VER. VE DİĞ.YK.	7.800,00	7.800,00
360 Öd. Vergi ve Fonlar	3.200,00	3.200,00
361 Öd. Sos. Güv. Kes.	4.600,00	4.600,00
38 GEL. AYL. AİT GEL. GİD. TAH.		1.860,00
381 Gider Tahakkukları		1.860,00
39 DİĞ. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR		6.000,00
397 Sayım ve Tesellüm Fazlalıkları		6.000,00
4 UZUN VAD. YAB. KAYN.	22.000,00	22.000,00
40 MALİ BORÇLAR	22.000,00	22.000,00
400 Banka Kredileri	22.000,00	22.000,00
5 ÖZ KAYNAKLAR	23.050,00	
50 ÖDENMİŞ SERMAYE	50.000,00	
500 Sermaye	50.000,00	
54 KAR YEDEKLERİ	17.000,00	
540 Yasal Yedekler	17.000,00	
58 GEÇ. YLLAR ZARARL. (-)	25.850,00	
580 Geçmiş Yıllar Zararları (-)	25.850,00	
59 DÖNEM NET K/Z	18.100,00	
591 Dönem Net Zararı (-)	18.100,00	
PASİF TOPLAMI	192.700,00	187.795,00

SONUÇ

XYZ A.Ş. firmasının satış fiyatları üzerinden değerlendirerek hazırladığı borca batıklık bilançosunda aktif toplamı 224.305,00₺, pasif toplamı da 187.795,00₺ olarak gerçekleşmektedir. Aktif ve pasif karşılaştırmasına göre işletme, bütün borçlarını karşılayabilecek kapasitede görülmektedir. Bu şekilde oluşan bilanço ile mahkemeye başvuruda bulunan bir sermaye şirketi veya kooperatifin iflas erteleme talebi reddedilecektir. Çünkü öğretide ve çeşitli Yargıtay kararlarında bir sermaye şirketi veya kooperatifin iflas erteleme talebinde bulunabilmesi için pasif toplamının aktif toplamını 1 TL dahi geçmesi yeterli görülmektedir.

İşletmenin 31.12.2017 tarihli bilançosu değerlendirildiğinde bu işletmenin nakit sıkıntısı, diğer bir ifade ile likidite yetersizliği çektiğinden kısa vadeli borçlarını ödemede güçlük çektiği görülecektir.

Dönen Varlıklar 93.900

İşletmenin Cari Oranı = ----- = ----- = 0.64

Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar 147.650

Cari oranın işletmelerde en az 2 olması, ekonomik olarak gelişmekte olan ülkelerde ise bu oranın en az 1,5 olması istenmektedir. Bu firmanın ise cari oranı çok düşük görünmektedir. Öğretide brüt çalışma sermayesi de denilen dönen varlıklar kalemi toplamı şirketin kısa vadeli borçlarını ödemek için yeterli değildir. Borç ödeme gücünü kaybeden bu işletmenin ya sermaye artırması, ya da yeniden borçlanmaya gitmesi gerekmektedir. İşletmenin bu sayılanlara gücü yetmiyorsa borçlarını yeniden yapılandırmanın yollarını araması gerekmektedir. Kredi verenlerin ise bu ve benzeri bilanço sahibi şirketlere kredi sağlaması zor gözükmektedir.

İşletmenin borçlanma oranı diğer bir ifade ile finansal kaldıraç oranına baktığımızda

K.V.Y.K. + U.V.Y.K 147.650 + 22.000

Finansal Kaldıraç Oranı = ----- = ----- = 0,88' dir

Toplam Aktifler 192.700

Finansal kaldıraç oranı da oldukça kötü durumdadır ve işletmenin borçlanma oranının çok yüksek olduğu görülmektedir. Bu oranın genel olarak en az % 50 olması istenmektedir. Ülkemizde ise bu oranın enflasyonun da etkisiyle %70'lere varması normal olarak karşılanabilmektedir. Ancak bu durumda da işletmenin stok ve alacak devir hızlarının ve ortalama tahsil sürelerinin kontrol edilmesi gerekir. Bu işletmenin ise tahsilat süresi 60 gün olarak belirtilmiş ve bu süre işletmenin nakit ihtiyacına bakıldığında uzun süreli olduğu görülmektedir.

Finansal kaldıraç oranının hesaplanması sonucu çıkan değer, işletmenin varlıklarının büyük bir bölümünün borçlanma yoluyla elde edildiğini, kendi öz sermayesinin ise sadece %12'lik bir bölümden oluştuğunu belirtmekte ve bu durum işletmenin çok büyük bir risk altında olduğunu göstermektedir. Bu tür bilanço yapısı ile mahkemeye başvuru yapan bir sermaye şirketi veya kooperatifin iflas erteleme talebi, sermaye kaybı oranının TTK. 376/2. paragrafında belirtilen sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının 2/3'ünü kaybetme sınırında olması sebebiyle, mahkeme borçludan öncelikle iyileştirme önlemleri alması gerektiği yönünde karar vererek erteleme talebini reddedebilir. Genel kurulun 1/3 sermaye ile yetinme veya sermayeyi tamamlama yönünde almadığı karar şirketin ticari faaliyetinin sonlamasına neden olmaktadır.

Firmanın gelir tablosuna baktığımızda kârlılık oranı;

Bürüt Satış Kârı 34.800

Karlılık Oranı = ----- = ----- = %18' dir

Net Satışlar 196.000

Bu oranın işletmelerde yüksek çıkması istenir fakat %18 lik bir kârlılık oranı ülkemizde ekonomik şartlar göz önünde bulundurulduğunda düşük sayılmamaktadır. Gelir tablosunda dikkat çeken en önemli unsurlar giderlerin oldukça yüksek oluşudur. İşletmenin likidite sıkıntısı çektiği ve aşırı borçlanma içerisinde olduğu düşünülürse bu giderlerin gerçeği yansıtmadığı ve vergi yükümlülüğüne girmemek için böyle bir yola başvurulduğu düşünülebilir. Bu durum da işletmenin güvenilirliğini zedelemekte ve iflasının ertelenmesi için yapacağı başvurunun olumsuz sonuçlanacağını göstermektedir. Ayrıca gelir tablosunda bulunan diğer

olağan dışı gelir ve karlar hesabında bulunan 19.000£' lik değerin, duran varlık satışlarından mı olduğu veya dönem zararının düşürülmesi için mi yapıldığı hakkında kesin bir bilgi elde edilememiştir. Çünkü işletmenin yasal defterlerine ulaşma imkanı yoktur.

Bir sermaye şirketi veya kooperatifin iflasın ertelenmesi işleminden faydalanabilmesini sağlamak ve iflasını önleyici tedbirler alabilmek için meslek mensubu, şirket veya kooperatifin, ortaklarını, finansal yapısını, borç ödeme gücünü net borçlarını ve net alacaklarını şirket veya kooperatifin mal mevcudunu bilmesi gerekir. Bu bilgilerin ışığında hazırlanmayan bir iyileştirme planı şirket veya kooperatif hakkında gerçek bilgileri yansımayacaktır.

Sonuç olarak iflasın ertelenmesi işlemi için ön hazırlığının yapılarak hesaplarının değerlendirildiği örnek firmanın erteleme talebi mahkeme tarafından reddedilecektir. Çünkü aşırı borç batağında bulunan bu firma likidite sıkıntısı çekmekle beraber mali tabloları güven arz etmemektedir. Bu ve benzeri durumlarla karşılaşan firmalar için iflasın ertelenmesi talebinin yapılamayacağı hakkında Yargıtay kararları mevcuttur.

KAYNAKÇA

- Akçan Hukuk Bürosu İnternet Sayfası, 19. Hukuk Dairesi'nin 02.05.1995 tarih, 1995/3261 esas ve 1995/3988 sayılı Kararı, Erişim Tarihi: 08.04.2019, <http://www.akcan.av.tr/dogrudan-iflas-talebi-2/>.
- Altay, Adem (2016). Borca Batıklık ve İflasın Ertenmesi Muhasebe Uygulamaları, Ankara : Gazi Kitabevi.
- Arzova Sabri Burak, Yavaş Murat ve Küçük Barış (2016). Hukuki ve Mali Yönden İflasın Ertenmesi ve Borca Batıklık Bilançosu, Ankara: Seçkin Yayıncılık, Mayıs 2016.
- Atalay, Oğuz (2010). "İflas Sistemimiz Neden İflas Etti", Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı VIII, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 181-206
- Bacaksız, Pınar (2011). TCK'da Yer Alan İflas Suçları. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, s: 63.
- Bağımsız Denetim Yönetmeliği, Erişim Tarihi:03.01.2018 https://www.denetimnet.net/UserFiles/Bag_ms_z_Denetim_Yonetmeliği.pdf
- Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, "6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu", Erişim: 02.01.2018, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm>
- Bilgen, Mahmut (2016). İflas İflasın Ertenmesi Konkordato ve Yargılama Usulü, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Bitlisli, Ferhat, Yılmaz, Tayfun (2016). "İflasın Ertenmesinde Borca Batıklık Bilançosunun Oluşturulması: Bir Uygulama" Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 8,Sayı: 15: 207-223.
- Çabuk, Adem ve Lazol İbrahim (2016). Mali Tablolar Analizi, Bursa : Ekin Basın Yayın Dağıtım.

- Çağatay, Neşet (1971). Osmanlı İmparatorluğunda Riba Faiz Konusu Para Vakıfları ve Bankacılık. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü.
- Dumlupınar, Tansu (2013). "Sermaye Şirketlerinde İflasın Ertelenmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C:4, S:1:71-113
- Ercan, İbrahim (2004)."5092 Sayılı Kanun İle İcra ve İflas Kanunu'na Eklenen Sermaye Şirketleriyle Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması Kurumu".Konya Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 12: 25-49
- Ercan, İsmail (2012). İcra Müdürlüğü ve Müdür Yardımcılığı Sınavlarına Hazırlık, İstanbul: Oniki Levha Yayınları
- Erer, Mert (2016). "İyileştirme Projesinin Hazırlanması" Marmara Business Review Cilt: 1,Sayı: 2: 59-71. Erişim Tarihi: 08.04.2019 (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/331934>).
- Hukuk Medeniyeti, Erişim Tarihi: 12.03.2019, T.C Yargıtay 19. Hukuk Dairesi, 13.10.2005 Tarih, 2005/6649 Esas Sayılı, 2005/10006 Nolu Kararı, <https://www.hukukmedeniyeti.org/ictihatyazdir.asp?id=96083>
- Hukuk Türk Hukuk Veri Tabanı. 19. Hukuk Dairesi 30.12.2004 Tarih, 2004/9593 Esas Sayılı, 2004/13439 Karar Sayılı Kararı, Erişim Tarihi: 06.04.2019, <http://www.hukukturk.com/yargitay-kararlari?bd=30.12.2004>.
- İktisat Sözlüğü, Erişim Tarihi: 12.03.2019 <https://www.iktisatsozlugu.com/nedir-3165-fevkalade-muhlet-#.XI96sCgzbDc>
- Kamu Gözetim Kurumu, Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve, Erişim Tarihi: 10.04.2019, http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/Finansal%20Raporlamaya%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20Kavramsal%20%C3%87er%C3%A7eve/K%C3%87_2018.pdf.

Kaya Hamza, İflasın Ertelenmesi ve Borca Batıklık Bir Uygulama, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van,2017

Keleş, Dursun (2017). "Borca Batık İşletmelerin İflasının Ertelenmesinde İyileştirme Projesinin Önemi Muhasebe Bakış Açısıyla Bir Değerlendirme", Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlar Odası Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi 10 (2): 185-208

Özkan, Azzem ve Kaya, Pınar (2013). "İflas Erteleme Sürecinde Ödenmemiş Sermaye Borçları", Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 6:2; 194-203.

Özkan, Mehmet, Al, Arzu (2014). "Ekonomik Kar Kaybı ve Borca Batıklık Bilançosu Arasındaki İlişkilerin Firmaların Finansal Yapıları Üzerine Etkileri" İstanbul S.M.M.M.O. Mali Çözüm Dergisi Sayı: Temmuz-Ağustos 2014:17-40

Öztek Selçuk (2007). İflasın Ertelenmesi, İstanbul: Arıkan Yayıncılık

Öztek, Selçuk (2006). "İflasın Ertelenmesi", Bankacılar Dergisi 59: 39-83

Sayılgan, G., Ece, A. (2016). "İflasın Ertelenmesi ve Türkiye’de 2009-2013 Arasındaki İflasın Ertelenmesi Davalarının Analizi", Maliye Finans Yazıları Dergisi, 105: 49.

Sermaye Piyasası Kurulu, 10.04.2014 Tarih, 11/352 Sayılı Kararı. Erişim Tarihi: 03.04.2019. <http://www.spk.gov.tr/Sayfa/AltSayfa/1216>

Sermaye Piyasası Kurulu, Erişim Tarihi: 13.02.2018, <http://www.spk.gov.tr/Sayfa/Index/0/0>

T.C. Adalet Bakanlığı "Hukuk Sözlüğü", Erişim Tarihi:21.06.2018, (www.sozluk.adalet.gov.tr/iflas,

T.C. Resmî Gazete, 4949 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Erişim Tarihi: 23.03.2019. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/07/20030730.htm#1>

Türk Dil Kurumu, "T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Büyük Türkçe Sözlük", erişim tarihi: 28.08.2017(www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.59a3d0943dc5c9.69130039).

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu", Erişim Tarihi:04.10.2018,<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, "4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu", Erişim Tarihi:16.01.2019,<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4721.html>.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, 5092 Sayılı İcra İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Erişim Tarihi: 23.03.2019 <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5092.html>

Türkiye Büyük Millet Meclisi Mevzuat Bilgi Sistemi. Erişim Tarihi: 23.03.2019 <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=201933>.

Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete, "6762 Sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu", Erişim Tarihi:02.01.2018,<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/9353.pdf>.

Uyar, Talih (2017). "6728 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikten Sonra İflasın Erteleme" Ankara Barosu Dergisi 1: 251-321

Varıcı, İdris (2014)."İflas Ertelemesine Başvuran Şirketlerde Kayyımın Karşılaşabileceği Muhasebe Düzensizlikleri: Kobi'lerde Durum Değerlendirmesi" Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi 7: 1-26

Velyvıs, Stasy ve Mikuckiene, Vilija (2015). "Roma Hukukunda İflas Prosedürünün Doğuşu". (Çev: Hande Gül Küçükkaya). Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 16: 2389-2404

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi 07.04.2005 Tarih, 2005/2033 Esas Sayılı, 2005/3760 Numaralı Kararı

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi 07.04.2005 Tarih, 2005/448 Esas Sayılı, 2005/3753 Numaralı Kararı.

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi 22.12.2005 Tarih, 2005/9265 Esas Sayılı, 2005/12878 Numaralı Kararı

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi 22.03.2004 Tarih 2004/5733 Esas Sayılı 2004/13437 Numaralı Kararı

Yargıtay 19.Hukuk. Dairesi, 07.04.2005 Tarih, 2005/448 Esas Sayılı,2005/3753 Nolu Kararı.

Yargıtay 19.Hukuk Dairesi, 01.05.2008 Tarih, 2008/2268 Esas Sayılı, 2008/4738 Numaralı Kararı.

Yeşiltepe, Salih Önder (2016)."İflasın Ertelenmesi Sürecinde Pay Bedelini İfade Temerrüde Düşen Pay Sahibinin İskatı Mahkemece Önlenebilir mi?".İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1: 85-97

Yıldırım Deren, Nevhiz (1994). "İflasın Hukuki Mahiyeti". İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası,54:331-346

Yılmaz, Berna Burcu (2009). "İflasın Ertelenmesi Talebinde İyileştirme Projesi" Maliye Finans Yazıları Dergisi, Sayı 85: 39-63.

Yılmaz, Berna Burcu, İflasın Tespiti ve Ertelenmesi Yönünden Borca Batıklık Bilançosu ve İyileştirme Projesi Üzerine Bir İnceleme, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul,2009

Yüksel, Kemalettin (2006). "İflasın Ertelenmesi Kararının Sonuçları" Bankacılar Dergisi 59: 110-115

2004 Sayılı İcra İflas Kanunu, Erişim Tarihi:08.01.2018, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2004.pdf>

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, Erişim Tarihi:17.01.2019,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5411.pdf>

dergipark.ulakbilim.gov.tr/ishfm/article/viewFile/1023004156/1023003751,erişim
tarihi:05.09.2017

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Osman Nuri Dalkıran
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 25.04.1973 / Sivas
e-posta : osmannuridalkiran@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Eskişehir Anadolu Üniversitesi	2004

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
2000 – 2003	Sami Kıyçak SMMM Bürosu	Muhasebe Teknik Elemanı
2003 – 2007	Osman Oyal SMMM Bürosu	Muhasebe Teknik Elemanı
2007 - 2008	Yusuf Yaşar SMMM Bürosu	Muhasebe Teknik Elemanı
2008 – 2014	Osman Oyal SMMM Bürosu	Muhasebe Teknik Elemanı
2014 - 2015	Yavuz Yılmaz SMMM Bürosu	Muhasebe Teknik Elemanı